

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Andraž Justin

Šolanje na domu ali šolanje v šoli?

Magistrsko delo

Ljubljana, 2024

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Andraž Justin

Šolanje na domu ali šolanje v šoli?

Magistrsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Petra Videmšek

Ljubljana, 2024

Zahvala

Zahvaljujem se vsem ravnateljem in ravnateljici, ki so si vzeli čas za sodelovanje v moji raziskavi, in tistim, ki so pri izvedbi le-te na kakršen koli način pomagali.

Najlepše bi se zahvalil tudi mentorici izd. prof. dr. Petri Videmšek za vse njene strokovne usmeritve in njeno odzivnost med pisanjem magistrskega dela.

Hvala tudi g. Ivanu Cepancu za njegovo skrbno lektoriranje in dragocene povratne informacije, ki so prispevale k izboljšanju kakovosti tega dela.

Iskrena hvala staršema, sestri, prijateljem in vsem ostalim sorodnikom, ki so me skozi celotno šolanje neomajno podpirali. Vaša pomoč, spodbuda in prisotnost so mi pomenile neizmerno veliko, še posebej v trenutkih, ko je bilo najtežje. Hvaležen sem, da vas imam ob sebi.

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

Magistrsko delo se osredotoča na primerjavo med šolanjem v institucionalni javni šoli in šolanjem na domu, pri čemer sem v raziskavo vključil ravnatelje osnovnih šol, ki imajo vpogled v dogajanje na osnovnih šolah po Sloveniji. Izpostavljene so prednosti in izzivi šolanja na domu ter šolanja v šoli in zadnje spremembe Zakona o osnovni šoli (2006) v Sloveniji, ki vključujejo šolanje na domu.

V teoretičnem delu predstavim, kako poteka šolanje v javni šoli, kjer so otroci vključeni v formalni izobraževalni sistem, ki ga določajo nacionalni učni načrti. Javni šolski sistem poleg prenosa znanja pomembno vpliva na socializacijo otrok in njihove vrednote. Pri tem je izpostavljena pomembna vloga učiteljev v procesu vzgoje in izobraževanja.

Na drugi strani je predstavljeno šolanje na domu, ki staršem omogoča, da sami prevzamejo odgovornost za izobraževanje svojih otrok. Šolanje na domu se v Sloveniji izvaja na podlagi Zakona o osnovni šoli (2006), ki določa pogoje in postopke za tak način izobraževanja. Zadnje spremembe zakona so bile uvedene, da bi zagotovili večjo kakovost izobraževanja na domu in starše spodbudili, da svoje otroke vpisujejo v institucionalno javno šolo, saj je šolanje na domu prvotno namenjeno otrokom, za katere je to edina možna oblika izobraževanja.

Po opravljenih intervjujih in kvalitativni analizi podatkov sem ugotovil, da so ravnatelji bolj naklonjeni šolanju v šoli, medtem ko se s šolanjem na domu strinjajo v primerih, ko je to edina možnost izobraževanja otroka. Zagovarjajo trenutni šolski sistem in menijo, da je brezplačno šolstvo v Sloveniji treba izkoristiti, saj otroci prejmejo visoko kvaliteto znanja in so za vse enaki pogoji dela. Kot velika prednost šolanja v šoli se je izkazala socializacija, ki jo učenci razvijajo ob šolanju z vrstniki.

Ključne besede: ravnatelji, učenci, izobraževanje, učitelji, starši, prednosti, izzivi, šolstvo.

ABSTRACT AND KEY WORDS

The master's thesis focuses on a comparison between schooling in institutional public schools and homeschooling, with school principals included in the research, as they have insight into the operations of primary schools across Slovenia. The advantages and challenges of homeschooling and schooling in public schools are highlighted, along with the latest changes to the Basic School Act (2006) in Slovenia, which include provisions for homeschooling.

The theoretical part of the thesis describes how schooling in public schools, where children are included in the formal education system governed by national curricula, is organised... The public school system, in addition to transferring knowledge, significantly influences the socialization of children and their values. The important role of teachers in the education and upbringing process is also emphasized.

On the other hand, homeschooling is presented/ the master's thesis includes a presentation of homeschooling, which allows parents to take responsibility for their children's education. Homeschooling in Slovenia is carried out based on the Basic School Act (2006), which sets the conditions and procedures for this type of education. The latest changes to the law were introduced to ensure a higher quality of homeschooling and to encourage parents to enrol their children in institutional public schools, as homeschooling was initially intended for children for whom this is the only possible form of education.

After conducting interviews and performing a qualitative analysis of the data, I found that principals are generally more supportive of schooling in traditional schools, while they agree with homeschooling only in cases where it is the child's only option for education. They support the current school system and believe that free education in Slovenia should be utilized, as children receive a high quality of education and have equal working conditions. Socialization skills, which students develop while attending school with their peers, has proven to be a major advantage of schooling in public schools.

Keywords: principals, students, education, teachers, parents, advantages, challenges, education system.

Kazalo

1. TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1. Uvod	1
1.2. Šolanje v osnovni šoli	2
1.3. Vloga šole	4
1.4. Šolanje na domu	8
1.4.1. Motivi staršev za šolanje na domu	12
1.4.2. Preverjanje znanja	15
1.4.3. Zadnje spremembe Zakona o osnovni šoli	16
1.4.4. Predlog sistemskih sprememb za izobraževanje na domu.....	17
1.5. Prednosti šolanja na domu	19
1.6. Izzivi šolanja na domu	21
1.7. Razvoj socialnih veščin šolarjev na domu	24
1.8. Socialno delo v osnovni šoli	28
2. FORMULACIJA PROBLEMA	33
2.1. Raziskovalna vprašanja	33
3. METODOLOGIJA	34
3.1. Vrsta raziskave	34
3.2. Teme raziskovanja.....	34
3.3. Merski instrument.....	34
3.4. Populacija in vzorec.....	34
3.5. Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva.....	35
3.6. Obdelava gradiva	35
4. REZULTATI	36
4.1. Spremembe vpisa.....	36
4.1.1. Izkušnje s šolanjem na domu	36
4.1.2. Razlogi za šolanje na domu	37
4.2. Šolanje na domu	37
4.2.1. Prednosti šolanja na domu.....	37
4.2.2. Pomanjkljivosti šolanja na domu	38
4.2.3. Predlogi za izboljšave	38
4.2.4. Odražanje socialne pravičnosti	39

4.3. Šolanje v šoli	39
4.3.1. Prednosti šolanja v šoli	39
4.3.2. Pomanjkljivosti šolanja v šoli	40
4.3.3. Predlogi za izboljšave	40
4.4. Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja	41
4.4.1. Stališča ravnateljev do šolanja na domu	41
4.4.2. Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	42
4.4.4. Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	42
5. RAZPRAVA IN SKLEPI	44
6. PREDLOGI	49
6.1. Predlogi za izboljšave pri šolanju na domu	49
6.2. Predlogi za izboljšave pri šolanju v šoli	50
7. LITERATURA	51
8. Priloge	55
8.1. PRILOGA 1 – Vprašalnik za ravnatelje	55
8.2.1. Intervju A	56
8.2.2. Intervju B	59
8.2.3. Intervju C	62
8.2.4. Intervju D	64
8.2.5. Intervju E	67
8.2.6. Intervju F	69
8.2.7. Intervju G	72
8.3. PRILOGA 2 – Odprto kodiranje	75
8.3.1. Intervju A	75
8.3.2. Intervju B	79
8.3.3. Intervju C	85
8.3.4. Intervju	89
8.3.5. Intervju E	93
8.3.6. Intervju F	97
8.3.7. Intervju G	100
8.4. PRILOGA 3 – Osno kodiranje	105

Kazalo slik

SLIKA 1: GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV PO VIO	10
SLIKA 2: PREGLED ŠTEVILA UČENCEV, KI SE ŠOLAJO OD DOMA, PO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH OBDOBJIH	10
SLIKA 3: STRNJEN PRIKAZ REZULTATOV RAZISKAVE	43

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. Uvod

Izobraževanje je nepogrešljiv temelj vsake napredne družbe, saj predstavlja ključno orodje za razvoj posameznikov in skupnosti. Generalna skupščina Združenih narodov je 10. decembra 1948 sprejela Splošno deklaracijo človekovih pravic, ki v 26. členu zagotavlja pravico vsakega posameznika do izobraževanja. Deklaracija določa, da mora biti izobraževanje na osnovni ravni brezplačno in obvezno, osredotočeno pa mora biti na celovit razvoj osebnosti in krepitev spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Izobraževanje naj bi spodbujalo razumevanje, strpnost in prijateljstvo med narodi, rasami ter verskimi skupinami, obenem pa podpiralo delovanje Združenih narodov za ohranjanje miru. Tretji odstavek člena navaja, da imajo starši prednostno pravico pri izbiri vrste izobraževanja za svoje otroke (Splošna deklaracija človekovih pravic, 2018). Osnovnošolsko izobraževanje je v Republiki Sloveniji dostopno vsem prebivalcem, saj imamo v Sloveniji široko razvejane mreže osnovnih šol. Vsi otroci imajo pravico, da do osnovnošolskega izobraževanja dostopajo pod enakimi pogoji. Starši lahko izberejo, ali se bo njihov otrok šolal v javni ali zasebni osnovni šoli ali pa se bo izobraževal doma (Portal GOV.SI, 2023). V zadnjih dveh desetletjih smo priča izjemnemu razvoju tehnologije, ki s prihodom interneta, računalnikov in drugih pametnih naprav omogoča nove možnosti izobraževanja na domu. K temu je pripomogla tudi pandemija virusa covid-19, ki je pospešila prehod na spletno izobraževanje, saj so otroci ostali doma in so se bili primorani izobraževati od doma. Številne izobraževalne ustanove in starši so se prilagodili na izobraževanje od doma, ostaja pa vprašanje, ali je to resnično najboljši način izobraževanja otrok. V magistrskem delu me zanimajo razlogi, zakaj je šolanje v šoli za otroka lahko boljše od izobraževanja na domu.

Na začetku predstavim, kako poteka šolanje v osnovni šoli s pomočjo Zakona o osnovni šoli (2024), ter opišem vzgojno in izobraževalno vlogo šole. Nato se osredotočim na šolanje na domu in predstavim, kako poteka ter njegove prednosti in izzive. Predstavim tudi zadnje spremembe Zakona o osnovni šoli, ki se nanašajo na šolanje na domu in šolanje v šoli, ter predloge sistemskih sprememb, ki bi lahko v prihodnosti prišli v veljavo. Na koncu teoretičnega dela povežem pomen socialnega dela pri delu z družino v osnovni šoli.

Za razumevanje problema je ključno proučiti pogled odgovornih ljudi na področju šolstva na učence, ki se šolajo v šoli, ter na učence, ki se šolajo na domu. Z njihovimi izkušnjami, mnenji in ugotovitvami lahko pridobimo dragocene vpogleds v prednosti in izzive obeh načinov izobraževanja. S tem namenom sem pridobil stališča in izkušnje ravnateljev, ki imajo pomembno vlogo pri oblikovanju šolstva v Sloveniji.

1.2. Šolanje v osnovni šoli

Izobraževanje v osnovni šoli je najpomembnejša in temeljna pravica vsakega otroka. Starši in vlada morajo zagotoviti dostopnost osnovne šole vsem otrokom. To pomeni, da imajo vsi otroci, ki prebivajo v Republiki Sloveniji, pravico do osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in traja devet let. Učenci zaključijo osnovnošolsko obveznost po devetih letih izobraževanja. Ker je osnovnošolsko izobraževanje obvezno, učenec ne more biti izključen iz šole, lahko pa je zaradi učnih ali vzgojnih razlogov prešolan na drugo šolo (Čačinovič Vogrinčič idr., 1999).

Temeljno načelo slovenske osnovne šole izhaja iz načela enakih možnosti, ki spoštuje individualne razlike med otroki ter zagotavlja pravico do izbire in drugačnosti. To omogoča uspešen zaključek osnovne šole in nadaljnje izobraževanje. Načela osnovne šole vključujejo tudi ravnotežje med telesnim in duševnim razvojem otrok, integracijo učencev, splošnoizobraževalno naravnost ter strokovnost učiteljev, ki ustrezajo zakonskim zahtevam za delo v osnovni šoli. Program osnovne šole je oblikovan na načelih, ki zagotavljajo pravico do izobraževanja za vse otroke. To vključuje ustrezne pedagoške pristope, kurikularno utemeljenost, psihološko primernost pristopov ter socialno vključenost. Pomembnost ustreznega pedagoškega pristopa, še posebej pri mlajših otrocih, je ključna za uspeh učenja v kritičnih obdobjih razvoja. Učitelji imajo pomembno vlogo pri prilagajanju poučevanja individualnim potrebam in interesom otrok ter pri povezovanju različnih učnih metod za boljše razumevanje gradiva (Zupanc, Grom in Jakelj, 2022, str. 5–6).

Poglavitni zakon, ki odreja šolanje v osnovni šoli, je Zakon o osnovni šoli (2024). Ta zakon odreja osnovnošolsko izobraževanje, ki ga izvajajo javne in zasebne šole. Cilji izobraževanja v osnovni šoli so opredeljeni v 2. členu ZOsn (2024):

- zagotavljanje kakovostne splošne izobrazbe vsemu prebivalstvu;
- spodbujanje skladnega telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika z upoštevanjem razvojnih zakonitosti;
- omogočanje osebostnega razvoja učenca v skladu z njegovimi sposobnostmi in interesi, vključno z razvojem njegove pozitivne samopodobe;
- pridobivanje zmožnosti za nadaljnjo izobraževalno in poklicno pot s poudarkom na usposobljenosti za vseživljenjsko učenje;
- vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, svoje in drugih kultur, naravnega in družbenega okolja, prihodnjih generacij;
- razvijanje zavesti o državni pripadnosti in narodni identiteti, vedenja o zgodovini Slovencev, njihovi kulturni in naravni dediščini ter spodbujanje državljanske odgovornosti;
- vzgajanje za obče kulturne in civilizacijske vrednote, ki izvirajo iz evropske tradicije;
- vzgajanje za spoštovanje in sodelovanje, za sprejemanje drugačnosti in medsebojno strpnost, za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- razvijanje pismenosti in razgledanosti na besedilnem, naravoslovno-tehničnem, matematičnem, informacijskem, družboslovnem in umetnostnem področju;
- razvijanje pismenosti ter sposobnosti za razumevanje in sporočanje v slovenskem jeziku, na območjih, ki so opredeljena kot narodnostno mešana, pa tudi v italijanskem in madžarskem jeziku;
- razvijanje sposobnosti sporazumevanja v tujih jezikih;
- razvijanje zavedanja kompleksnosti in soodvisnosti pojavov ter kritične moči presojanja;
- doseganje mednarodno primerljivih standardov znanja;
- razvijanje nadarjenosti in usposabljanja za razumevanje in doživljanje umetniških del ter za izražanje na različnih umetniških področjih;

- razvijanje podjetnosti kot osebnostne naravnosti v učinkovito akcijo, inovativnosti in ustvarjalnosti učenca.

Šolsko leto se prične 1. septembra, zaključi pa se 31. avgusta naslednjega leta. Do 24. junija poteka reden pouk, medtem ko se za učence 9. razreda zaključi že 15. junija. Šolsko leto je razdeljeno na dve ocenjevalni obdobji. Poleg poletnih počitnic imajo učenci še jesenske, novoletne, zimske in prvomajske počitnice, ki trajajo praviloma en teden. Poleg tega imajo učenci prost dan ob državnih praznikih in možnost izbire še dodatnih pet prostih dni. Zakonsko je določena največja tedenska obremenitev učencev. Pouk poteka pet dni tedensko, od ponedeljka do petka, v soboto le izjemoma. Začetek pouka ne sme biti pred 7.30 uro zjutraj, pri čemer traja ena ura pouka 45 minut. Šola določi urnik predmetov za vsak dan v tednu. Del pouka se lahko izvede v šoli v naravi, ki je organizirana oblika vzgojno-izobraževalnega dela, trajajoča tri ali več dni izven šolskih prostorov. Za učence, ki se ne udeležijo šole v naravi, šola organizira podobne dejavnosti. Šola je odgovorna za vsebino, izvedbo in financiranje šole v naravi, ki je opredeljena v letnem delovnem načrtu. Raziskovalni, športni tabori in podobne dejavnosti so prav tako vključeni med šole v naravi. Za učence 1. razreda se organizira jutranje varstvo, medtem ko se učenci od 1. do 5. razreda lahko vključijo v podaljšano bivanje po pouku. Tu se učijo, opravljajo naloge, se igrajo ter sodelujejo v različnih dejavnostih. Učenci višjih razredov imajo enkrat tedensko uro oddelčne skupnosti pred ali po pouku. Poleg tega šola po pouku izvaja neobvezni dopolnilni in dodatni pouk ter interesne dejavnosti za učence vseh razredov (Portal GOV.SI, 2023).

1.3. Vloga šole

Bela knjiga (2011) poudarja, da je ključno poslanstvo šole kot institucije omogočiti otrokom optimalen razvoj, pri čemer se morajo upoštevati njihove človekove pravice ne glede na spol, posebne potrebe, narodnost, versko pripadnost, socialno stanje ter telesno in duševno zdravje. Šola naj bi otrokom omogočila pridobivanje trajnega znanja in jih podpirala pri oblikovanju njihove osebnosti ter aktivnem vključevanju v družbo. Glavni cilj vzgoje in izobraževanja je vzgojiti samostojne, razmišljujoče in odgovorne posameznike, ki se zanašajo na kakovostno pridobljeno znanje ter socialne in druge spretnosti (Bela knjiga, 2011, str. 13).

Vzgoja in izobraževanje morata biti usmerjena k vključevanju in integraciji vseh otrok, hkrati pa spodbujati medsebojno pomoč, sodelovanje za skupno dobro, spoštovanje, sprejemanje in solidarnost. Temeljna načela šole so oblikovana na podlagi človekovih pravic, pravičnosti, avtonomije in kakovosti. Pravičnost pomeni, da imajo vsi otroci enake možnosti za izobraževanje. Ker imajo različni otroci različne potrebe, je nujno, da se te potrebe prepoznajo in da se ustrezno ukrepa. Kjer ni utemeljenih razlogov za razlikovanje, morajo biti pogoji in možnosti za doseg uspeha učencev enaki. Kadar pa so razlogi za razlikovanje prisotni, je treba zagotoviti enake izobraževalne priložnosti na različnih ravneh (na primer, individualizacijo šolskega sistema in pouka ter enak obseg brezplačnega šolanja). Kakovosten šolski sistem upošteva osnovne razvojne potrebe otrok, kot so sprejetost, varnost in spoštovanje (Pergar Kuščer, 1999, str. 22). Za optimalen razvoj otrok je ključno sodelovanje med šolo in družino (starši ali skrbniki ter strokovni delavci). Velkavrh (2008, str. 63) opozarja, da lahko kakovostno medsebojno sodelovanje med šolo in domom znatno vpliva na kakovost vzgojno-izobraževalnega dela in celostni razvoj otrok. Vsi, ki prihajajo v stik z otroki, še posebej učitelji in starši, bi se morali truditi, da otrokom zagotovijo najboljše možnosti za razvoj, ter upoštevati njihove individualne potrebe, posebnosti in želje.

Šola opravlja dvojno vlogo, saj hkrati skrbi za vzgojo učencev, pri čemer spodbuja njihov osebni razvoj in oblikovanje vrednot, ter za izobraževanje, s katerim jim posreduje znanje in veščine, potrebne za njihovo prihodnost. Primarna naloga javne osnovne šole je objektivno posredovanje znanja, medtem ko naj bi bila vzgoja bolj naloga družine. Se pa šole ne morejo izogniti odgovornosti za vzgojno dimenzijo, saj nujno tudi vzgajajo. Vzgajajo pa lahko načrtno ali nenačrtno, v smeri opredeljenih ciljev ali mimo njih, usklajeno ali neusklajeno z vrednostnimi sporočili drugih dejavnikov (družine, medijev). Vzgoja v šoli mora biti načrtovana iz dveh razlogov:

- *pravni razlog*: šola kot družbena institucija v skladu z Deklaracijo o človekovih pravicah nima primarne pravice do vzgoje otrok in mladine. Starši dajejo legitimiteto vzgoji in morajo biti v naprej seznanjeni z vzgojnim konceptom institucije;
- *pedagoški razlog*: v šoli delujejo mnogi vzgojni dejavniki (vpliv šolske klime, učiteljevega karakterja, metod in vsebin poučevanja itd.), temu lahko dodamo še vzgojne predmete in projekte (Zdrava šola, Varna šola itd.), medvrstniške odnose,

organizacijo življenja in šolska pravila. Vse to lahko skupaj z vzgojnim konceptom povežemo v sklenjeno celoto, ki teži k realizaciji v naprej opredeljenih vzgojnih smotrov oz. vrednot.

(Devjak, 2007).

Kovač Šebart (2007) vzgojno zasnovo javne šole razume kot razmislek o strategiji skupnega vzgojnega delovanja na šoli in vsakega posameznika v njej. Meni, da je treba v obravnavo vključiti celotno pedagoško delo šole, saj vzgojna ravnanja, ki sledijo kršitvam pravil, predstavljajo le manjši del tega razmisleka. Da se oblikuje zasnova javne šole, je potrebno veliko skupnega dogovarjanja med različnimi akterji (med učitelji, med učenci in učitelji, med starši in šolo), ki ne sme biti izsiljeno. Pri tem je pomembno, da se javna šola opira na predpisane podlage, ki temeljijo na ciljih in načelih vzgoje in izobraževanja (npr. načelo enakih možnosti, načelo pravičnosti, strpnosti in solidarnosti, odsotnost indoktrinacije pri pouku oz. vzgoji itd.). Upoštevati je treba skupne vrednote, ki jih določa ustava, in v skladu z njimi urejati razmerje do partikularnih vrednot, različnih svetovnih nazorov; pri tem je pomembno, da razvija strpnost do njih, nikomur ne daje prednosti in učencev niti ne izključuje niti favorizira.

Resman (2007) prav tako v ospredje zasnove javne šole postavlja vrednote, saj meni, da je šola od nekdaj bila in še vedno je prostor oblikovanja človeka. Šola predstavlja vzgojno moč nad oblikovanjem posameznika, ker ima zapisan program ter ker učenci in učitelji v šolah živijo življenje, ki ga usmerjajo vrednote, ki jih ti v šolo prinašajo iz domačega okolja. Kar lahko šola naredi, da uporabi to raznolikost, je, da poskuša iz te različnosti ljudi, potreb, interesov ter pričakovanj vzbuditi skupno željo po sodelovanju, ki postane pomembna pri učenju in oblikovanju človeka. Šola in sošolci za posameznega učenca predstavljajo socialni prostor, v katerem preživi veliko let in skoraj tretjino svojega dnevnega časa. Iz tega lahko razberemo, da šolsko okolje bistveno vpliva na oblikovanje življenja, saj učenci ne usvajajo le učne snovi, temveč tudi socialne in druge življenjske navade. Oddelčna skupnost je prostor, kjer se učenci počutijo fizično in psihično varni. Sestavljen je iz učencev in učiteljev, ki skupaj tvorijo socialno in vzgojno-izobraževalno skupnost.

Kroflič (2006) pravi, da šola lahko določi specifične vzgojno-izobraževalne cilje, pri tem pa se mora izogibati ciljem, ki so očitno politično ali versko obarvani. Posebni vzgojni cilji lahko izhajajo iz edinstvene vloge šole v kulturnem okolju lokalne skupnosti, na primer vloga šole kot kulturnega središča, sodelovanje pri ohranjanju narave in kulturne dediščine, organiziranje prostovoljnih dejavnosti za učence ali druge oblike povezovanja z različnimi institucijami v naravnem okolju. Šola mora imeti konkretno vzgojno metodiko, ki ji omogoča usklajeno delovanje vzgojnih dejavnikov na operativni ravni. V oblikovanje metodike šole so vpeti vsi zaposleni na šoli. Pomembno je, da v metodiko šole ne vključujemo dejavnosti, ki so s pravnimi standardi zaščite otrokovih pravic, saj so te nujen element vzgojnega koncepta. Poznavanje le-teh pa je bistven element profesionalnega znanja učitelja (Devjak, 2007).

Pravice in dolžnosti učencev v osnovni šoli so podrobneje določene v Zakonu o osnovni šoli (2024). Učenci imajo dolžnost, da spoštujejo pravice drugih učencev in delavcev šole ter imajo spoštljiv in strpen odnos do individualnosti, človeškega dostojanstva, etične pripadnosti, veroizpovedi, rase in spola, redno in točno obiskujejo pouk in druge vzgojno-izobraževalne dejavnosti, spoštujejo pravila hišnega reda itd. Šola mora posebno pozornost nameniti varnosti učencev, saj je njena naloga, da poskrbi za izvajanje različnih aktivnosti in ukrepov, da preprečuje nasilje in zagotovi varnost učencem (hišni red, dolžnosti šole itd.).

Osnovna šola igra ključno vlogo pri izobraževanju otrok, saj je okolje, kjer se oblikujejo prihodnji voditelji, misleci in inovatorji. Učitelji v osnovnih šolah se soočajo z izzivom, da usposobijo mlade umske potenciale in to znanje vključijo v razvoj učnih strategij, ki aktivno vključujejo učence v učni proces. Njihova odgovornost je tudi zagotavljanje standardiziranega učenja, ki je skladno z obstoječimi izobraževalnimi standardi. Šola močno vpliva na razvoj otrok. Vsak učenec bi moral biti obravnavan kot edinstvena oseba. Zgodnje izobraževanje je priložnost za ustvarjanje podpore in skrbnega okolja, ki spodbuja individualnost, hkrati pa uvaja vrednote sodelovanja za dosego osebnih in skupnih ciljev. Osnovnošolsko izobraževanje postavlja temelje za nadaljnji intelektualni razvoj. V šolski program so vključeni tudi predmeti s področja humanistike, da bi otrokom predstavili

človeško izkušnjo. Moralna vzgoja je prav tako pomemben del učnega načrta, saj pomaga otrokom razviti moralne vrednote in pozitiven pogled na svet že v zgodnji fazi njihovega razvoja. S tem šola omogoča otrokom, da pridobijo motivacijo in podporo za svojo prihodnost (Slovenec, 2020).

1.4. Šolanje na domu

Starši se za šolanje na domu najpogosteje odločijo zato, ker želijo, da je njihov otrok v svojem učnem procesu deležen individualne spremljave, ki mu najbolj ustreza. Predpisa, ki urejata šolanje na domu, sta: Zakon o osnovnih šolah (ZOsn, 2024), in sicer od 88. do 92. člena, in Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli (2013).

Starši imajo pravico otroka vpisati na osnovno šolo v okolišu, v katerem prebiva otrok. Šola je po 48. členu Zakona o osnovnih šolah dolžna vpisati otroka, če le-ta prebiva v njenem okolišu. Starši lahko izberejo, ali se bo njihov otrok šolal v javni ali zasebni osnovni šoli ali pa se bo izobraževal doma. V primeru, da starši izberejo možnost izobraževanja na domu, morajo do 16. avgusta tekočega šolskega leta za naslednje šolsko leto o izobraževanju otroka na domu pisno obvestiti osnovno šolo, v katero je otrok vpisan, saj jim tako narekuje 89. člen (ZOsn, 2024). Obvestilo mora biti v pisni obliki in mora vsebovati naslednje podatke: ime in priimek otroka, kraj, kjer bo izobraževanje potekalo, in ime in priimek osebe ali oseb, ki bodo otroka poučevale. Šole so se na to že pripravile in imajo po večini pripravljene obrazce, ki jih starši samo izpolnijo in oddajo. Šolo morajo starši vsako leto posebej do začetka šolskega leta obvestiti, da se bo njihov otrok šolal od doma (Zavod ŠND, b.d.).

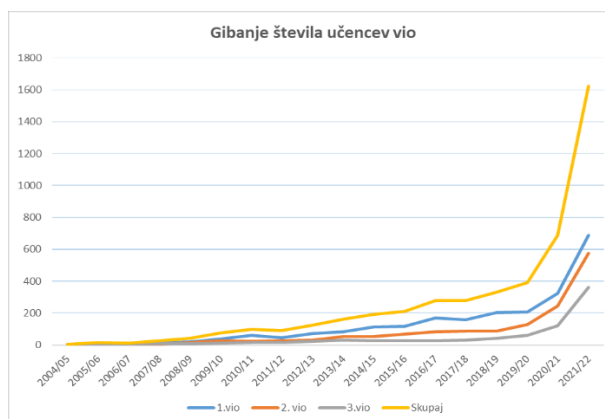
Šolanje na domu se praviloma odvija v družinskem krogu. Starši nase prevzamejo nalogo, da bodo svoje otroke izobraževali oz. vodili v učnem procesu in tako igrajo ključno vlogo pri šolanju svojih otrok. Starši vzgajajo svoje otroke in skrbijo za njihovo moralno vzgojo, oblikovanje značaja, socializacijo itd., medtem ko imajo pri izobraževanju le posredno vlogo. Šolanje na domu je težko izvedljivo, če imata oba starša redno službo, zato navadno eden izmed staršev ostane doma in prevzame skrb za otrokovo izobraževanje. Prav tako je šolanje na domu izvedljivo, če imata starša fleksibilen delavnik. Nekateri si zmotno predstavljajo, da so učenci pri šolanju na domu zaprti med štirimi stenami. Učilnico lahko predstavljajo

najrazličnejša okolja, kot so npr. prostor v naravi, muzeji in druge kulturne ustanove, ter situacije iz vsakdanjega življenja, ki jih starši znajo izkoristiti za izobraževanje svojih otrok (de Laat, 2018).

Izobraževanje na domu je bilo uvedeno kot možnost za posebne primere otrok, ki zaradi določenih razlogov ne morejo redno obiskovati šole. To vključuje otroke s posebnimi potrebami ali tiste, ki so dolgotrajno odsotni zaradi utemeljenih razlogov. Glavni namen je tem otrokom omogočiti izobraževanje na prilagojen način ter zagotoviti priznanje njihovega znanja in nadaljevanje izobraževanja. Kljub temu je treba poudariti, da izobraževanje na domu ostaja izjema in ni namenjeno množični uporabi, saj redno šolanje in sodelovanje v šolskem okolju ostajata ključna za celovit razvoj otrok (Zupanc, Grom in Jakelj, 2022, str. 3).

Uvajanje možnosti izobraževanja na domu v zakonu ni jasno opredelilo vseh razlogov, ki so jih imeli zakonodajalci v mislih. Kljub temu pa je zakon formalno urejal status učencev, ki so bili dalj časa odsotni zaradi družinskih okoliščin, na primer staršev, ki so se zaradi službenih obveznosti večkrat preselili v druge kraje, čeprav so imeli stalno bivališče v Sloveniji. Drugi razlog za izobraževanje na domu so bile tudi daljše odsotnosti zaradi kroničnih ali drugih bolezni, ki so učencem preprečevale obiskovanje pouka. Poleg tega so se za izobraževanje na domu odločili tudi posamezni starši, ki so veliko potovali, ali starši, katerih pogledi na vzgojo in izobraževanje so se razlikovali od sistema izobraževanja v Sloveniji, zato so prevzeli odgovorno nalogo izobraževanja svojih otrok doma (Zupanc, Grom in Jakelj, 2022, str. 3).

Šol. leto	1. VIO	2. VIO	3. VIO	Skupaj
2004/05	1	3	0	4
2005/06	5	8	2	15
2006/07	7	2	4	13
2007/08	14	4	7	25
2008/09	20	16	7	43
2009/10	37	26	12	75
2010/11	59	23	15	97
2011/12	47	26	16	89
2012/13	72	30	21	123
2013/14	83	51	29	163
2014/15	113	52	25	190
2015/16	116	68	27	211
2016/17	169	82	28	279
2017/18	158	88	32	278
2018/19	203	87	42	332
2019/20	206	127	59	392
2020/21	322	244	121	687
2021/22	686	576	359	1621
Povečanje	213 %	236 %	297 %	236 %

Slika 1: Gibanje števila prebivalcev po VIO

Slika 2: Pregled števila učencev, ki se šolajo od doma, po vzgojno-izobraževalnih obdobjih

Ob pregledu analize na osnovi podatkov Ministrstva za vzgojo in izobraževanje (Interni arhiv MIZŠ, 2021), ki jih beležijo od leta 2004, ko so zabeležili prvi primer šolanja na domu, do šolskega leta 2021/2022, sem lahko opazil zmerno rast šolanja na domu. Šolskega leta 2020/2021, ko se je začela epidemija, beležijo sunkovit skok števila učencev, za katere se starši odločijo, da jih bodo izobraževali na domu. V naslednjem šolskem letu 2021/2022 se te številke še drastično povečajo.

Spiegler (2010) se je v svoji analizi motivov staršev za izbiro šolanja na domu osredotočil na kritiko obstoječega šolskega sistema. Ugotovil je, da se mnogi starši odločijo za to obliko izobraževanja, ker menijo, da javne šole ne morejo ustrezno odgovoriti na individualne potrebe njihovih otrok. Prepričani so, da šolski sistem preveč poudarja splošne standarde in učne načrte, ki ne omogočajo prilagoditve učnega procesa specifičnim interesom in

sposobnostim vsakega posameznega otroka. Starši si želijo otrokom zagotoviti bolj prilagodljiv in samostojen način učenja, ki temelji na njihovih notranjih željah in zanimanjih. Namesto da bi se otroci prisilili učiti po vnaprej določenih programih, bi se morali učiti v skladu s svojimi hrepenenji, kar bi spodbudilo njihovo radovednost in strast do znanja.

Jeub (1994) dodatno poudarja, da tradicionalne šole pogosto ne nudijo celostne izobrazbe, saj ne spodbujajo zanimanja in ljubezni do predmetov. Šolski sistem, po njegovem mnenju, ne more učinkovito motivirati otrok, ker pogosto ne uspe ohranjati njihove radovednosti in ne spodbuja interdisciplinarnega pristopa k učenju. Tako so otroci ujeti v učne modele, ki ne nagovarjajo njihovih zanimanj, kar lahko vodi do apatije in pomanjkanja strasti do izobraževanja. Vse to kaže na potrebo po inovativnih pristopih k izobraževanju, ki bi omogočili otrokom, da postanejo aktivni udeleženci v svojem procesu učenja. Starši, ki se odločajo za šolanje na domu, želijo svojim otrokom omogočiti možnost, da raziskujejo različne teme na način, ki jih najbolj zanima, kar lahko vodi k bolj poglobljenemu razumevanju in večji motivaciji za učenje. Tak pristop ne le da obogati izobraževalno izkušnjo, temveč tudi pripomore k razvoju samostojnih in kritičnih mislecev, ki so pripravljeni prevzeti odgovornost za lastno učenje in razvoj.

Izraz "izobraževanje na domu" je povezan tudi s pojmom "razšolanje" (angl. "unschooling"). Morrison (2007, str. 43) pojasnjuje, da je razšolanje oblika izobraževanja na domu, ki temelji na konceptu svobodnega učenja. To pomeni, da otroci sami odločajo, kaj, kdaj in kako se bodo učili. Podporniki razšolanja verjamejo, da so otroci po naravi radovedni in imajo prirojeno željo po znanju in osebni razvoju. Osnovna ideja razšolanja je omogočiti vsakemu posamezniku popolno svobodo in dostojanstvo pri raziskovanju svojih interesov in iskanju smisla življenja. Ključna razlika med izobraževanjem na domu in razšolanjem je v tem, da izobraževanje na domu sledi uradno sprejetemu učnemu programu ali vsaj določenim širšim učnim ciljem, medtem ko pri razšolanju otrok sam izbira, kaj ga zanima, in se uči na podlagi lastnih interesov.

Tu je študije preučujejo razloge, zakaj se starši odločijo za šolanje na domu. Green in Hoover-Dempsey (2007, str. 281) sta ugotovili, da se starši, ki izberejo šolanje na domu, odločijo za to obliko izobraževanja, ker želijo biti aktivno vključeni v izobraževalni proces svojih otrok.

Prepričani so, da lahko učinkovito prispevajo k njihovemu učnemu uspehu, poleg tega pa imajo tudi življenjske pogoje, ki omogočajo takšno izobraževanje. Van Galen (1991) je starše, ki se odločajo za šolanje otrok na domu, razvrstila v dve skupini: ideologe in pedagoge. Ideologi dajo poudarek na moralnem, etičnem in duhovnem razvoju svojih otrok, saj verjamejo, da javne šole ne ponujajo dovolj ustrezne vzgoje na teh področjih. Pedagogi pa se za šolanje na domu odločajo predvsem zaradi pedagoških razlogov, saj menijo, da je tak način izobraževanja bolj kakovosten za njihove otroke. Oboji se osredotočajo na spodbujanje otrokovega intelekta in ustvarjalnosti ter verjamejo, da se otroci najbolje učijo, ko poučevanje upošteva njihovo naravno željo po znanju. Kasnejše raziskave (Bielick idr., 2001; Collom, 2005) kažejo, da ideološki razlogi za šolanje na domu postopoma izginjajo, medtem ko postajajo pedagoški razlogi in posebne potrebe otrok vse bolj pogosti. Morton (2010) starše, ki izberejo šolanje na domu, deli v tri skupine:

- 1) tiste, ki tovrstno izobraževanje vidijo kot naravno alternativo formalnemu šolskemu sistemu, ki se jim zdi preveč omejujoč;
- 2) tiste, ki se zanj odločijo zaradi želje po prenosu določenih moralnih in družbenih vrednot na svoje otroke;
- 3) tiste, ki šolanje na domu dojemajo kot zadnjo možnost, ko druge oblike izobraževanja zanje niso ustrezne.

V Sloveniji se uradni podatki o razlogih za šolanje na domu ne vodijo, saj ZOsn (2024) ne zahteva, da starši ob vpisu navedejo razloge za izbiro te oblike izobraževanja.

1.4.1. Motivi staršev za šolanje na domu

Mayberry (1988, 1989 v Spiegler 2010) zaradi lažjega razumevanja razdeli motive staršev za izobraževanje na domu v štiri skupine: vrednostni motivi, pedagoški motivi, učni motivi in socializacijski vidiki.

1. Vrednotni motivi

V skupino vrednostnih motivov uvrščamo starše, ki se odločajo za šolanje na domu zaradi svojega edinstvenega načina razmišljanja, življenjskih prepričanj in vrednot. Ti starši pogosto menijo, da javne šole ne zagotavljajo okolja, v katerem bi se njihovi otroci lahko učili in razvijali v skladu s svojimi načeli, svetovnim nazorom in filozofskimi prepričanji. Pogosto gre za starše,

ki pripadajo različnim verskim skupnostim ali pa zagovarjajo alternativne filozofske poglede na življenje (Mayberry 1988, 1989, v Spiegler 2010, str. 59).

Jeub (1994, str. 50–52) je predstavil svojo kategorijo, imenovano družinski razlogi. Poudaril je, da mnogi kritiki izobraževanja na domu trdijo, da starši, ki se odločijo za to obliko poučevanja, svojim otrokom odvzemajo izkušnje iz realnega sveta. Kljub temu Jeub trdi, da ti starši postavljajo družino na prvo mesto pred drugimi institucijami in družbenimi vplivi. Velikokrat se odločajo za šolanje na domu tudi zato, ker ne želijo, da njihovi otroci v šoli srečujejo občutljive teme, kot so spolnost, istospolne zveze in druge družbeno-kritične teme. Poleg tega Jeub (1994, str. 50–52) izpostavlja verske razloge kot pomembno motivacijo staršev. Ugotovil je, da ima vera ključno vlogo v ameriški kulturi in v mnogih drugih družbah po svetu. Menil je, da javne šole ne obravnavajo religije dovolj resno. Jeub verjame, da strah pred cerkvenimi in državnimi zakoni omejuje šolski sistem, kar vodi do tega, da učitelji pogosto ne obravnavajo vpliva religije na vsakdanje življenje Američanov. Po njegovem mnenju bi morale med šolami in verskimi skupnostmi priti do boljšega sodelovanja.

2. Pedagoški motivi

Spiegler (2008 v Spiegler 2010, str. 63) je ugotovil, da starši pogosto izberejo izobraževanje na domu, ker menijo, da šolski sistem ne zadostuje individualnim potrebam njihovih otrok ter da se v šolah pouk pogosto usmerja na neprimerne teme. Jeub (1994, str. 50–52) se je v tem kontekstu osredotočil na učne razloge. Starši pogosto ne zaupajo strokovnosti učiteljev in menijo, da ne vlagajo dovolj truda v razvijanje zanimanja ter ljubezni otrok do literature, znanosti in matematike. Po njegovem prepričanju tradicionalne šole ne morejo zagotoviti celovite izobrazbe, ki bi vključila tudi strast do učenja in živahne kulture. Poleg tega menijo, da šolski sistem ni sposoben delovati interdisciplinarno, ne more učinkovito motivirati učence in spodbuditi njihove radovednosti. Jeub verjame, da bi se morali otroci osredotočiti na svoja notranja hrepenenja in interese ter hkrati ohranjati potrebno pozornost na področjih, ki jim predstavljajo večje izzive.

3. Učni motivi

M. Mayberry (1988, 1989 v Spiegler 2010, str. 59) je na podlagi svojih ugotovitev identificirala drugo največjo skupino motivov, ki vplivajo na odločitev staršev za izobraževanje na domu. Poimenovala jo je "akademiki" in ugotovila, da ti starši verjamejo, da izobraževanje na domu omogoča njihovim otrokom doseg boljših učnih rezultatov ter zagotavlja kakovostnejše znanje v primerjavi z obiskovanjem šole.

Zagovorniki izobraževanja na domu poudarjajo tudi rezultate raziskav, ki kažejo, da otroci, ki so se izobraževali doma, dosegajo boljše učne rezultate tudi v poznejših fazah izobraževanja v primerjavi z otroki, ki obiskujejo javne šole. Poleg tega rezultati nakazujejo, da otroci, ki so šolani na domu, dosežejo višje izobrazbene stopnje kot njihovi vrstniki v javnih šolah (Lubienski, Puckett, Jameson Brewer 2013, str. 381).

Pomembno je omeniti tudi strokovnjake, ki dvomijo v zanesljivost rezultatov raziskav, povezanih z izobraževanjem na domu. Lubienski, Puckett in Jameson Brewer (2013, str. 381–382) opozarjajo na morebitne pomanjkljivosti v reprezentativnosti vzorcev, ki so jih uporabljale raziskovalne institucije. Avtorji so skeptični glede trditve, da izobraževanje na domu samo po sebi vodi do boljših učnih dosežkov, in iščejo vzroke v drugih dejavnikih. Nadalje ugotavljajo, da je verjetneje, da so starši, ki se odločajo za tovrstno izobraževanje, bolj motivirani za vlaganje v izobraževanje svojih otrok, si lahko privoščijo dodatne učne materiale, so finančno stabilni in imajo visoko stopnjo izobrazbe. Dodajajo, da bi ti otroci najverjetneje dosegali dobre rezultate na testih tudi, če bi obiskovali javne šole (Lubienski, Puckett, Jameson Brewer, str. 383–384).

4. Socializacijski vidiki

M. Mayberry (1988, 1989 v Spiegler 2010, str. 59) je na podlagi svojih raziskav opredelila skupino staršev, ki jih je označila kot "socialno usmerjene." Ti starši se osredotočajo na družinsko življenje in menijo, da izobraževanje na domu nudi boljše socialno okolje za učenje v primerjavi z interakcijami s sovrstniki v šoli. Tudi Spiegler (2008 v Spiegler 2010, str. 63) trdi, da se mnogi starši odločajo za to obliko izobraževanja, ker jih skrbi nasilje v šolah, psihosomatske motnje ali šolska fobija. Podobno Jeub (1994, str. 50–52) obravnava "socialne motive" in ugotavlja, da nekatere starši skrbi za varnost svojih otrok, saj se ti v šoli pogosteje

srečujejo z nasiljem, zlorabo drog in alkohola. Zaradi teh skrbi se raje odločajo za izobraževanje doma, kjer lahko svojim otrokom zagotovijo varno in zdravo okolje. Ta motivacija je pogosto povezana tudi z vprašanjem socializacije otrok, ki se učijo doma. Jeub (1994) zagovarja mnenje, da se otroci lahko doma naučijo osnovnih življenjskih veščin, kot so deljenje, sodelovanje in spoštovanje drugih, brez potrebe po izkušnjah v šolskem okolju.

4.4.2. Preverjanje znanja

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja (2013) opredeli izvajanje ocenjevanja v osnovni šoli. V 17. členu je zapisano, da šola starše učenca, ki se izobražuje na domu, sproti obvešča o rokih in načinu izvedbe ocenjevanja znanja za učenca. Učenec, ki se izobražuje na domu in ne doseže minimalnih standardov znanja za posamezni razred oziroma je negativno ocenjen, ima pravico do ponovnega ocenjevanja znanja na enak način in v rokih, ki so določeni za opravljanje izpitov v drugem roku skladno s pravilnikom o šolskem koledarju. Po 6. in 31. členu učenec opravlja izpite pred izpitno komisijo. Izpitna komisija ima predsednika in dva člana, ki jih imenuje ravnatelj osnovne šole praviloma izmed učiteljev šole, v posameznih primerih pa lahko za člana komisije imenuje tudi učitelja druge šole (Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli, 2013).

90. člen ZOsn (2024) opredeli preverjanje znanja za učence, ki se šolajo na domu. Z izobraževanjem na domu mora učenec pridobiti vsaj enakovreden izobrazbeni standard, kot ga zagotavlja obvezni program javne šole. Učenec opravlja preverjanje znanja, na podlagi katerega se ugotovi doseženi standard znanja. Doseženi standard znanja preverja osnovna šola, na katero je učenec vpisan.

Od 1. do 3. razreda se preverja znanje iz slovenščine in matematike. Na narodno mešanih območjih se v šolah z italijanskim učnim jezikom preverja znanje iz italijanščine in matematike, v dvojezičnih šolah pa iz slovenščine ali madžarščine in matematike.

Od 4. do 6. razreda se preverja znanje iz slovenščine, matematike in prvega tujega jezika. Na narodno mešanih območjih se v šolah z italijanskim učnim jezikom preverja znanje iz

italijanščine, matematike in prvega tujega jezika, v dvojezičnih šolah pa iz slovenščine ali madžarščine, matematike in prvega tujega jezika.

Od 7. do 9. razreda se preverja znanje iz slovenščine, matematike, prvega tujega jezika, zgodovine, domovinske in državljanske kulture in etike, športa, vsaj enega naravoslovnega in enega družboslovnega predmeta ter vsaj enega predmeta s področja umetnosti. Na narodno mešanih območjih se v šolah z italijanskim učnim jezikom namesto iz slovenščine preverja znanje iz italijanščine, v dvojezičnih šolah pa iz slovenščine ali madžarščine.

V primeru, da učenec ne doseže standarda znanja za posamezni razred, ima pravico do ponovnega preverjanja znanja pred začetkom naslednjega šolskega leta. Če učenec ponovnega preverjanja znanja ne opravi uspešno, mora v naslednjem šolskem letu nadaljevati osnovnošolsko izobraževanje v javni ali zasebni osnovni šoli. Če učenec 9. razreda ponovnega preverjanja ne opravi uspešno, lahko 9. razred ponavlja ali opravlja popravni izpit (ZOsn, 2024).

Na koncu šolskega leta po 92. členu ZOsn (2024) šola izda spričevalo o izobraževanju na domu. Spričevalo se izda na podlagi enakih zakonskih določbah, kot se izdajajo spričevala za otroke, ki se izobražujejo na šolah (Zavod ŠND, b.d.).

Starši z izbiro za tovrstno obliko izobraževanja v celoti prevzemajo odgovornost za izvedbo izobraževanja svojega otroka. V kolikor izobraževanje na domu ne poteka v skladu z 89., 90. in 91. členom ZOsn (2024), se starše po 102. členu tega zakona lahko kaznuje z globo od 500 do 1000 evrov (Zavod ŠND, b.d.).

1.4.3. Zadnje spremembe Zakona o osnovni šoli

Izpostavil bom spremembe zakona, ki se nanašajo na izobraževanje na domu. S spremembo Zakona o osnovni šoli (2024) se 88. člen o pravici do izobraževanja na domu spremeni tako, da »starši z izbiro izobraževanja na domu prevzamejo vse obveznosti, povezane z izvedbo izobraževanja svojega otroka.« (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, 2023). Sprememba pri 89. členu je ta, da morajo starši najkasneje do 16. avgusta tekočega šolskega leta za naslednje šolsko leto o izobraževanju otroka na domu pisno obvestiti osnovno

šolo, v katero je otrok vpisan. Pravice do izobraževanja na domu med šolskim letom ni možno uveljavljati. Starši o izobraževanju na domu šolo obvestijo za vsako šolsko leto posebej.

89. členu se doda 89. a člen o obveznostih šole do učencev, ki se izobražujejo na domu, ki se glasi:

»Šola za učenca, ki se izobražuje na domu:

– ob začetku šolskega leta staršem predstavi cilje, standarde znanja, kriterije ocenjevanja in pogoje za napredovanje v naslednji razred,

– starše sproti obvešča o rokih in načinu izvedbe ocenjevanja znanja učenca in izvede izpite v rokih, ki so določeni s pravilnikom, ki ureja šolski koledar,

– izvaja dodatno strokovno pomoč v skladu z odločbo o usmeritvi,

– omogoči izposojlo učbenikov iz učbeniškega sklada,

– omogoči opravljanje teoretičnega in praktičnega dela kolesarskega izpita.« (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, 2023).

Spremenil se bo tudi 90. člen o ocenjevanju znanja. Učencem, ki se izobražujejo na domu, se znanje ocenjuje iz vseh predmetov glede na predmetnik posameznega razreda javno veljavnega programa osnovne šole, v katerem se učenec izobražuje.

Doda se tudi odstavek o izgubi pravice izobraževanja na domu, ki se glasi: *»Če učenec ponovnega ocenjevanja znanja ne opravi uspešno in v naslednjem šolskem letu nadaljuje izobraževanje v javni ali zasebni šoli, pravice do izobraževanja na domu v naslednjih razredih ne more več uveljavljati.«* (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, 2023).

Pri 102. členu o globah za prekrške staršev se spremeni tretja alineja, kjer se doda, da so starši oglobljeni, če *»izobraževanje njihovega otroka na domu ne poteka v skladu z 88., 89., 90., 91., 92.a in 92.b členom tega zakona, če gre za razloge na strani staršev.«* (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, 2023).

1.4.4. Predlog sistemskih sprememb za izobraževanje na domu

Zaradi vse več zahtev po šolanju na domu se je na Zavodu za šolstvo oblikovala delovna skupina, ki je predlagala sistemske spremembe, ki se bodo zgodile v prihodnosti. Trenutno veljavna zakonodaja odpira veliko nejasnosti in dilem, ki so jih zaznale šole, zato bi s spremembami zakona poizkušali te nejasnosti odpraviti. 89. člen bi spremenili tako, da *»starši*

na osnovno šolo, na kateri se izobražuje učenec, naslovijo pisno vlogo vsaj 3 mesece pred začetkom šolskega leta. Vloga mora vsebovati:

- *obrazložen razlog odločitve, da se bo učenec izobraževal na domu,*
- *raven izobrazbe osebe (starša ali drugega izobraževalca), ki bo učenca izobraževala na domu (oseba, ki bo izobraževala učenca mora imeti najmanj visokošolsko izobrazbo), soglasje osebe, ki bo učenca izobraževala na domu, če le-ta ni eden izmed staršev.» (Zupanc Grom, Jakelj, 2022).*

Doda se nov člen Zakonu o osnovni šoli (2024), in sicer: »Svet zavoda imenuje šolsko komisijo, ki bo obravnavala in odločala o vlogah staršev glede izobraževanja učencev na domu. V šolsko komisijo se imenuje 5 članov. Člani komisije so: ravnatelj, svetovalni delavec, 2 strokovna delavca šole in 1 strokovni delavec druge šole. Predsednik komisije je ravnatelj, predstavniki strokovnih delavcev šole so izvoljeni na učiteljskem zboru. Šolska komisija je imenovana za obdobje 5 let. Ista oseba se lahko imenuje za člana šolske komisije večkrat. Šolska komisija odloča z večino glasov vseh članov. Pri odločanju morajo biti prisotni vsi člani.« (Zupanc Grom, Jakelj, 2022).

Spremeni se 90. člen o preverjanju in ocenjevanju znanja iz vseh predmetov obveznega programa. 90. člen Zakona o osnovni šoli (2024) določa, katere predmete mora učenec opraviti, da se preveri, ali je dosegel predpisan standard znanja. Preverjanje poteka na osnovni šoli, kjer je učenec vpisan. Poleg tega ta člen zahteva, da učenec, ki se šola na domu, doseže najmanj enak izobrazbeni standard kot tisti, ki ga zagotavlja obvezni program javne šole (Zupanc Grom, Jakelj, 2022).

V skladu s 17. členom Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja (2013) ter napredovanju učencev v osnovni šoli mora učenec, ki se šola na domu, opraviti preverjanje znanja iz predmetov, določenih v Zakonu o osnovni šoli (2024). 32. člen tega pravilnika določa, da so izpiti lahko pisni in ustni ali samo ustni. Pisni in ustni izpiti se izvajajo pri slovenščini, italijanščini ali madžarščini, tujem jeziku in matematiki, medtem ko se pri drugih predmetih izpiti izvajajo samo ustno. Pravilnik tudi določa časovni okvir za izvedbo izpitov. Na Zavodu za šolstvo predlagajo, da se 32. člen zapiše enako kot 10. člen, kjer se ocenjujejo učenčevi ustni odgovori ter pisni, likovni, tehnični, praktični in drugi izdelki, projektno delo in nastopi učencev oz. da

se 32. člen dopolni z dodatnimi načini ocenjevanja, ki so navedeni v 10. členu. Predlagajo, da se uskladi 10. in 32. člen. Tako bi učencem, ki se izobražujejo v šoli, in učencem, ki se izobražujejo na domu, izenačili načine ocenjevanja.

1.5. Prednosti šolanja na domu

O prednostih šolanja na domu pišeta v svojih delih de Laat (2020) in Žlaus (2021). Avtorici sta mnenja, da so prednosti šolanja na domu predvsem individualiziran pristop k učenju, bolj poglobljeno pridobivanje znanja, tesnejši odnos med staršem in otrokom, prilagodljiv urnik in socializacija.

Največja prednost šolanja na domu je zagotovo individualiziran pristop k učenju in poučevanju, kar omogoča večjo kakovost znanja in ga starši najpogosteje navajajo pri odločitvi, da se bo njihov otrok šolal na domu. Individualna spremljava omogoča, da starši svojega otroka poučujejo tako, kot otroku najbolj ustreza. Pri šolanju upoštevajo njegova zanimanja, razvijajo njegove potenciale in močne plati ter krepijo njegove šibke plati. Učno snov otroku razložijo na način, da jo otrok razume in so pri tem lahko inovativni ter izberejo način razlage, ki otroku najbolj ustreza, npr. s pomočjo zgodbic, praktičnih preizkusov, uporabijo lahko različne učne materiale itd. (de Laat, 2020, str. 53).

De Laat (2018) trdi, da je znanje, ki ga otrok osvoji pri šolanju na domu, trdnjše in globlje usidrano v otrokovo zavest. K temu pripomoreta tudi medpredmetno povezovanje in učenje preko lastne izkušnje. Splošno razširjeno je mišljenje, da je otrokovo znanje trdnjše, če pri učenju sočasno obravnavamo več področij. Toda ta način poučevanja ima slabost v tem, da ga je zaradi zakonov in pravil, ki opredeljujejo šolanje na domu v Sloveniji, težko v celoti izpeljati. Medpredmetno povezovanje zahteva spontanost učnega procesa, kar je težko zagotoviti, če si ujet znotraj neprožnega učnega sistema. Tak način poučevanja ovirata količina učne snovi in časovna določenost doseganja učnih ciljev. Poudarek je tudi na izkustvenem učenju, saj če se otrok uči preko lastne izkušnje, se po navadi uči na lastno pobudo in s pomočjo več čutil (vid, vonj, sluh, tip, okus). Poudarek je na samoiniciativnosti otroka, saj določena življenjska

situacija v otroku vzbudi zanimanje za usvajanje določenega znanja oz. razvoj določene sposobnosti. Tudi izkustveno učenje zahteva čas, ki ga učni načrti ne dopuščajo (de Laat, 2018).

Odnos med starši in otroki naj bi bil tesnejši, saj šolanje na domu neguje varno navezanost otroka na starše. Starši imajo priložnost, da dobro spoznajo svojega otroka. Vidiijo lahko, kako otrok doživlja stvari, kakšno je njegovo razmišljanje, kako se počuti, na kakšen način spoznava svet in kako se uči itd. S tem, ko starši zares dobro spoznajo svojega otroka, jim je omogočeno, da ga lepo vzgojijo in tudi učinkovito poučujejo. Otroku pa to omogoča, da se varno naveže na starše, kar je predpogoj za razvoj čustvene stabilnosti in miselnih sposobnosti (de Laat, 2020). Če pride do problema, reševanje le-tega prevzame tisti starš, ki je bolj vešč in sposoben reševati problem v nastali situaciji. Če v družini socializacija poteka pravilno, naj bi starši po naravni poti zavzeli vodilno vlogo, otroci pa naj bi jim sledili. To pomeni, da starši otroka vodijo in spremljajo skozi življenje na njemu primeren način in nimajo neomajne avtoritete. Izoblikovati morajo takšen odnos, da jim otroci zaupajo in sledijo (de Laat, 2018).

Razmerje med otrokom in starši se začne oblikovati že med nosečnostjo in se nato nadaljuje v otroštvu. Šolanje na domu omogoča staršem, da ohranjajo in krepijo to vez. Starši, ki se odločijo za šolanje na domu, preživijo veliko časa s svojimi otroki, skupaj se učijo in izvajajo raznolike dejavnosti. To jim daje priložnost, da opazujejo svojega otroka v različnih situacijah, ter jim ponuja edinstven vpogled v to, kako otrok dojema in spoznava svet okoli sebe (Žlaus, 2021).

Prilagodljiv urnik poskrbi, da učenje ne postane nekakšna rutina, temveč se urnik prilagaja življenju družine, npr. lepo vreme izkoristijo za učenje zunaj, v naravi. Učenje lahko prilagodijo tudi otrokovemu bioritmu in notranjemu počutju (de Laat, 2018).

Starši imajo vlogo določanja urnika in razporeditve časa svojih otrok. Odločajo, kdaj je primeren čas za učenje novih vsebin ter kdaj lahko otroci posvetijo čas svojim hobijem in dejavnostim, ki jih zanimajo. Otroci, ki se izobražujejo doma, razpolagajo z več prostega časa v primerjavi z vrstniki, ki hodijo v šolo. Otroci, ki obiskujejo šole, porabijo pomemben del dneva za prevoz, medtem ko lahko otroci, ki se izobražujejo doma, izkoristijo ta čas za raziskovanje in razvijanje lastnih interesov. Izobraževanje na domu omogoča tudi prilagojen prostor, saj

lahko lepe dneve izkoristijo za učenje zunaj, v naravi, medtem ko so učenci v šolah omejeni na prostor za štirimi stenami. Starši imajo prav tako več časa, da otrokom predstavijo učno vsebino in temu lahko prilagodijo urnik in se tako bolj posvetijo otrokovim interesom, željam, talentom in sposobnostim (Žlaus, 2021).

Starši se za šolanje na domu odločajo tudi zaradi socializacije. De Laat (2018) meni, da je socializacija, ki jo imajo otroci v šoli, le majhen del socializacijskega procesa kot celote. Odvisna je tudi od okolja; če je okolje, kjer otrok doživlja socializacijo, zdravo, bo imel zdravo socializacijo, če je okolje problematično, je tudi socializacija otroka problematična. Nekateri starši so mnenja, da šola ni zdravo okolje za njihove otroke, saj se v njej dogaja veliko medvrstniškega nasilja, ki je posredno povezano s skrb vzbujajočim stanjem vrednot in etičnih standardov v šoli. De Laat (2018) je mnenja, da lahko starši otroku bolje posredujejo družbene norme in vrednote kot šola. Če starši otroka šolajo na domu, imajo dovolj časa, da mu pomagajo razviti kritično držo do vrednot in vzorcev vedenja, ki prevladujejo v naši družbi. Otroka lahko spoznavajo s stvarmi, ki mu dajejo boljši vpogled v njegovo naravo, kot so npr. iskrenost, spoštovanje, odgovornost itd. ter spodbujajo obnašanje in ravnanje na podlagi omenjenih vrednot.

Študiji Shyers (1992) in Bunday (2013) sta prišli do zaključkov, da so otroci, ki prejemajo domače izobraževanje, v primerjavi z vrstniki, ki obiskujejo šolanje v šolah, pri skupinskih igrah v starostno mešanih skupinah manj vedenjsko problematični, enako samozavestni, manj pogosto doživljajo pritiske vrstnikov ter imajo boljše možnosti za razvoj samostojnosti in zaupanja vase. Poleg tega so manj nagnjeni k deviantnemu vedenju, dosežejo enako stopnjo sposobnosti vodenja ter naj bi bili čustveno bolj zreli in stabilni (Žlaus, 2021).

1.6. Izzivi šolanja na domu

Različni avtorji (de Laat (2020), Žlaus (2021), osnovna šola Žirovnica (2020), Zupanc, Grom in Jakelj (2022)) govorijo o izzivih, ki se pojavljajo pri šolanju na domu. Kot največje izzive izpostavijo sledenje učnim načrtom, socializacijo, pritiski okolice, ekonomske izzive, vprašljivo znanje staršev itd.

Pri poučevanju na domu morajo starši slediti učnim načrtom, ki so predpisani in tako ne morejo poučevati drugih snovi, ki niso vključene v učni načrt. Slediti javno veljavnemu učnemu programu in s tem upoštevati učne cilje za starše ni enostavno, saj niso vsi otroci pripravljeni na usvojitev določenega znanja in na razvoj določenih kognitivnih sposobnosti v času, kot določajo učni načrti. Starši bi si želeli, da bi njihovi otroci lahko razvijali posamezne sposobnosti ob času, ko so za to razvojno pripravljeni in ne takrat, ko to zahteva učni načrt, saj se vsak otrok razvija s svojim tempom in nekateri otroci potrebujejo dlje časa, da osvojijo določene spretnosti, npr. branje, pisanje, računanje itd. (de Laat, 2020).

Sposobnost prilagajanja je odvisna tudi od tega, kakšen življenjski slog je imela družina, preden se je odločila za šolanje na domu. Če starši niso vpisali svojih otrok v vrtec, potem odločitev za šolanje na domu ni tako zahtevna, saj so že prej preživljali večino časa z otroki in imeli vzpostavljen drugačen odnos z njimi. V takih primerih gre le za nadaljevanje obstoječih odnosov in izobraževalnega procesa, ki so ga vsi že navajeni. Prednosti domačega šolanja, kot je tesen odnos, ki omogoča staršem boljše poznavanje otrok in učinkovitejše spremljanje učnega procesa, postanejo še bolj izrazite (Žlaus, 2021, str. 39).

Starši se soočajo tudi s pritiski okolice, saj se ni enostavno soočiti s širšo družino in prijatelji, ki se negativno odzovejo na njihovo odločitev, da bodo otroka šolali na domu. Gre za odločitev, ki se tiče le staršev in njihovih otrok, zato bi to odločitev morali spoštovati in jim pri tem pomagati in jih podpreti. Težavo lahko predstavljajo tudi učitelji, ki imajo negativen odnos do šolanja na domu. Starši se sodelovanju z učitelji ne morejo izogniti, saj je njihov otrok vpisan v javno šolo in mora na njej na koncu šolskega leta opravljati izpite. Za starše je zato pomembno, da si, še pred začetkom šolanja na domu, pridobijo čim več informacij o tej obliki šolanja, da bodo za svojo odločitev imeli dovolj informacij ter bodo lahko na vsa vprašanja in negativne očitke odgovarjali samozavestno in argumentirano (de Laat, 2020).

Izziv za učence šolanja na domu je druženje z vrstniki. Večina otrok preživi večino svojega časa v šolah in na vodenih dejavnostih, zato priložnosti za druženje niso nekaj samoumevnega kot v šoli. Otroci morajo iskati druge načine, da se družijo z vrstniki. Medtem ko je treba omeniti tudi otroke, ki se v šoli v odnosih z vrstniki ne znajdejo in imajo pri navezovanju prijateljstev

težave, so prav tako nekateri otroci v šoli žrtve medvrstniškega nasilja. Za te otroke je umik iz šolskega okolja lahko boljša možnost za nadaljevanje njihovega šolanja in osebnostnega razvoja (de Laat, 2020).

Družabni stiki otrok, ki se šolajo od doma, so številčno in časovno omejeni ter niso samoumevni. Starši jih morajo aktivno iskati, kar od njih lahko terja veliko truda in energije. To se najlažje reši tako, da starši vpišejo otroke v ustrezne dejavnosti, kot so športne, ustvarjalne ali umetniške tečaje ali krožke, kjer imajo otroci veliko priložnosti za druženje (Osnovna šola Žirovnica, 2020).

Izziv šolanja na domu je lahko tudi ekonomske narave, saj morajo starši veliko svojega časa vložiti v šolanje otroka, kar lahko vpliva na njihov mesečni dohodek. Prav tako morata starša paziti, da ne izgorita, če oba opravljata delo s polnim delovnim časom in hkrati skrbita za šolanje otroka, kar vzame veliko časa. Starši morajo kupiti delovne zvezke, učna gradiva in druge izobraževalne pripomočke. Imajo pravico, da si učbenike izposodijo iz učbeniškega sklada na njihovi osnovni šoli. Prav tako morajo pokriti stroške učiteljev na domu, spletnih tečajev, ki se jih udeležijo, inštruktorjev itd. (de Laat, 2020).

Znanje staršev je lahko vprašljivo, predvsem v 3. triadi, ko se količina snovi poveča in učni načrt postane zahtevnejši. Otroci morajo usvojiti bolj poglobljeno snov pri predmetih, ki se poučujejo v šoli. Jasno je, da večina staršev nima potrebnega znanja in v takšnih primerih večinoma iščejo pomoč sorodnikov in znancev, ki so veščji znanja s področij, ki jih starši ne obvladajo. Starše prav tako skrbi, da nimajo dovolj pedagoške izobrazbe oz. da nimajo potrebnega znanja, da bi sami poučevali svoje otroke (de Laat, 2020).

Zupanc, Grom in Jakelj (2022, str. 16–17) navajajo tudi druge razloge, zaradi katerih se starši odločajo, da bodo svoje otroke šolali od doma. Starši so se odločili, da bo njihov otrok obiskoval zasebni šolski ali izobraževalni zavod, ki ni uradno vpisan med izvajalce osnovnošolskega izobraževanja. Razlogi za to odločitev vključujejo otrokovo posebno potrebo po odločbi, saj je tudi nadarjen, pomanjkanje zaupanja v šolski sistem ter v korektnost šole pri obravnavi njihovega otroka. Starši menijo, da šola ne more zadostiti individualnim potrebam

njihovega otroka ali se zavedajo, da je njihovo bivanje v Sloveniji začasno. Poleg tega otrok ne obvlada učnega jezika, kar lahko oteži učenje v tradicionalnem šolskem okolju. Starši tudi verjamejo v izjemnost svojega otroka in menijo, da tradicionalna šola ne bo omogočila načina dela ali učenja, ki bi ustrezal njihovemu otroku. Med razlogi so še naslednji: ločeni starši, ki živijo na različnih lokacijah, odhod v tujino, zdravstvene težave, šolanje učencev Romov s težavami v šoli, alternativne šole, želja po več dejavnostih in sodelovanju v šoli, verski motivi, manjša obveznost, sposobnost staršev za samostojno izobraževanje in vedenjske težave učencev.

1.7. Razvoj socialnih veščin šolarjev na domu

Preden se lotimo razumevanja, zakaj ima socializacija pomembno vlogo pri odločitvi staršev, da svoje otroke izobražujejo v šoli ali na domu, najprej pojasnimo, kaj socializacija sploh pomeni.

Socializacija je proces osebnega razvoja posameznika, hkrati pa tudi proces vključevanja v družbo ter oblikovanja družbeno sprejemljivih in pričakovanih vzorcev vedenja. Njeni rezultati so odvisni od osebnih prizadevanj posameznika, vendar so prav tako močno oblikovani z družbenimi dejavniki, na katere nimamo vpliva, kot so širše zgodovinske okoliščine, spol, družinski izvor in etnična pripadnost. Socializacija poteka različno v različnih družbenih okoljih in se lahko razlikuje glede na spol ter družbeni sloj. Ključen del socializacije je ponotranjenje družbenih vrednot in norm, kar pomeni, da skozi proces socializacije nekatere vrednote in norme sprejememo kot lastna pravila, po katerih se ravnamo. Te vrednote delujejo kot notranji usmerjevalci našega vedenja in jih ne dojemamo kot nekaj vsiljenega ali tujega. Na ta način se sami izogibamo vedenju, ki bi bilo v naši družbi nezaželeno ali neprimerno. V socializaciji se prav tako naučimo prevzemati in izvajati različne vloge, značilne za družbo, v kateri živimo. Vsak človek zaseda različne pozicije ali statuse v odnosu do drugih – glede na starost je lahko otrok, mladostnik ali odrasla oseba; glede na spol je lahko moški ali ženska; lahko je oče, mati, sin, hči, brat, sestra itd. Te pozicije se skozi življenje spreminjajo, večinoma pa hkrati zasedamo več različnih statusov. Vsaka od teh pozicij je povezana z določenimi družbenimi pričakovanji in normami, ki določajo, kako naj bi se na teh mestih obnašali. Vedenje, ki ustreza tem pričakovanjem, imenujemo družbena vloga. Učenje teh vlog poteka skozi socializacijo, včasih

spontano, drugič bolj načrtno. Vendar se pri tem lahko pojavijo konflikti, saj se posamezniki ne želimo vedno povsem podrežati pričakovanjem, ki jih družba postavlja za določeno vlogo. Socializacija igra pomembno vlogo pri oblikovanju naše identitete in osebnosti, vključno z našim načinom komuniciranja, razmišljanja, čustvovanja in vrednotenja. V osnovi lahko rečemo, da identiteta pomeni, kako posameznik doživlja sebe v primerjavi z drugimi – v nekaterih stvareh smo si z drugimi podobni, v drugih pa se razlikujemo. Identiteta nam pomaga odgovoriti na vprašanje "Kdo sem?" in se razvija skozi naše odnose z drugimi ter življenje v družbi. Po eni strani identiteta vključuje lastnosti, ki jih prejmemo ob rojstvu in na katere ne moremo vplivati, kot so ime, spol, telesne značilnosti, etnična pripadnost in družinske okoliščine. Po drugi strani pa identiteta zajema naše doživljanje sebe v različnih družbenih vlogah in okoliščinah (Počkar, Andolšek, Popit, Barle Lakot, 2009).

Socializacija je pomembna, ker je to bistven proces, pomemben tako za posameznika kot za družbo. Z vidika posameznika se vsak človek rodi s potencialom za človeškost, vendar ta potencial ni samodejno razvit. Kot ljudje imamo biološko dane sposobnosti, kot so hoja, govorjenje in prilagajanje okolju. Prav tako se rodimo z refleksi, ki so prirojeni odzivi na dražljaje iz okolja in nam omogočajo preživetje. Otrok že ob rojstvu nosi določene genetske lastnosti, ki mu omogočajo vključevanje v družbeno življenje, čeprav še ne razume svojih dejanj ali njihovih posledic. Na primer, jok in smeh sta naravna načina komunikacije, ki vzpostavljata vezi med dojenčkom in njegovimi skrbniki. Poleg tega imamo tudi biološke potrebe, kot so potreba po hrani, vodi, ohranjanju toplote in spolnosti. Kljub temu je razvoj teh bioloških sposobnosti in način zadovoljevanja osnovnih potreb v veliki meri odvisen od družbe in kulture, v kateri živimo. Za vsak vidik našega vedenja potrebujemo družbeno in kulturno okolje, ki nam omogoča, da se razvijamo in delujemo. Proces socializacije nam pomaga, da postanemo del družbe in se naučimo obnašati na načine, ki so družbeno sprejemljivi. Vendar to ne pomeni, da smo zgolj družbeno programirani. Prav prek socializacije razvijemo sposobnost samostojnega razmišljanja in delovanja, kar prispeva k naši individualnosti. Naše vsakodnevno življenje, vključno z mislimi, občutki, dejanji in odločitvami, je rezultat kompleksnega prepletanja družbenih vplivov in naših osebnih značilnosti. Hkrati je socializacija ključna tudi za obstoj in obnovo družbe. Družba mora poskrbeti, da vedenje, vrednote, cilji, znanja in veščine posameznikov ustrezajo njenim potrebam. Posamezniki

morajo ponotranjiti nekatere družbene norme in vrednote, kar omogoča, da se večina ljudi vede na predvidljiv in družbeno sprejemljiv način (Počkar, Andolšek, Popit, Barle Lakot, 2009).

Med šolanjem se odvija sekundarna socializacija, pri kateri otroci razvijajo socialne veščine. Pri šolanju na domu se zato pojavlja vprašanje, kako bodo otroci pridobili te veščine, če ne obiskujejo šole. Najprej je treba razumeti, da se socializacija vsakega otroka začne doma, v okviru primarne skupnosti, torej družine. Šola je le eden izmed dejavnikov v procesu socializacije, ki se v otrokovem življenju pojavi kasneje. Pomembno je tudi poudariti, da šolanje na domu ni enoznačna izkušnja. Nekateri otroci, ki se šolajo na domu, sodelujejo v številnih zunajšolskih dejavnostih in imajo redne stike s prijatelji, medtem ko drugi nimajo teh priložnosti in se ne vključujejo v nobene aktivnosti. Zato se lahko izidi socializacije razlikujejo glede na posameznikove okoliščine, kar pomeni, da ne moremo splošno ocenjevati, ali so otroci, ki se šolajo na domu, bolj ali slabše socializirani kot njihovi vrstniki v šolah. Pomembno je, da starši prepoznajo, ali otrok doma dobiva dovolj socialnih interakcij, in v primeru pomanjkanja teh premislijo o vključitvi otroka v redno šolo (Žlaus, 2021).

Pogosto se pojavlja prepričanje, da otroci, ki se šolajo doma, večino svojega časa preživijo v izolaciji in se ne vključujejo v zunanji svet. Vendar se zdi, da so prav ti otroci pogosto bolj povezani z resničnim življenjem. V vsakodnevnem življenju se redko najdemo v situacijah, kjer smo obkroženi izključno z ljudmi svoje starosti. Na primer, na delovnem mestu sodelujemo s kolegi različnih generacij, saj ni podjetij, ki bi zaposlovala samo osebe določene starosti. Podobno se pri obiskih trgovin, pošt ali knjižnic srečujemo z ljudmi vseh starosti, kar prispeva k razvoju naših socialnih veščin. To nas vodi do vprašanja, ali je smiselno, da se otroci v šolah združujejo le s svojimi vrstniki. Takšna ureditev, ki jo pogosto najdemo v javnih šolah, ne odraža resničnega sveta. Ali je tak način dejansko učinkovit za razvoj socialnih veščin? Druženje z vrstniki je sicer pomembno, vendar pa je učenje socialnih veščin med otroki, ki imajo podobne izkušnje, lahko primerljivo s tem, da slepi vodi slepega. V nasprotju s tem imajo otroci, ki se šolajo doma, pogosto več možnosti za socializacijo ter raznolikost v svojih stikih. Medtem ko so otroci v šolah pogosto obkroženi samo s sovrstniki, se otroci, ki so šolani doma, srečujejo z ljudmi različnih starosti in v različnih kontekstih. Seveda pa mlajši otroci v socialnih situacijah še vedno potrebujejo usmerjanje in primerne vzore. Zato je ključno, da starši vključijo svoje otroke v vsakodnevne dejavnosti, kot so obiski trgovine, zdravnika ali frizerja.

Na ta način se otroci naučijo, kako se obnašati v različnih situacijah in razvijajo socialni bonton. Tega znanja ne morejo pridobiti zgolj s pomočjo knjig; različne izkušnje in interakcije jih naučijo, kako ravnati, komunicirati in se obnašati v družbi (Žlaus, 2021).

Jackson (2007) pravi, da so starši ključni pri oblikovanju otrokove osebnosti, saj jim nudijo vzor in podporo v trenutkih, ko jo potrebujejo. Skozi različne življenjske izkušnje in interakcije otrokom pomagajo razviti občutek za lastno identiteto, neodvisnost, odgovornost in vrednost. Prav tako jih učijo, kako sodelovati, spoštovati druge in biti empatični, kar jih pripravlja na resnične življenjske izzive. Raziskava Jacksona iz leta 2007 kaže, da naj bi imeli posamezniki, ki so se izobraževali doma, večjo samozavest v primerjavi s tistimi, ki so obiskovali javne šole, kar velja za vse vidike njihovega življenja.

Medlin (2000) je preučeval, kako pogosto se otroci, ki se izobražujejo doma, v obdobju enega meseca družijo z različnimi skupinami ljudi in kakšne odnose vzpostavljajo z njimi. Namen raziskave je bil pridobiti vpogled v raznolikost socialnih stikov teh otrok. Ugotovil je, da doma šolajoči se otroci redno komunicirajo z odraslimi zunaj svoje družine, s starejšimi osebami in ljudmi iz različnih socialno-ekonomskih, verskih ter etničnih okolij. Starši pa so še dodali, da imajo njihovi otroci tesne odnose z nekaterimi od teh skupin, kot so odrasli zunaj družinskega kroga, starejši, ter tudi z vrstniki, ki obiskujejo običajne šole.

De Laat (2018) pravi, da so kritiki izobraževanja na domu prepričani, da je obiskovanje šole nujno potrebno za razvoj otrokovih socialnih veščin ter učenje družbenih norm in vrednot. Po njihovem mnenju izobraževanje na domu ne omogoča tako pogoste in kakovostne interakcije z vrstniki, kot jo omogoča obiskovanje šole. Nevarno je tudi, da se proces šolanja na domu sprevrže v indoktrinacijo. Raziskave so pokazale, da se kritiki šolanja na domu motijo, saj imajo otroci, ki se šolajo doma, pozitivno samopodobo, so družbeno aktivni in imajo dobro razvite socialne veščine. Za to so zaslužni starši, ki morajo biti angažirani pri iskanju stikov za svoje otroke, saj je to, kot smo že omenili, eden izmed glavnih izzivov šolanja na domu. Po rezultatih raziskav so otroci, ki se izobražujejo doma, zadovoljni z življenjem, optimistični in srečni. Moralno presojanje teh otrok je na vsaj tako visoki ravni kot moralno presojanje njihovih vrstnikov v šoli. De Laat (2018) izpostavi mnenje ameriškega univerzitetnega profesorja

Michaela H. Romanowskega, ki govori o tem, da je prepričanje, da so šolarji doma »zaprti za štirimi stenami« ter tako prikrajšani za stike z zunanjim okoljem, predvsem njihovimi vrstniki, zastarel stereotip. Je pa ta stereotip še kako živ v prepričanju Slovencev, kar se je pokazalo leta 2013, ko je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport izvedlo anketo o izobraževanju na domu. Rezultati ankete so pokazali dokaj negativen odnos do tovrstnega izobraževanja v Sloveniji. Kritika glede socializacije šolarjeva na domu je zasedla prvo mesto, saj je kar 90 % šol menilo, da so otroci prikrajšani pri pridobivanju socialnih stikov in slabo socializirani.

Medtem ko Jeub (1994) izpostavlja, da kritiki šolanja na domu trdijo, da starši z izbiro izobraževanja na domu otrokom odvzamejo stik z realnim svetom. Nasprotno pa starši verjamejo, da šole otroke prikrajšajo za tesnejšo povezanost z družinskim okoljem in starši. Jeub (1994) poudarja, da je družina ključni dejavnik, ki vpliva na razvoj otroka. Učitelji pogosto opažajo, da otroci z domačimi težavami v šoli težko dosegajo dobre rezultate, medtem ko otroci iz stabilnih družin po navadi dosegajo večji uspeh. Starši, ki izberejo šolanje na domu, postavljajo družinsko okolje pred vse ostale družbene institucije. Ko se šole po njihovem mnenju postavijo v nasprotje z družinskimi vrednotami, se odločijo, da sami prevzamejo izobraževanje svojih otrok. Zaskrbljujoče je tudi, da nekatere šole po njihovem prepričanju ne podpirajo družinskih vrednot in v določenih primerih celo kritizirajo kulturna prepričanja učencev in njihovih staršev. Starši se prav tako odločajo za šolanje na domu zaradi vse pogostejšega nestrpnega odnosa do perečih tem v šolah, kot so spolnost, istospolni odnosi in vprašanja avtoritet in sistemov.

1.8. Socialno delo v osnovni šoli

Socialno delo v osnovnih šolah nudi pomoč in podporo družinam, ki se spopadajo s številnimi izzivi ter pogosto ne morejo ali ne znajo svojim otrokom omogočiti uspeha v šoli. Prav tako ne morejo preprečiti, da bi neuspehi in revščina otroke potisnili v socialno izključenost. Čačinovič Vogrinčič (2020) ugotavlja, da trenutne oblike pomoči, ki so na voljo v šolah, niso dovolj učinkovite za te otroke. Za uspešno pomoč je potrebna sprememba paradigme, ki jo v proces podpore vnaša socialno delo. Ta sprememba vključuje soustvarjalni delovni odnos, pristop, ki temelji na krepitvi moči, etiko vključenosti in spoštovanje otroštva. Inovativni projekti pomoči, ki temeljijo na teh načelih, v šolski proces vnašajo novo paradigmo, kjer se učenje soustvarja,

učenci pa napredujejo na svoji edinstveni poti pridobivanja znanja. Tako učenci kot njihove družine potrebujejo pomoč v šolskem okolju, šola pa mora prevzeti naloge zagotavljanja učenja in podpore. Ključna vloga socialnega dela v šoli je povezovanje vseh, ki lahko prispevajo k učinkoviti podpori, ter zagotavljanje, da se upošteva glas učenca. Socialno delo z družinami je pogosto neizkoriščena možnost, ki lahko ponudi dragocene vire pomoči tako učencem kot njihovim družinam (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

Socialno delo v šoli pa pomaga pri obravnavi stisk in neuspehov, ki jih povzročajo revščina, neprijazno socialno okolje, pritiski in zahteve šolskega sistema ali nemoč družine. Te izzive je treba reševati tam, kjer obstajajo ključni viri podpore v okolju. Socialno delo prispeva k soustvarjanju sprememb, ki se odvijajo skozi sodelovanje z družinami in učitelji, kar omogoča razvoj novih oblik podpore v šolskem razredu (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

Socialna delavka v procesu dela poveže vse vpletene – učenko, učiteljice in starše – v izvirni projekt podpore učenki. Ti projekti pa ne obravnavajo zgolj učnih težav, temveč se skozi sodelovanje z družino ali starši zmanjšuje tudi izključenost učencev iz pomembnih, vendar plačljivih dodatnih dejavnosti. Na ta način ostajajo učenci vključeni v učni skupnosti svojega razreda (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Vsi izvirni projekti pomoči temeljijo na etiki udeležенosti, saj je soustvarjanje mogoče le, če delujemo v skladu s to etiko. Posvetiti se je treba ohranjanju udeležенosti učenca. Otrok je vedno v središču soustvarjalnih procesov, pri čemer je ključno, da prisluhnemo njegovemu glasu in zagotovimo, da ga ne preglasijo mnenja odraslih, učiteljev, staršev ali strokovnih delavcev v šoli. V procesu soustvarjanja je treba vztrajati ter opustiti potrebo po končni besedi, s čimer učenca podpiramo med raziskovanjem težav in njihovim reševanjem. V zadnjih letih je naše delo osredotočeno na vprašanje, ali odrasli – starši, učitelji – ustvarimo v pogovorih z otrokom ali učencem prostor, kjer je njegov glas slišan (Čačinovič Vogrinčič, 2011). To je predvsem naloga odraslih, da znajo vzpostaviti in ohranjati odnos, ki učencu omogoča sodelovanje v učnem procesu ter s tem dragoceno izkušnjo pridobivanja znanja. Soustvarjalni učni procesi na šolah niso običajna praksa. Vzpostaviti jih je mogoče, če se učitelji za to zavestno odločijo. Šugman Bohinc (2011) v raziskavi Učenci z učnimi težavami: izvirni delovni

projekt pomoč, uspe te procese vzpostaviti tako, da se v delovni odnos okoli učenca povežejo vsi, ki sodelujejo v podpori in pomoči – starši, učitelji in po potrebi svetovalni delavci. Skupni cilj je bil zagotoviti pomemben soustvarjalni proces, ki vključuje poslušanje, slišanje, pogovor, odgovarjanje in prevzemanje odgovornosti (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

Čas, ki ga učitelj preživi z učencem, je neprecenljiv. Ključna sta neposredna prisotnost in odnos v sedanjosti. V teh trenutkih se lahko vzpostavi proces soustvarjanja, kjer se učitelj pridruži učencu, sprejme njegovo trenutno raven znanja, se nanjo odzove ter ga povabi v varen in ustvarjalen proces skupnega učenja. Na ta način postane učitelj spoštljiv in odgovoren zaveznik, medtem ko učenec, skozi lastne izkušnje, postane strokovnjak iz lastnih izkušenj. Vsak otrok pride v šolo, vsi starši pa so vabljeni k sodelovanju, zato je pomembno, da šola postane prostor vključevanja in skupnega ustvarjanja, kjer ni prostora za izključevanje. Za prihodnost Slovenije je bistveno, ali bomo sposobni oblikovati takšno družbo, ki bo vsem mladim omogočila podporo pri njihovem edinstvenem učnem potovanju ter doseganje smiselnih in zaželenih ciljev. Šola bi morala vsakega otroka in mladostnika opremiti s spretnostmi za sobivanje in sodelovanje v skupnosti. Socialna vključenost, zmanjševanje neenakosti in skrb za socialno državo so temeljne vrednote. Izključevanje se ne sme začeti v šolskem okolju – ravno nasprotno: šola mora poskrbeti, da vsak učenec doživi pripadnost, solidarnost in podporo v povezani skupnosti (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

Čačinovič Vogrinčič (2020) ugotavlja, da se socialni delavci na šolah redko vključujejo v delo z družinami v proces pomoči, saj to ni običajna praksa in pogosto tudi ni zaželeno. Vendar pa je prav pri družinah, ki se soočajo s številnimi izzivi in ne zmorejo učinkovito podpreti svojih otrok pri šolskih uspehih, delo z družino ključnega pomena za zagotavljanje učinkovite podpore in pomoči. Socialno delo z družino v okviru sodelovalnega odnosa omogoča doseganje želenih rezultatov na dveh ravneh: prva raven vključuje opredelitev ciljev in aktivacijo družinskih članov, medtem ko druga raven zajema spremembe, ki jih družina potrebuje v svoji notranji dinamiki, da bi dosegla te cilje. V tem procesu potekata dva vzporedna postopka: najprej se vzpostavi sodelovalni odnos, v katerem vsi, ki so del problema, postanejo tudi del rešitve. Nato pa poteka tudi pogovor o delovanju družine, ki pomaga povečati zavedanje in razumevanje potrebnih sprememb. Socialno delo z družino je dragoceno, saj mobilizira notranje vire podpore in pomoči znotraj družine. V tem kontekstu se postavi vprašanje, kako lahko družina

prispeva k reševanju izzivov, pri čemer se usmeri pozornost na prepoznavanje možnih prispevkov. Skupaj se raziskujejo vloge, pravila ter izražajo želje, skrb, odgovornost in medsebojna naklonjenost. Družine se pogosto obrnejo na šolo po pomoč, socialna delavka pa ustvarja in varuje prostor, kjer je lahko slišan tudi učenčev glas. Otroške težave v šoli so le del širših izzivov, s katerimi se družina spoprijema. Socialno delo z družino omogoča vključitev celotne kompleksnosti življenjske situacije v proces pomoči, kar vključuje tudi vlogo in prispevek šole. Socialno izključenost učenca lahko preprečijo ali omilijo vsi, ki jih socialna delavka poveže v mrežo pomoči – učitelji, starši, sorojenci, stari starši, trenerji, vrstniki in seveda tudi sam učenec.

Socialni delavec v svetovalni službi igra ključno vlogo pri sodelovanju s starši, zlasti tam, kjer šola potrebuje njihov prispevek – bodisi v obliki njihove ustvarjalnosti, vključevanja v šolsko skupnost, materialne pomoči ali sodelovanja pri različnih šolskih dejavnostih. To sodelovanje poteka skozi različne oblike pogovorov, od roditeljskih sestankov in govorilnih ur do sveta staršev ter skupnih aktivnosti v šoli in za šolo. Ena od premalo izkoriščenih priložnosti je oblikovanje skupin za samopomoč, kjer bi se starši s podobnimi težavami lahko povezali in podprli drug drugega pri sodelovanju s šolo. V socialnem delu je poseben poudarek na vključevanju vseh staršev, vendar pogosto revni starši, starši otrok s težavami, socialno izključeni starši ali starši, ki imajo težave s slovenščino, niso vključeni v šolske dejavnosti. Tako izgubljam pomembne vire ustvarjalnosti in prispevke teh ljudi, kar je še posebej problematično, saj s tem potrjujemo in ohranjamo socialno izključenost ter neenakost v šolskem okolju, kjer bi morala biti vključenost temeljna vrednota. Naloga socialne delavke v svetovalni službi je zagotoviti, da so vsi starši enakopravno vključeni v šolsko skupnost. Pogosto so prav tisti starši, ki se soočajo z največjimi izzivi, izključeni iz sodelovanja. Svetovalna služba lahko prispeva pomembno vlogo pri spodbujanju njihovega sodelovanja, saj temelji na prepričanju, da se ljudje lahko naučijo biti kompetentni. Družina, ki trenutno potrebuje pomoč, lahko v prihodnosti sama postane vir pomoči za druge. Nobena družina ali starš ne bi smela ostati zgolj v vlogi prejemnika pomoči. Ko družina pristopi po pomoč za svojega otroka, je to lahko dobra priložnost, da jih povabimo k sodelovanju s šolo. Obstaja veliko možnosti za skupne projekte, kot so deljenje znanja o lastni kulturi, sodelovanje pri skupinskih praznovanjih, priprava hrane ali predstavitev svojih obrtnih in ročnih spretnosti. Sodelovanje

šole s starši, kot aktivnimi udeleženci v izobraževalnem procesu svojih otrok, je raznovrstno in vanj so vključeni različni akterji od vodstva šole, razrednikov, učiteljev, staršev, učencev, svetovalne službe do zunanji institucij. Včasih gre za skupinske projekte, drugič za širše skupnostne akcije, včasih so povabljeni vsi starši, včasih le posamezne skupine, odvisno od potreb in ciljev sodelovanja (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

2. FORMULACIJA PROBLEMA

Izobraževanje je nepogrešljiv temelj vsake napredne družbe, saj predstavlja ključno orodje za razvoj posameznikov in skupnosti. V zadnjem času smo priča izjemnemu razvoju tehnologije, ki s prihodom interneta, računalnikov in drugih pametnih naprav omogoča nove možnosti izobraževanja na domu. K temu je pripomogla tudi pandemija virusa covid-19, ki je pospešila prehod na spletno izobraževanje, saj so otroci ostali doma in so se bili primorani izobraževati na domu. V raziskovalnem delu me je zanimalo, kakšen pogled imajo ravnatelji kot odgovorne osebe na področju šolstva v Republiki Sloveniji na šolanje na domu ter šolanje v šoli. Ravnatelji so odgovorni za upravljanje šolskega okolja, izvajanje izobraževalnih programov in imajo podroben pregled nad poučevanjem na njihovi šoli. Kljub številnim prednostim, ki jih ponuja šolanje na domu, kot so fleksibilnost, individualizacija in večja osredotočenost na specifične potrebe otrok, se pojavijo tudi pomembni izzivi. Ti izzivi vključujejo pomanjkanje socialne interakcije, omejen dostop do učnih virov, težave pri zagotavljanju podpore za otroke s posebnimi potrebami, pomanjkanje standardizacije ter težave pri preverjanju in ocenjevanju napredka učencev. Tu me je zanimalo, kakšen pogled imajo ravnatelji na izzive in prednosti šolanja na domu in šolanja v šoli ter kakšna so njihova stališča do obeh oblik izobraževanja.

2.1. Raziskovalna vprašanja

- Kakšne so prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo na domu?
- Kakšne so prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo v šoli?
- Kakšna so stališča odgovornih ljudi na področju šolstva, imajo različne poglede ali enoten pogled na šolanje na domu ter šolanje v šoli?
- Kako se socialna pravičnost odraža med učenci, ki obiskujejo šolanje v šoli, in tistimi, ki se izobražujejo od doma?

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj sem zbiral predvsem besedne opise. Prav tako sem podatke kvalitativno analiziral. Zanimal me je pogled odgovornih ljudi na področju šolstva na učence, ki se šolajo od doma, in učence, ki obiskujejo javno osnovno šolo, saj so oni zadolženi, da izobraževanje poteka po zakonih, in imajo vpogled na celotno dogajanje na šoli. Raziskava je tudi eksplorativna oz. poizvedovalna, saj sem raziskoval temo s področja, kjer želim pridobiti novo znanje. Na podlagi problema sem oblikoval raziskovalna vprašanja, ki se mi zdijo relevantna. Pri svoji raziskavi bom uporabil metodo spraševanja oz. intervjuvanja. Zastavil pa sem si tudi raziskovalna vprašanja (Mesec, Rape Žiberna in Rihter, 2009).

3.2. Teme raziskovanja

Teme raziskovanja so:

- šolanje na domu po koncu pandemije covida-19,
- prednosti in izzivi šolanja na domu,
- prednosti in izzivi šolanja v šoli,
- stališča odgovornih ljudi na področju šolstva do šolanja v šoli in šolanja na domu,
- pogled na socialno pravičnost otrok pri šolanju na domu in šolanju v šoli.

3.3. Merski instrument

Kot merski instrument sem uporabil delno standardiziran vprašalnik. Zastavljena vprašanja so odprtega tipa in so bila postavljena jasno. Vprašalnik ima 8 vprašanj, ki se nanašajo na šolanje v šoli in šolanje na domu ter primerjavo med obema oblikama šolanja. Izbran merski instrument je bil primeren za mojo raziskavo, ker sem tako lahko pridobil poglobljene podatke v zvezi s svojimi vprašanji, prav tako pa mi je dopuščal, da sem zastavil dodatna podvprašanja, če sem na katero vprašanje želel bolj poglobljen odgovor.

3.4. Populacija in vzorec

Populacijo predstavljajo odgovorni ljudje na področju šolstva v šolskem letu 2023/2024. Kot odgovorne ljudi na področju šolstva sem opredelil ravnatelje osnovnih šol. Vzorec je

neslučajnostni – priročni, predstavlja ga 7 ravnateljev, ki so bili pripravljeni sodelovati v moji raziskavi (Rihter, 2017).

3.5. Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva

Metoda zbiranja podatkov je spraševanje, ki sem ga izvedel s pomočjo delno standardiziranega intervjuja. Pri tem je šlo za individualno spraševanje, saj sem spraševal le eno osebo. Z osebo, ki je sodelovala v moji raziskavi, sem se predhodno terminsko uskladi. Intervjuje z ravnatelji sem izvajal na njihovih šolah ali preko spletne platforme ZOOM. To metodo zbiranja podatkov sem izbral, saj sem tako pridobil bolj poglobljene opise. S kvalitativno analizo sem pridobil natančnejše rezultate, kot bi jih dobil z uporabo druge metode.

3.6. Obdelava gradiva

Ker je raziskava kvalitativna, vprašanja pa so odprtega tipa, sem pridobil besedne zapise, obdelava mojega gradiva je zato kvalitativna. Gradivo sem analiziral v šestih korakih: urejanje gradiva, določitev enot kodiranja, odprto kodiranje, osno in odnosno kodiranje ter na koncu oblikovanje končne teoretične formulacije. Z obdelavo podatkov sem pričel takoj po izvedbi intervjujev (Mesec, 2007).

4. REZULTATI

Rezultate bom predstavil tako, da je najprej predstavljena tema raziskovanja. Pod vsako temo je predstavljenih več kategorij, v katerih so podrobneje opisane izjave intervjuvancev in sami rezultati raziskave pod določeno kategorijo.

4.1. Spremembe vpisa

Pri spremembah vpisa sem raziskoval, kakšne so izkušnje ravnateljev s šolanjem na domu in katere okoliščine vplivajo na to, da se starši odločajo za šolanje na domu.

4.1.1. Izkušnje s šolanjem na domu

Pri izkušnjah ravnateljev s šolanjem na domu se je izkazalo, da so se s šolanjem na domu večinoma srečevali med in po pandemiji covida-19. Natančneje, šlo je povečanje vpisa za šolanje na domu ob vrnitvi učencev nazaj v šole (*»Povečanje vpisa učencev, ki se šolajo na domu, takoj po koncu covida-19.«* (A1), (D1), (G1)). Ko se je stanje umirilo in se je življenje normaliziralo, so starši vrnili otroke v šole (*»Po koncu pandemije upad šolanja na domu.«* (A2), (A3), (D3), (G3)). Na dveh šolah pa ni prišlo do sprememb v številu učencev, ki se šolajo na domu, pred in po pandemiji covida-19 (*»Število otrok ostalo enako.«* (E5), (F4)). Med pandemijo so starši prepoznali pomembno vlogo šole in sedaj otroke vključujejo v šolski proces (*»Večja naklonjenost staršev do vključevanja otrok v proces šolanja po covidu-19.«* (B6)). Obvezno šolanje na domu med pandemijo covida-19 je pripomoglo, da se starši bolj zavedajo pomena šolanja in cenijo delo učitelja. Na šolah, s katerimi sem sodeloval, trenutno beležijo malo primerov šolanja na domu. Na eni izmed šol je ravnatelj izpostavil večji odlok vlog za bodoče prvošolčke, kjer se starši odločijo, da bodo prvo leto otroka šolali na domu. Ravnatelji upajo, da bodo nove spremembe v zakonodaji, ki se obetajo na področju šolanja na domu in bodo zahtevale večje znanje učencev, ki se šolajo na domu in izenačitev zahtevanega znanja z učenci, ki se šolajo v šoli, pripomogle k temu, da se bodo starši odločali za šolanje otrok v šoli (*Upanje, da bo nova zakonodaja vplivala na starše, da bodo otroke šolali v šoli.* (C8), (G7), (D7), (A4)). Ravnatelji so izpostavili kar nekaj pomanjkljivosti, ki so bile opazne po koncu pandemije in vrnitvi otrok v šole (*»pomanjkanje znanja, koncentracije oz. vztrajnosti pri šolskem delu.«* (E1), *»Osredotočanje le na snovi, ki jih morajo znati.«* (E2), *»Nezainteresiranost za učenje in delanje domačih nalog.«* (E3), *»Pretirana uporaba pametnih naprav.«* (E4), *»Otroci*

nimajo interesa za gibanje.« (F1), »več težav pri socializaciji z drugimi sošolci.« (F2), »Slaba bralna pismenost.« (F3)). Le na Osnovni šoli Litija nimajo primerov, kjer bi bili razlogi za šolanje na domu, da so otroci vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino.

4.1.2. Razlogi za šolanje na domu

Glavna razloga, zaradi katerih se starši sedaj odločajo za šolanje na domu, sta, da so njihovi otroci vrhunski športniki ali pa se za to možnost odločijo iz zdravstvenih razlogov, ki jim onemogočajo šolanje v šoli. V času pandemije covida-19 je bil glavni razlog, da so se starši odločali svoje otroke izobraževati na domu, nestrinjanje z ukrepi, ki jih je predpisala vlada. V času, ko so bile šole zaprte in so vsi učenci ostali doma, je šolanje na domu postalo poznano vsem staršem in zato so se ga nekateri odločili po koncu pandemije tudi nadaljevati (*»Šolanje na domu postalo poznano tudi staršem.« (D4))*. Ravnatelji pričakujejo, da se bo z novim Zakonom o osnovni šoli še zmanjšal odstotek staršev, ki se bodo odločili svojega otroka šolati na domu (*»Upad šolanja na domu tudi zaradi novega Zakona o osnovni šoli.« (D5))*. Razlogi za šolanje na domu so tudi verska prepričanja, da otroci še niso opolnomočeni za šolanje v šoli, ter kratkotrajne selitve v tujino (*»Učenci, katerih starši se kratkoročno preselijo v tujino in želijo nadaljevati šolanje v Sloveniji.« (D10))*. Starši se za šolanje na domu odločajo tudi iz drugih razlogov, kot so politični, svetovno nazorski in osebni razlogi.

4.2. Šolanje na domu

Predstavljene so prednosti in slabosti šolanja na domu ter predlogi ravnateljev, kako bi lahko v prihodnosti izboljšali šolanje na domu. V zadnji kategoriji predstavim rezultate odražanja socialne pravičnosti pri šolanju na domu in šolanju v šoli.

4.2.1. Prednosti šolanja na domu

Prednost šolanja na domu je popolna individualizacija, kjer lahko starši prilagodijo urnik, tempo dela in si sami organizirajo čas, kako bo potekalo učenje (*»Samoorganizacija časa, tempa dela in urnika.« (A26), (B26), (E21), (G24))*). Prav tako se starši lahko bolj osredotočijo na krepitev otrokove notranje motivacije in načrtno delajo na otrokovih šibkih področjih. Do spremembe zakonodaje je prednost šolanja na domu tudi število ocen, ki jih otroci pridobijo le iz določenih predmetov. Znanje iz določenega predmeta lahko učenec pri šolanju na domu

pridobi strnjeno, kar pomeni, da se lahko bolj posveti določenemu predmetu in v določenem času strnjeno osvoji potrebno znanje. Pri šolanju na domu lahko posvetijo več časa učenju in je lahko tudi večji poudarek na izkustvenem učenju. Starši si pri šolanju na domu pomagajo s privatnimi učitelji, ki poučujejo njihove otroke (*»Plačujejo si privatne učitelje.« (C26)*).

4.2.2. Pomanjkljivosti šolanja na domu

Pri šolanju na domu so ravnatelji v večini izpostavili vprašanje strokovnosti poučevanja staršev, saj starši večinoma nimajo pedagoškega poklica in niso strokovno izobraženi kot učitelji. Otroci ne doživljajo enakih socialnih stikov v primerjavi z vrstniki, ki obiskujejo šolo in so vsakodnevno obkroženi z drugimi učenci na šoli (*»Socialni stiki niso takšni, kot jih doživljajo otroci v šoli.« (A8), (C15), (D11)*), zato je socializacija učencev na domu po mnenju ravnateljev slabša. Učenci so ob zaključnih izpitih, ki jih opravljajo ob koncu šolskega leta, pod velikim pritiskom. Prav tako učenci ne opravljajo izpitov iz vseh predmetov kot ostali učenci v šoli in jim ni pokazati znanja iz teh predmetov. (*»Učenci niso imeli izpitov iz vseh predmetov.« (A10), (F7), (G5)*). Starši ne morejo objektivno oceniti vrednot dela svojega otroka zaradi čustev, ki jih gojijo do svojega otroka. Ravnatelji opozarjajo tudi na to, da je osebno prepričanje staršev velikokrat nad pravico in koristmi otrok z vidika izobraževanja. Otroci, ki se izobražujejo na domu, so prikrajšani za interesne in druge dejavnosti, ki se vzporedno odvijajo na šolah. Pojavila se je tudi težava, da so si starši učencev z odločbo za dodatno strokovno pomoč, ki se šolajo na domu, napačno razlagali ugodnosti, ki naj bi pripadale njihovim otrokom (*»Starši so si napačno razlagali ugodnosti učencev z dodatno strokovno pomočjo.« (G6)*).

4.2.3. Predlogi za izboljšave

Da bi se izboljšala raven strokovnosti poučevanja staršev, bi bilo treba uvesti minimalni standard pedagoške izobrazbe, ki bi ga starši lahko pridobili s tečaji, seminarji, poletnimi šolami itd. (*»Potrebno uvesti minimalen standard pedagoške izobrazbe (npr. tečaj).« (A13)*). Prav tako je treba izenačiti število ocenjevanj z otroci, ki se šolajo v šoli, in omogočiti daljši časovni razpon opravljanja zaključnih izpitov za učence, ki se šolajo na domu (*»Daljše obdobje opravljanja zaključnih testov, da so testi razporejeni na daljši časovni interval.« (G9)*). Ravnatelji predlagajo tudi, da bi se vzpostavil nek varnostni mehanizem, kjer bi stroka presodila, kaj je resnično v otrokovo korist (*»Stroka presodi, da je za posameznika boljše, da se šola na domu kot v šoli.« (D20), (B51)*) in bi potem tudi preverjala sam potek šolanja na

domu s pomočjo Ministrstva za vzgojo in izobraževanje ali Zavoda za šolstvo (*»Preverjanje poteka šolanja na domu (npr. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod za šolstvo).« (A15)*). Starše bi bilo treba opolnomočiti z argumenti socializacije, da bi se zavedali pomena šolanja v šoli z vidika socializacije njihovega otroka. Kot se je izkazalo v času covida-19, tudi politične odločitve ne bi smele vplivati na odločitev staršev, da svojega otroka šolajo na domu. Da bi izboljšali kakovost šolanja na domu, ravnatelji predlagajo tudi ustanovitev šole, kjer bi se učenci izobraževali preko spletnih platform, kot so Zoom, Teams itd.

4.2.4. Odražanje socialne pravičnosti

Za šolanje na domu se po izkušnjah ravnateljev odločajo bolj izobraženi starši (*»Bolj izobraženi starši se prej odločajo za šolanje na domu.« (A44), (B48), (B49)*) in bolj ekonomsko situirani starši (*»Za to obliko šolanja se odločajo ekonomsko bolje situirani starši.« (A45), (B50), (C25), (F30)*). Medtem ko se starši otrok z nižjim socialno-ekonomskim statusom za to obliko izobraževanja navadno ne odločajo. V šoli pa se šolajo otroci, ki prihajajo iz različno socialno-ekonomsko situiranih družin (*»Socialno-ekonomski status staršev otrok, ki se šolajo v šoli, je različen.« (C27)*). Dva ravnatelja sta izpostavila, da zaradi premalo primerov šolanja na domu težko komentirata vpliv socialno-ekonomskega statusa otrok in zato menita, da to ne vpliva na odločitev staršev za šolanje na domu. Starši se za šolanje na domu ne odločajo, ker ne poznajo zakonodaje, pravic in imajo strahospoštovanje do šole kot institucije (*»Za šolanje na domu se starši ne odločijo zaradi nevednosti, nepoznavanja zakonodaje in pravic, strahospoštovanja do šole kot institucije.« (B47)*).

4.3. Šolanje v šoli

Predstavljene so prednosti in slabosti, ki jih opažajo ravnatelji pri šolanju v šoli, ter predlogi za izboljšanje šolanja v šoli v prihodnosti.

4.3.1. Prednosti šolanja v šoli

Ravnatelji so kot največji prednosti šolanja v šoli izpostavili socializacijo otrok, saj je ravnatelj OŠ Polje izpostavil, da otrok potrebuje šolanje s svojimi vrstniki s pomočjo nekoga, ki ni njihov starš, in višjo strokovnost izobraževanja, ki jo zagotavlja šola. Šola zagotavlja vsem učencem objektivnost, da prejmejo enako znanje iz določenega predmeta in imajo učitelji strokoven in

enak pristop do vseh učencev (*»Enakost pri vsebini, strokovnosti, pristopu za vse učence. (A29)«*), prav tako imajo učenci primeren tempo ocenjevanja, ki jim omogoča dovolj časa za sprotno učenje in pripravo na teste. Prednost je tudi, da učenci lahko spremljajo svoj napredek v primerjavi z vrstniki in se lahko primerjajo z njimi. V 6. in 9. razredu učenci s pomočjo NPZ-jev izkažejo svoje realno znanje in se primerjajo z vrstniki iz celotne Slovenije (*»NPZ, ki realno pokaže znanje učencev.« (F15)«*). V šoli je urnik reden in se načeloma ne spreminja tekom šolskega leta, šolska pravila pa zagotavljajo učencem nek okvir, v katerem se lahko gibljejo in se jih morajo držati (*Reden urnik in šolska pravila, ki postavljajo učencem nek okvir, v katerem se gibljejo.« (A31)«*). Otroci se tekom šolanja srečujejo s frustracijami, neuspehi in se učijo sobivanja s svojimi vrstniki, kar jim odpira smernice za uspešno delovanje v družbi. Na otroke imajo velik vpliv vrstniki, s katerimi se učijo sodelovati, tudi konflikti in medvrstniško nasilje so ob pravilnem ukrepanju šole za učence lahko pozitivni in se ob pravilnem pristopu lahko razvija empatija otrok. V šoli so jasno postavljene meje, ki se jih se morajo otroci držati in se tako učijo spoštovati šolska pravila. Učenci imajo na šoli možnost izbire dejavnosti, ki potekajo vzporedno na šoli in jih lahko obiskujejo po končanem pouku (*»Obiskovanje dejavnosti, ki potekajo vzporedno na šoli.« (C19)«*).

4.3.2. Pomanjkljivosti šolanja v šoli

Kot dve največji pomanjkljivosti šolanja v šoli sta bili izpostavljeni prenatrpanost učnih načrtov in preveliki normativi glede števila učencev v enem razredu. Pojavlja se tudi težava v primanjkovanju strokovnega kadra, zato je premalo individualnega dela in primanjkuje časa za vzgojno in življenjsko problematiko, težava je tudi medpredmetno poučevanje. Šole so med seboj različne in lahko zagotavljajo drugačne pogoje, zato nimajo vsi učenci enakih predispozicij, so pa cilji usmerjeni v učence, ki bodo svoje šolanje nadaljevali na gimnaziji in je osnovna šola pretežka za velik del populacije otrok. Nekatere šole tudi znižujejo kriterije, da lahko otroci dosegajo boljše ocene. V šoli se pojavljajo tudi negativni vzorci, ki se prenašajo na otroke, težavo pa predstavljajo tudi starši, ki se vmešavajo v šolski sistem.

4.3.3. Predlogi za izboljšave

Da bi izboljšali proces izobraževanja na osnovnih šolah, bi morali večji poudarek nameniti izboljšanju pogojev dela za zaposlene, tako da bi jim zvišali plače (*»Zvišanje plače učiteljem, da bi zadržali kader.« (A23)«*), delali na medsebojni klimi med zaposlenimi na šoli, zadržali

strokovni kadar, kar daje tudi renome šoli, učiteljem bi morali dati večjo avtonomijo, da bi bilo več izobraževanj namenjenih učiteljem za delo s starši in učenci. Treba bi bilo zmanjšati vpliv staršev na delo učiteljev ter dati jasno sporočilo, da so na prvem mestu dolžnosti učencev, šele nato se lahko pogovarjamo o njihovih pravicah. Treba bi bilo aktualizirati učne načrte in pri tem upoštevati strokovne predloge šol. Na šolah bi bilo treba izboljšati medpredmetno povezovanje (*»Izboljšanje medpredmetnega povezovanja s projektnim delom znotraj šole.« (A22), (E16))*), ter večji poudarek nameniti raziskovalnemu in izkustvenemu učenju. Šole bi bilo treba javno podpreti in nameniti več denarja za izobraževanje. Večji poudarek bi moral biti usmerjen na razvijanje podjetnosti otrok, digitalno in finančno pismenost ter na samih razrednih urah, kjer bi se pogovarjali (*»Vsaj 1 polna ura namenjena razredni uri, kjer bi se pogovarjali.« (G19))*). Učitelji bi morali bolj upoštevati sposobnosti posameznih učencev, iskati njihova močna področja in jim pomagati pri usmerjanju (*»Upoštevanje sposobnosti posameznih učencev, iskanje njihovih močnih področij in usmerjanje. (E15), (G18))*). Učencem bi bilo treba zagotoviti tudi bolj objektivno in pošteno ocenjevanje.

4.4. Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

Predstavljena so stališča ravnateljev do obeh oblik izobraževanja ter kakšno je (po mnenju ravnateljev) sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje, ki med seboj sodelujejo pri oblikovanju zakonov in samega šolskega sistema v Sloveniji.

4.4.1. Stališča ravnateljev do šolanja na domu

Prevladuje stališče ravnateljev, da je šolanje na domu pravica tistih otrok, ki šole ne morejo obiskovati iz zdravstvenih razlogov, otrok, ki so se zaradi službenih obveznosti staršev primorani preseliti v tujino, in otrok, ki so vrhunski športniki. Ravnatelji imajo negativna stališča do šolanja na domu (*»Ne vidi prednosti pri šolanju na domu.« (D18), (E8))*), saj pri tem ne vidijo prednosti in dosednji način šolanja na domu vidijo kot škodljiv za otroka. Na odločitev, kako se bo otrok šolal, ne smejo vplivati osebne odločitve staršev, saj je šolanje na domu otroku škodljivo iz vidika neupoštevanja njegove pravice do izobraževanja (*»Otroku škodljivo iz vidika neupoštevanja otrokove pravice do izobraževanja. (B42))*). Otroci, ki se šolajo na domu, nimajo enakovrednega položaja pri vpisu v srednje šole in tudi nasploh pri življenju

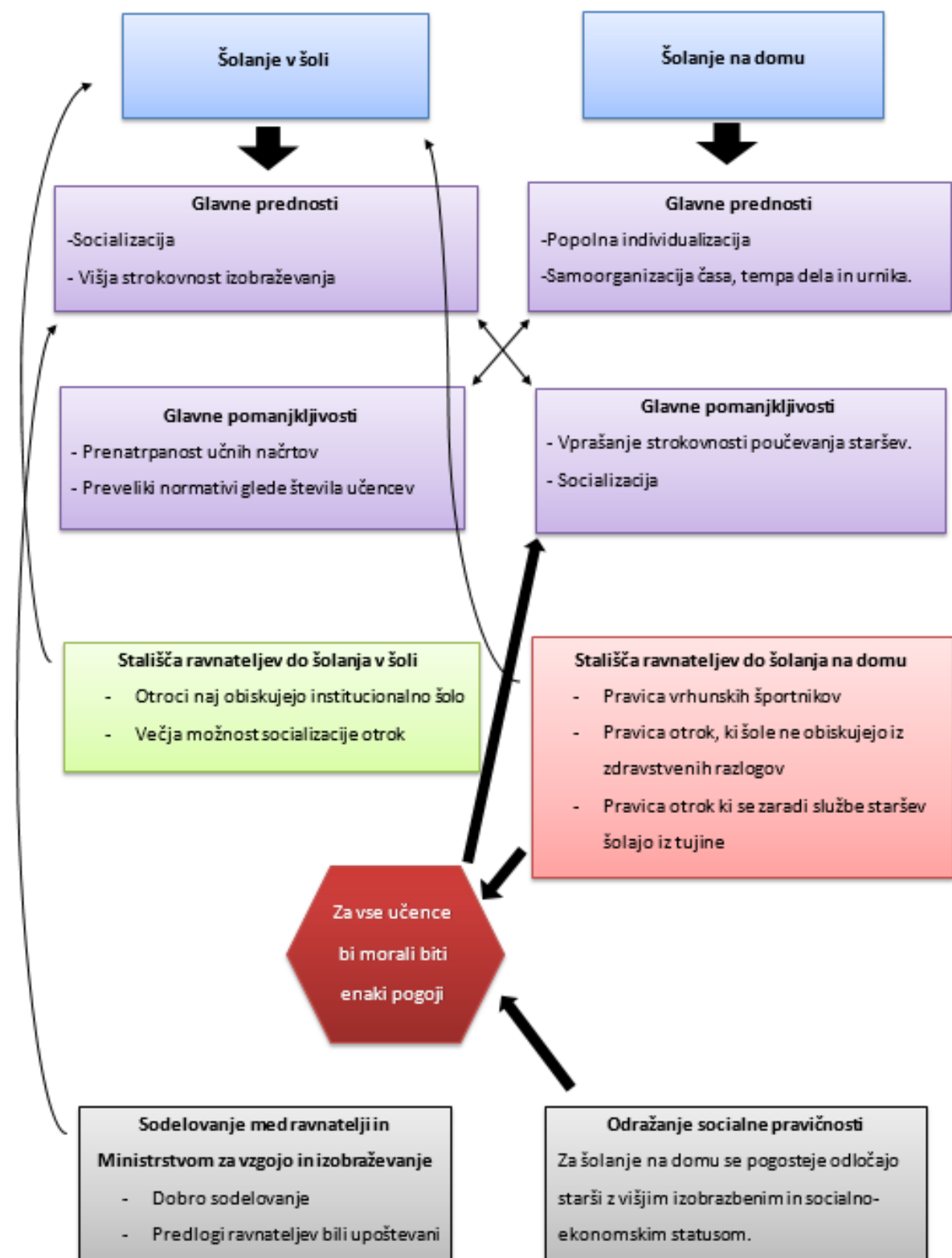
v družbi. Šolanja na domu naj se starši poslužujejo le v primeru, da je to za otroka edina možnost izobraževanja.

4.4.2. Stališča ravnateljev do šolanja v šoli

Glavno stališče ravnateljev je, da naj otroci hodijo v institucionalno šolo, saj je šolanje v šoli za otroke izjemno pomembno, ker so enaki pogoji dela za vse otroke, prav tako imajo otroci večjo možnost socializacije. Trenutni sistem v šolstvu je zastavljen primerno, otroke poučuje kompetenten kader in kvaliteta znanja, ki ga otroci osvojijo v osnovni šoli, je zelo visoka, kar je treba izkoristiti v čim večji meri (*»Šole je potrebno izkoristiti v čim večji meri.« (E28)*). Brezplačno šolanje je treba izkoristiti, na javnem šolstvu pa je, da je kvalitetno in sledi času, v katerem živimo, ter se mu prilagaja.

4.4.4. Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje

Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje je dobro, kar se je potrdilo tudi pri pripravi predloga za spremembo zakona o šolanju na domu, kjer so ravnatelji podajali predloge in bili v večini primerov tudi upoštevani. Tudi sodelovanje med ravnatelji je dobro. Podali so lahko tudi mnenje na osnutek zakona, kako pa bodo predlogi upoštevani v praksi, se bo videlo v prihodnosti. Sprejeti zakon, ki bo prišel v veljavo, je napredek, ni pa to še tisto, kar bi si ravnatelji želeli.

Slika 3: Strnjen prikaz rezultatov raziskave

5. RAZPRAVA IN SKLEPI

V času covida-19 so se vsi starši spoznali z obliko šolanja na domu, zato so se nekateri odločili, da bodo tudi po koncu pandemije nadaljevali s šolanjem na domu, vendar so kmalu opustili to možnost in otroke vpisali nazaj v institucionalno šolo. Ravnatelj šol, s katerimi sem opravljal intervjuje, so poročali, da beležijo malo vpisov šolanja na domu, saj je ravno obdobje pandemije staršem odprlo oči, da bolj cenijo proces samega šolanja v šoli in cenijo delo učiteljev. Po koncu šolanja na domu in vrnitvi otrok v šole so učitelji opazili veliko pomanjkljivosti, ki jih je prineslo to obdobje: od pomanjkanja koncentracije otrok do pretirane uporabe pametnih naprav, nezainteresiranosti za učenje in delanje domačih nalog, težav pri socializaciji z drugimi učenci, tudi do tega, da otroci nimajo interesa za gibanje in imajo slabo bralno pismenost.

Iz samih rezultatov raziskave lahko potrdim, da je pri starših prišlo do narobnega razumevanja namena izobraževanja na domu, saj je bila ta možnost prvotno namenjena za posebne primere otrok, ki zaradi določenih razlogov ne morejo redno obiskovati šole. To vključuje otroke s posebnimi potrebami ali tiste, ki so dolgotrajno odsotni zaradi utemeljenih razlogov. Glavni namen je omogočiti tem otrokom izobraževanje na prilagojen način ter zagotoviti priznanje njihovega znanja in nadaljevanje izobraževanja. Kljub temu je treba poudariti, da izobraževanje na domu ostaja izjema in ni namenjeno množični uporabi, saj redno šolanje in sodelovanje v šolskem okolju ostajata ključna za celovit razvoj otrok (Zupanc, Grom in Jakelj, 2022, str. 3). Ravnatelj priča, da bodo spremembe Zakona o osnovni šoli (2006), ki se nanašajo na šolanje na domu, še pripomogle k odločitvi staršev, da svojega otroka vpišejo v institucionalno osnovno šolo.

Prednosti šolanja na domu, ki jih izpostavlja v svoji knjigi in člankih de Laat (2020), ki je zagovornica šolanja na domu in kot mati na domu šola svoje otroke, so: individualiziran pristop k učenju, ki po njenem mnenju otrokom daje večjo kakovost znanja, odnos med starši in otroci naj bi bil tesnejši, saj starši bolje spoznajo svojega otroka, prilagodljiv urnik, ki poskrbi, da učenje ne postane rutina, ter socializacija, ki je po njenem mnenju doma boljša, saj naj bi bila socializacija v šoli le majhen del socializacijskega pristopa in lahko starši svojim otrokom bolje

posredujejo družbene norme in vrednote. Medtem ko so ravnatelji pri prednostih šolanja na domu izpostavili zgolj individualiziran pristop k učenju in samoorganizacijo časa, tempa dela in urnika.

Starši se pri šolanju na domu soočajo s številnimi izzivi. De Laat (2020) iz izkušenj izpostavi težave pri sledenju učnim načrtom, pritiske s strani okolice, težave otrok pri druženju z vrstniki, ekonomske težave, saj je za šolanje na domu treba vložiti veliko časa, vprašljivo je tudi znanje staršev. Zupanc, Grom in Jakelj (2022, str. 16–17) iz svoje raziskave navajajo še druge razloge, zaradi katerih se starši odločajo, da bodo svoje otroke šolali od doma. Starši so se odločili, da bo njihov otrok obiskoval zasebni šolski ali izobraževalni zavod, ki ni uradno vpisan med izvajalce osnovnošolskega izobraževanja. Razlogi za to odločitev vključujejo otrokovo posebno potrebo po odločbi, saj je tudi nadarjen, pomanjkanje zaupanja v šolski sistem ter v korektnost šole pri obravnavi njihovega otroka. Starši menijo, da šola ne more zadostiti individualnim potrebam njihovega otroka, ali pa se zavedajo, da je njihovo bivanje v Sloveniji začasno. Poleg tega otrok ne obvlada učnega jezika, kar lahko oteži učenje v tradicionalnem šolskem okolju. Starši tudi verjamejo v izjemnost svojega otroka in menijo, da tradicionalna šola ne bo omogočila načina dela ali učenja, ki bi ustrezal njihovemu otroku. Drugi razlogi so še ločeni starši, ki živijo na različnih lokacijah, odhod v tujino, zdravstvene težave, šolanje učencev Romov s težavami v šoli, alternativne šole, želja po več dejavnostih in sodelovanju v šoli, verski motivi, manjša obveznost, sposobnost staršev za samostojno izobraževanje in vedenjske težave učencev. Medtem ko so ravnatelji v moji raziskavi v največji meri izpostavili strokovnost poučevanja staršev, socializacijo otrok, ki se šolajo na domu, ter dejstvo, da otroci niso imeli izpitov iz vseh predmetov kot njihovi vrstniki v šoli, kar se bo v prihodnosti spremenilo in bodo morali tudi učenci, ki se šolajo na domu, opravljati izpite iz vseh predmetov.

Raziskava je pokazala, da se za šolanje na domu pogosteje odločajo starši z višjim izobrazbenim in socialno-ekonomskim statusom. Bolj izobraženi starši ter tisti, ki so ekonomsko bolje situirani, so bolj nagnjeni k izbiri tovrstne oblike izobraževanja, kar nakazuje na dostopnost virov in informacij, ki so potrebni za uspešno izvajanje šolanja na domu. Nasprotno, starši otrok z nižjim socialno-ekonomskim statusom se zanj pogosto ne odločajo, kar lahko pripisujemo pomanjkanju sredstev, dostopnosti in znanja o zakonodaji ter strahu pred šolskimi

institucijami. Nekateri starši si plačujejo privatne učitelje, kar krepi to idejo, da imajo le nekateri starši dovolj sredstev za podporo alternativnim oblikam izobraževanja. Kljub temu pa socialno-ekonomski status staršev otrok, ki se izobražujejo v tradicionalnih šolah, ostaja raznolik, kar potrjuje, da ta faktor ne vpliva enoznačno na izbiro izobraževalnega sistema.

Šolanje v institucionalni osnovni šoli je po mnenju ravnateljev najprimernejše za uspešen razvoj otroka. Izpostavili so veliko prednosti šolanja v šoli. Najpomembnejša razloga, zaradi katerih bi morali stari otroke vključevati v institucionalno osnovno šolo, sta po njihovem mnenju socializacija in višja strokovnost izobraževanja. O višji strokovnosti izobraževanja so pisali Zupanc, Grom in Jekelj (2022), ki so zapisali, da je temeljno načelo slovenske osnovne šole načelo enakih možnosti, ki spoštuje individualne razlike med otroki ter zagotavlja pravico do izbire in drugačnosti. To omogoča uspešen zaključek osnovne šole in nadaljnje izobraževanje. Načela osnovne šole vključujejo tudi ravnotežje med telesnim in duševnim razvojem otrok, integracijo učencev, splošnoizobraževalno naravnost ter strokovnost učiteljev, ki ustrezajo zakonskim zahtevam za delo v osnovni šoli. Pomembnost ustreznega pedagoškega pristopa, še posebej pri mlajših otrocih, je ključna za uspeh učenja v kritičnih obdobjih razvoja. Učitelji imajo pomembno vlogo pri prilagajanju poučevanja individualnim potrebam in interesom otrok ter pri povezovanju različnih učnih metod za boljše razumevanje gradiva. Pravice in dolžnosti učencev v osnovni šoli so podrobneje določene v Zakonu o osnovni šoli (2006). Učenci imajo dolžnost, da spoštujejo pravice drugih učencev in delavcev šole ter imajo spoštljiv in strpen odnos do individualnosti, človeškega dostojanstva, etične pripadnosti, veroizpovedi, rase in spola, redno in točno obiskujejo pouk in druge vzgojno-izobraževalne dejavnosti, spoštujejo pravila hišnega reda itd. Šola mora posebno pozornost nameniti varnosti učencev, saj je njena naloga, da poskrbi za izvajanje različnih aktivnosti in ukrepov, da preprečuje nasilje in učencem zagotovi varnost (hišni red, dolžnosti šole itd.).

O socializaciji otrok v osnovni šoli je pisal Resman (2007), ki je v ospredje postavil vrednote, ki jih učenci pridobijo v šoli. Šola predstavlja vzgojno moč nad oblikovanjem posameznika, ker ima zapisan program ter ker učenci in učitelji v šolah živijo življenje, ki ga usmerjajo vrednote, ki jih ti v šolo prinašajo iz domačega okolja. Kar lahko šola naredi, da uporabi to raznolikost, je, da poskuša iz te različnosti ljudi, potreb, interesov ter pričakovanj vzbuditi skupno željo po sodelovanju, ki postane pomembna pri učenju in oblikovanju človeka. Šola in sošolci za posameznega učenca predstavljajo socialni prostor, v katerem preživi veliko let in skoraj

tretjino svojega dnevnega časa. Iz tega lahko razberemo, da šolsko okolje bistveno vpliva na oblikovanje življenja, saj učenci ne usvajajo le učne snovi, temveč tudi socialne in druge življenjske navade.

Raziskoval sem tudi stališča ravnateljev do obeh oblik izobraževanja. Pričakovano so bolj naklonjeni šolanju v šoli, saj imajo po njihovem mnenju otroci na šolah večjo možnost socializacije, prejmejo večjo kvaliteto znanja, ker jih poučuje kompetenten kader, podpirajo trenutni šolski sistem, ki ga tudi sami pomagajo sooblikovati. Šolanje na domu pa podpirajo v primeru, da je to za otroka edina možnost. Primeri, kjer so izpostavili, da podpirajo šolanje na domu, so: šolanje na domu zaradi zdravstvenih razlogov, če so otroci vrhunski športniki ali pa so se zaradi službe staršev začasno primorani izobraževati v tujini. V ostalih primerih ne vidijo prednosti šolanja na domu.

Izpostavili so dobro sodelovanje z Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje, saj so skupaj sooblikovali osnutek novega Zakona o osnovni šoli (2006), kjer so podajali predloge in bili slišani. Ravnatelji tudi dobro sodelujejo med seboj in si izmenjujejo primere dobrih praks na njihovih šolah. Kako pa bodo njihovi predlogi upoštevani v praksi, se bo videlo v prihodnosti, še vedno pa novi zakon, ki še ni prišel v veljavo, ni povsem tisto, kar bi si šole želele.

Raziskava je pokazala, da je oblikovanje izobraževanja na domu kompleksno vprašanje, ki je v času pandemije covid-19 pridobilo na pomenu. Medtem ko so starši spoznali možnost šolanja na domu, so ponovno začeli ceniti šolanje v šoli in prisotnost učiteljev. Ravnatelji šol so potrdili, da je vpis šolanja na domu nizek, kar kaže na to, da so starši, kljub prejšnjim izkušnjam, spoznali pomembnost strukturiranega izobraževalnega okolja za celovit razvoj svojih otrok. Pomembno je razumevanje, da je šolanje na domu prvotno zasnovano za posebne primere, kot so otroci s posebnimi potrebami ali tisti, ki ne morejo redno obiskovati šole iz že zgoraj navedenih razlogov. Žal se je v zadnjem času ta oblika izobraževanja razumela napačno, kar je lahko zavajajoče za starše. Iz raziskave lahko ugotovimo, da bi morala biti šola osrednje mesto izobraževanja, saj ponuja ne le akademsko priložnost, temveč tudi socializacijo in interakcijo z vrstniki, kar je ključno za razvoj otrokovih socialnih veščin. Poleg tega so ravnatelji izpostavili strokovnost učiteljev kot enega od ključnih razlogov za izbiro institucionalnega šolanja. Šola

ne le, da ustvarja priložnosti za učenje, ampak tudi oblikuje socialne vrednote in norme, kar je bistveno za razvoj otrok. Socializacija, doslednost v izobraževanju ter dostop do ustreznih virov in podpore so ključne prednosti institucionalnega šolanja. Za šolanje na domu se večinoma odločajo starši z višjim socialno-ekonomskim statusom, kar nakazuje na povezavo med dostopnostjo in ekonomskimi zmožnostmi ter izbiro izobraževalnih možnosti. Raziskava tudi pokaže, da so prednosti, ki jih starši pripisujejo šolanju na domu, pogosto usmerjene le na individualizacijo učenja, medtem ko so izzivi, vključno z ekonomsko obremenitvijo in težavami pri socializaciji otrok, pomembni dejavniki, ki vplivajo na to odločitev. Raziskava je pokazala na pomen uravnoteženega in strukturiranega pristopa k izobraževanju, ki ne le da zadostuje potrebam posameznikov, ampak tudi omogoča socialno interakcijo in celovit razvoj otrok. Zato je ključno, da se pri nadaljnjem oblikovanju politik v šolstvu osredotočimo na zagotovitev enakih možnosti in podporo za vse otroke, ne glede na njihov izobraževalni okvir.

V kolikor bi raziskavo izvedel ponovno, bi preoblikoval vprašanje o socialni pravičnosti, kjer bi ravnatelje spraševal, kakšen je njihov pogled na socialno pravičnost otrok, ki se šolajo v šoli, in otrok, ki se šolajo na domu, saj sem večinoma dobil odgovore iz njihovih primerov na šoli, ki jih ni bilo veliko in so se tudi otroci na domu šolali iz drugačnih razlogov. V raziskavo sem prvoto želel vključiti tudi pogled odgovorne osebe z Ministrstva za vzgojo in izobraževanje, kjer pa sem naletel na težavo, saj bi pridobil splošne poglede ministrstva in ne osebnih mnenj zaposlenih oseb na ministrstvu, zato sem se odločil, da v raziskavo vključim le ravnatelje, ki so še vedno ene izmed najodgovornejših oseb pri oblikovanju šolskega sistema v Sloveniji.

S svojo raziskavo sem zadovoljen, saj menim, da je bila kvalitativna oblika raziskave primerna za mojo temo predvsem zato, ker sem pridobil poglobljene odgovore in tako lahko bolje analiziral, kakšen je pogled odgovornih oseb na področju šolstva.

6. PREDLOGI

V nadaljevanju bom predstavil konkretne predloge za izboljšave tako pri šolanju na domu kot pri šolanju v šoli.

Predlogi za izboljšave pri šolanju na domu se osredotočajo na krepitev učnih metod in prilagajanje kurikulumu individualnim potrebam otrok. Starši, ki se odločijo za izobraževanje na domu, pogosto iščejo načine, kako otrokom zagotoviti kakovostno izobrazbo, ki odraža njihove vrednote in prepričanja. Zato je ključno, da se raziščejo možnosti, kako še bolje podpirati te starše in otroke pri njihovem izobraževalnem procesu.

Po drugi strani pa predlogi za izboljšave pri šolanju v šoli nagovarjajo izzive, s katerimi se soočajo učitelji in učenci v tradicionalnem izobraževalnem okolju. Šole morajo nenehno prilagajati svoje prakse, da bi zadovoljile potrebe raznolikega nabora učencev ter se spoprijele z vse bolj kompleksnimi družbenimi in kulturnimi vprašanji. Učinkovito učenje ne temelji le na akademskem znanju, temveč tudi na razvoju socialnih veščin in čustvene inteligence.

6.1. Predlogi za izboljšave pri šolanju na domu

- Uvedba minimalnega standarda pedagoške izobrazbe za starše, ki se odločijo za izobraževanje na domu. To bi lahko vključevalo udeležbo na pedagoških tečajih, ki bi staršem omogočili boljše razumevanje učnih metod in didaktičnih pristopov.
- Zagotavljanje enakega števila ocenjevanj, kot jih imajo vrstniki v šolah. Otroci, ki se šolajo na domu, bi morali biti ocenjevani enako pogosto kot njihovi vrstniki v šolah in iz enakih predmetov. To bi prispevalo k enakovrednemu preverjanju znanja in omogočilo boljše spremljanje napredka otrok.
- Vzpostaviti bi bilo treba nadzor nad potekom šolanja na domu, kjer bi Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje ali Zavod za šolstvo vzpostavila redni nadzor nad šolanjem na domu. Tako bi imeli nadzor nad tem, da otroci prejemajo kakovostno znanje in da se upoštevajo vse potrebne izobraževalne smernice.

- Starše je treba izobraževati o pomenu socializacije otrok. Starše, ki šolajo otroke na domu, je treba opolnomočiti z informacijami o pomembnosti socializacije za razvoj otrok. To bi jim pomagalo pri sprejemanju odločitev, ki podpirajo socialni razvoj otrok, tudi izven domačega okolja.
- Politične odločitve ne bi smele vplivati na pravico staršev, da se odločijo za šolanje na domu. Zagotoviti je treba, da so odločitve v zvezi s šolanjem na domu neodvisne od političnih pritiskov in osnovane za dobrobit otrok.
- Preverjanje poteka učenja in izzivov, ki se pojavljajo pri šolanju na domu s strani šolske svetovalne službe in pomoč pri premagovanju teh izzivov.
- Predlagam uvedbo mentorjev oz. svetovalcev, ki bi staršem lahko nudili individualno pomoč, svetovanje in usmerjanje, kar bi olajšalo poučevanje in reševanje morebitnih težav.

6.2. Predlogi za izboljšave pri šolanju v šoli

- Preureditev učnih načrtov s poudarkom na zmanjšanju snovi, kar bi omogočilo bolj poglobljeno učenje in razumevanje snovi.
- Povečanje časa, namenjenega obravnavi vzgojnih in življenjskih tematik, ki so ključnega pomena za celosten razvoj otrok.
- Znižanje normativov glede števila učencev v razredih. S tem bi omogočili bolj individualiziran pristop in kakovostno delo z učenci.
- Spodbujanje in povečanje obsega medpredmetnega poučevanja, ki bi učencem pomagalo povezovati znanje med različnimi področji.
- Naslovitev pomanjkanja strokovnega kadra v šolah, kar je ključno za zagotavljanje kakovostnega izobraževanja.
- Izogibanje prenašanju negativnih vzorcev na otroke s strani učiteljev. Večji poudarek je treba nameniti vzgojni podpori otrokom in usposobiti učitelje, da izpolnjujejo vlogo pozitivnih vzornikov otrokom.
- Večje vključevanje svetovalne službe v delo z učenci in njihovimi starši.
- Delavnice za starše, ki jih vodijo svetovalni delavci, kjer starše opolnomočijo za delo z otroci z učnimi težavami.

7. LITERATURA

- *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju*. (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Pridobljeno 8. 10. 2024 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/1195/1/bela_knjiga_2011.pdf
- Bielick, S., Chandler, K. in Broughman, S. P. (2001). Homeschooling in the United States: 1999. *Education Statistics Quarterly*, 3, št. 3, str. 1–12.
- Bunday, K. M. (2013). Socialization: A Great Reason Not to Go to School. *Learn in Freedom*. Pridobljeno 1. 2. 2024 s <https://learninfreedom.org/socialization.html>
- Collom, E. (2005). The ins and outs of homeschooling: The determinants of parental motivations and student achievement. *Education and Urban Society*, 37, št. 3, str. 307–335.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2011). *Soustvarjanje v delovnem odnosu: izvirni delovni projekt pomoči*. V L. Šugman Bohinc (ur.), *Učenci z učnimi težavami: izvirni delovni projekt pomoči* (str. 15–36). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2020). Socialno delo v osnovni šoli: Soustvarjanje podpore in pomoči družinam s številnimi izzivi in preprečevanje socialne izključenosti. *Socialno delo*, 59(2/3), 163–176.
- Čaćinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič, J., Niklanović, S., & Šmuk, B. (1999). *Programske smernice: Svetovalna služba v osnovni šoli*. Pridobljeno 30.8.2023 s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Programske-smernice-za-svetovalno-sluzbo-v-osnovni-soli.pdf>
- de Laat, G. M. (2016). Izobraževane na domu v Sloveniji. *Sodobna pedagogika*, 67, št. 4, str. 46–61.
- de Laat, G. M. (2018). *Kam pa ti hodiš v šolo?, Šolanje na domu v Sloveniji*. Grosuplje: S. Jamnik.

- de Laat, G. M. (2020). *O prednostih in izzivih šolanja na domu*. Pridobljeno 2. 11. 2023 s <https://www.iskreni.net/o-prednostih-in-izzivih-solanja-na-domu/>
- Devjak, T. (ur.), (2007). *Pravila in vzgojno delovanje šole*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Green, C. L. in Hoover-Dempsey, K. V. (2007). Why Do Parents Homeschool? A Systematic Examination of Parental Involvement. *Education and Urban Society*, 39, št. 2, str. 264–285.
- Jackson, G. (2007). Home education transitions with formal schooling: Student perspectives. *Educational Research*, 17(1), 62-84. Pridobljeno 8. 10. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/260752405_Home_education_transitions_with_formal_schooling_Student_perspectives
- Jeub, C. (1994). Why Parents Choose Home Schooling. *Educational Leadership*, 52(1), 50–52. Pridobljeno 8. 10. 2024 s <https://ascd.org/el/articles/why-parents-choose-home-schooling>
- Košak, A. (2010). Enakost in pravičnost v izobraževanju otrok v osnovni šoli. *Zbornik 14. strokovnega posveta Vodenje v vzgoji in izobraževanju*. Pridobljeno 22. 2. 2024 s <https://solazaravnatelj.si/ISBN/978-961-6637-26-8/011-019.pdf>
- Kovač Šebart, M., Krek, J. (2007). Ali je šoli imanentno, da lahko deluje sama nedemokratično? Demokratično v šoli, avtonomija subjekta in Zakon. *Sodobna pedagogika*, 58, str. 30–55.
- Kroflič, R. (2006). *Kakšen vzgojni koncept potrebuje javna šola? (Perspektiva vodenja šole)*. Pridobljeno 27. 12. 2023 s <https://www.slideserve.com/kato/kak-en-vzgojni-koncept-potrebuje-javna-ola-perspektiva-vodenja-ole>
- Lubienski, C., Puckett, T. in Jameson Brewer, T. (2013). Does homeschooling “work”? A critique of the empirical claims and agenda of advocacy organizations. *Peabody journal of education*, 88, str. 378–392.
- Medlin, R. G. (2000). Home schooling and the question of socialisation. *Peabody journal of education*, 75, št. 1-2, str. 107–123.
- Morrison, K.A. (2007). Unschooling -Homeschools can provide the freedom to learn. *ENCOUNTER: Education for Meaning and Social Justice*, 20, št. 2, str. 42–49.
- Morton, R. (2010). Home education: Constructions of choice. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 3, št. 1, str. 45–56.

- Osnovna šola Žirovnica. (2020). *Pomembne informacije za starše, katerih otroci se šolajo na domu, in za učitelje, ki učijo v oddelkih, kjer so vpisani učenci, ki se šolajo na domu.* Pridobljeno 2. 11. 2023 s <http://solazirovnica.splet.arnes.si/files/2020/09/%C5%A0olajanje-na-domu-pomembne-informacije-za-star%C5%A1e.pdf>
- Pergar Kuščer, M. (1999). Izobraževanje učiteljev za prenovljeno šolo. V J. Hytönen idr. (ur.), *Socialna dimenzija zgodnejšega všolanja* (str. 18–23). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Počkar, M., Andolšek, S., Popit, T., & Barle Lakota, A. (2009). *Uvod v sociologijo* (str. 47–73). DZS, založništvo in trgovina, d. d.
- Portal GOV.SI. (2023). *O osnovni šoli.* Pridobljeno 30. 1. 2024 s <https://www.gov.si teme/o-osnovni-soli/>
- Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli (2013). Uradni list RS, št. 52/13. Pridobljeno 31. 10. 2023 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11583>
- *Preglednica izobraževanja na domu za obdobje 2004–2021.* ZRSŠ. Neobjavljeno gradivo Oddelka za OŠ.
- Resman, M. (2007). Vzgojni koncept šole se uresničuje v oddelkih (zakaj svetovalno pozornost usmeriti v oddelek?). *Sodobna pedagogika*, 58, str. 122–139.
- Shyers, L. E. (1992). *Comparison of Social Adjustment Between Home and Traditionally Schooled Students.* Florida: University of Florida. Pridobljeno 1. 2. 2024 s <https://www.proquest.com/docview/303997615>
- Osnovna šola je najpomembnejša faza otrokovega življenja. (2020). *Slovenec.* Pridobljeno 8. 10. 2024 s <https://www.slovenec.org/2020/09/09/osnovna-sola-je-najpomembnejša-faza-otrokovega-zivljenja/>
- Spiegler, T. (2010). Parents' motives for home education: The influence of methodological design and social context. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 3(1), 57–70. Pridobljeno 8. 10. 2024 s https://www.researchgate.net/publication/47446892_Parents'_motives_for_home_education_The_influence_of_methodological_design_and_social_context

- Šugman Bohinc, L. (ur.) (2011). *Učenci z učnimi težavami: izvirni delovni projekt pomoči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Van Galen, J. A. (1991). Ideologues and Pedagogues: Parents Who Teach Their Children at Home. V: J. A. Van Galen in M. A. Pitman (ur.). *Home Schooling: Political, Historical and Pedagogical Perspectives*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation, str. 63–77.
- Velkavrh, A. (2008). Sodelovanje med šolo in starši. *Učitelji, učenci in starši o prvem triletju osnovne šole* (str. 63–80). Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Splošna deklaracija človekovih pravic (2018). Uradni list RS, št. 24/2018. Pridobljeno 8. 10. 2024 s <http://www.varuh-rs.si/pravniokvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovihpravic/organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovihpravic/>
- Zakon o osnovni šoli (2006). Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13, 46/16 – ZOFVI-K in 76/23. Pridobljeno 31. 10. 2023 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOs.n.F) (2023). Ur. L. RS 102/07.
- Zavod ŠND. (b.d.). Pridobljeno 30. 8. 2023 s <http://solanadomu.weebly.com/zakonodaja.html>
- Zupanc Grom, R., Jakelj, M. (2022). *Predlog sistemskih sprememb za izobraževanje na domu*, interno gradivo, Zavod RS za šolstvo.
- Žlaus, D. (2021). *Šolanje na domu v Sloveniji – socializacija in individualizacija učenca* (magistrsko delo). Pridobljeno 1. 2. 2024 s <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=79286&lang=slv>

8. Priloge

8.1. PRILOGA 1 – Vprašalnik za ravnatelje

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole?
- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?
- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?
- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

Stališča odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?
- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?
- Je po vašem mnenju za otroke bolj primerno šolanje v šoli ali šolanje na domu? Zakaj tako menite?
- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja od doma, kako ste pri tem sodelovali ravnatelji in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj?

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazajo v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo od doma in tistih, ki jih šolajo doma?

8.2. PRILOGA 2 – Prepis intervjujev in izbor izjav

8.2.1. Intervju A

Intervju z ravnateljem OŠ Zalog

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole?

Prva sprememba po vrnitvi učencev v šole je /povečanje vpisa učencev za šolanje na domu/(A1). /Leto kasneje pa ni bilo več nobenega učenca, ki bi se šolal od doma/(A2). /Ali je bilo to modno zaradi Covida-19/(A3), /ali pa je k temu pripomogla nova zakonodaja, ki otroke izenačuje po številu predmetov iz katerih morajo biti ocenjeni z ostalimi otroki, ki se šolajo v šoli/(A4).

- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

/Na naši šoli imamo enega učenca, ki se izobražuje od doma in je vrhunski športnik/(A5). /Za šolanje od doma ostaja poglavitni razlog, da so otroci vrhunski športniki/(A6) /ali dolgotrajno bolni/(A7).

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Prva stvar so socialni stiki, ki zagotovo niso takšni kot v šoli/(A8). /Kot drugo se mi poraja vprašanje strokovnosti poučevanja staršev/(A9). /Tretja stvar do nove zakonodaje je, da učenci iz nekaterih predmetov niso imeli izpitov in je vprašanje, če so se jih sploh učili/(A10). /Po mojih izkušnjah je tudi pritisk na otroka, ki se na koncu šolskega leta udeleži izpita/(A11).

/Starš po mojem mnenju ni kompetenten za poučevanje, če ni učitelj/(A12), /zato bi bilo potrebno uvesti minimalen standard (pedagoške) izobrazbe npr. kakšen tečaj/(A13). /Pomembno je tudi to, da se bo sedaj izenačilo število ocenjevanj z normalno šolajočimi se otroki/(A14). /Šolanje na domu bi morali tudi preverjati kako poteka za to bi bili lahko zadolženi na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje, Zavodu za šolstvo itd./(A15)

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Prenatrpanost učnih načrtov/(A16). /Premalo časa za vzgojno in življenjsko problematiko/(A17). /Preveliki normativi glede števila učencev/(A18). /Premalo medpredmetnega poučevanja/(A19). /Vedno manj ljudi se odloča za učiteljski poklic/(A20). /To bi lahko izboljšali s posodobitvijo učnih načrtov v smislu zmanjšanja življenjsko manj pomembnih vsebin/(A21). /Medpredmetno povezovanje lahko izboljšamo s projektnim delom znotraj šole/(A22), kar se na naši šoli tudi trudimo uresničevati. /Da bi zadržali učitelje bi morali zvišati plačo učiteljem/(A23) in /zmanjšati vpliv staršev na šolanje/(A24).

- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

/Pri šolanju na domu je prednost popolna individualizacija/(A25). /Gotovo je prednost tudi samoorganizacija časa, tempa dela in urnika/(A26). /V šoli je prednost socializacija/(A27). /Strokovnost izobraževanja je višja/(A28). /Enakost pri vsebini, strokovnosti, pristopu za vse učence/(A29). /Primeren tempo ocenjevanja/(A30). /Reden urnik in šolska pravila, ki postavljajo učencem nek okvir v katerem se gibljejo/(A31).

Stališča odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?

/Šolanje na domu naj bi bila pravica tistih, ki zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo hoditi v šolo/(A32). /Vrhunskih športnikov/(A33) ali /otrok, ki se zaradi službe staršev šolajo iz

tujine/(A34). /Da se to ne izkorišča za ostajanje doma zaradi osebnega prepričanja staršev/(A35).

- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?

/Otroci naj hodijo v institucionalno šolo/(A36), /kjer imajo več možnosti socializacije(A37) /in imajo vsi enake pogoje dela/(A38). /Poučuje jih kompetenten kader/(A39).

- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja od doma, kako ste pri tem sodelovali ravnatelji in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj?

/Sodelovanje je bilo dobro/(A40). /Ravnatelji smo preko Zveze ravnateljev in regionalne organiziranosti podajali predloge/(A41). /Imeli smo možnost podati mnenje na osnutek tega zakona/(A42). /S samim sodelovanjem sem zadovoljen, ker smo bili slišani/(A43).

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazate v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo od doma in tistih, ki jih šolajo v šoli?

/Bolj izobraženi starši se načeloma prej odločajo za šolanje na domu, to pa ni pravilo/(A44). /Tudi boljše ekonomsko situirani, ki si lahko privoščijo morebitno plačilo šolanja v manjših skupinah/(A45).

8.2.2. Intervju B

Intervju z ravnateljem OŠ Kašelj

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole?

/Pri nas na OŠ kašelj nismo imeli veliko primerov pred in po pandemiji Covida-19/ (B1), tako, da ni nekih razlik. /V tem trenutku se od doma šolajo trije učenci/(B2). /En učenec zaradi zdravstvenih razlogov/(B3). Pri drugih dveh /gre za specifično družinsko situacijo, saj se šolata od doma tudi na pobudo CSD/(B4). /Opažamo več vlog za odlok šolanja za bodoče prvošolce/(B5). /Predvsem pa po Covidu-19 opažamo večjo naklonjenost staršev do vključevanja otrok v sam proces šolanja v šoli/(B6), saj so /starši v času šolanja na domu videli, da je za učence pomembno, da hodijo v šolo in delo učiteljev in šole bolj cenijo/(B7).

- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

Pravzaprav nič od tega. /Odstotek šolanja na domu je zelo nizek/(B8). En otrok se šola zaradi zdravstvenih razlogov, dva pa zaradi specifične družinske situacije.

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

Največja težava in pomanjkljivost, ki jo sam opažam je, da /starši doma težko otrokom nudijo izobraževanje, ki bo otrokom omogočilo trajno in zadovoljivo znanje/(B9). /Starši niso strokovno podkovani/(B10). /Kot drugo bi izpostavil čustveno navezanost staršev na otroke,

ki je večja kot navezanost otrok-učitelj/(B11) in /starši ne morejo objektivno oceniti vrednot dela svojega otroka, zaradi čustev, ki jih gojijo do svojega otroka/(B12). /Izobraževanje ni zgolj spoznavanje novih vedenj in informacij ampak gre za socialno izobraževanje in krepitev socialnih veščin in kompetenc/(B13). /Predvsem soočanje otrok z neuspehi, frustracijami in sobivanja z drugimi vrstniki je nujno potrebno za uspešno delovanje v družbi/(B14). Menim, da je /nujno potrebno, da se otrok šola s svojimi vrstniki s pomočjo nestarša/(B15). /Otroka moramo naučiti kako lahko funkcionira v družbi brez starša, ker se otrok doma težko nauči socialnih kompetenc za normalno delovanje v skupnosti/(B16).

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Trenutno so pomanjkljivosti dela v šoli pomanjkanje časa in kadra, da se otrokom v celoti posvetimo/(B17). Prav tako imamo /pomanjkanje strokovnega kadra, da bi se otrokom povsem strokovno posvetili/(B18). /V šoli imamo tudi negativne vzorce, ki jih lahko prenašamo na otroke/(B19), kar je povezano s kadrom. Pomanjkljivost šolskega sistema je /vpliv vrstnikov/(B20), ki pa je po drugi strani nujno pomemben, da se otrok razvije, kar jaz osebno vidim kot prednost šolskega sistema, da se otrok razvije. Odnos staršev do šole lahko izboljšamo tako, da /delamo strokovno in znamo dobro argumentirati naše delo/(B21). /Za reševanje težav s kadrom lahko delamo na mikroravni in na šoli izboljšujemo klimo/(B22), /zvišamo renome šole/(B23). /Na državni ravni pa je edina pot, da se sprejme družbeni konsenz, da je izobraževanje pomemben del družbe in se izobraževanju nameni več denarja/(B24).

- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

Prednosti so gotovo /popolni individualni pristop/(B25), /fleksibilnost pri času, da otroku prilagodimo urnik in otroka izobražujemo v času, ko vidimo da je za to psihično pripravljen/(B26). /Lahko bolj krepimo notranjo motivacijo/(B27). /Pri šolanju na domu lahko delamo z otrokom na področjih za katere ocenimo, da to potrebuje/(B28). /Za šolanje v šoli je prednost zagotovo socialna kompetenca/(B29), /objektivnost/(B30), /vzgajanje kolektivizma oz. zavedanja, da na svetu nismo sami/(B31). /Postavljanje mej/(B32) in /zavedanje otrok, da

je potrebno spoštovati določena pravila/(B33). Najpomembnejše, da /v šoli lahko bistveno boljše razvijamo empatijo otroka/(B34).

Stališča odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?

Osebnostno menim, da je /šolanje na domu zloraba otroka/(B35) in da /gre za nadvlado želje starša nad pravico otroka, do spodbudnega in kvalitetnega učnega okolja razen v izjemnih okoliščinah, kjer gre za upravičene kratkotrajne odmike iz šolskega prostora/(B36).

- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?

/Šolanje v šoli je izjemno pomembno/(B37) in /nujno za razvoj zdrave kompetentne in zrele osebnosti/(B38) vendar je /pogojeno s tem, da v šoli delajo strokovnjaki, ki vidijo svoje delo kot poslanstvo, če tega ni lahko pride do masovne manipulacije in vzgajanje družbe, ki si jo sistem želi/(B39).

- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja od doma, kako ste pri tem sodelovali ravnatelji in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj?

/Ravnatelji smo ves čas na Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje pošiljali naše predloge in pobude/(B40), saj smo /dosedanji način izobraževanja na domu videli kot škodljiv za otroka/(B41). /Tako z vidika neupoštevanja pravice do izobraževanja/(B42) kot /z vidika enakopravnega položaja pri vpisu v srednje šole kot tudi pri življenju v družbi nasploh/(B43). /Ministrstvo je naše predloge vključilo v predlog sprememb/(B44). /Trenutno sprejet zakon, ki še ni v veljavi je zagotovo napredek ni pa še tisto kar so si šole želele v celoti/(B45).

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazate v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo od doma in tistih, ki jih šolajo v šoli?

/Starši otrok z nižjim socialno-ekonomskim statusom se za to obliko izobraževanja navadno ne odločajo/(B46), /kar je povezano z nevedenjem, z nepoznavanjem zakonodaje in pravic, ter strahospoštovanjem šole kot institucije/(B47). /Višji kot je socialno-ekonomski položaj staršev večja je možnost šolanja na domu/(B48), /saj se starši čutijo kompetentnejše, da šolajo otroke na domu/(B49), /prav tako si lahko privoščijo zasebne učitelje oz. šole ki jim to šolanje omogočijo/(B50). /Osebnostno bi si želel, da bi družba imela nek varnostni mehanizem s katerim bi lahko željo starša, da otroka izobražuje doma dala na tehtnico s pravico otroka do izobraževanja in odločila glede na najboljšo možnost za otroka/(B51). /Žalosti me, da je trenutno osebno prepričanje starša nad pravico in koristmi otroka z vidika izobraževanja/(B52).

8.2.3. Intervju C

Intervju z ravnateljico OŠ Nove Fužine

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole?

/Po koncu pandemije, so se starši treh učencev odločili za šolanje na domu/(C1).

- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

/Razlog šolanja na domu, so predvsem verska prepričanja/(C2). Dva omenjena starša sta v sorodu, z enakim prepričanjem. /Eden od učencev v šoli ni bil prav uspešen, v času šolanja na domu, pa ima po preverjanju zadovoljive ocene/(C3).

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Težko je prepričati prepričanega/(C4), pa vendar je /potrebno opolnomočiti starše z argumenti socializacije/(C5) in /pozitivnega pristopa do pridobivanja znanja, za katerega smo strokovnjaki v šoli/(C6). /Za njih je bilo sedaj lažje, saj so pridobili ocene le iz določenih predmetov/(C7). /Upam, da se bodo ob novi zakonodaji »stresnili« in otroke poslali v šolo/(C8).

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Dati nam je potrebno večjo avtonomijo/(C9) in /nas pri predlogih, ki so strokovno opredeljeni, upoštevati/(C10). /V oddelku je potrebno zmanjšati normativ/(C11), /saj je težko delati individualno, kar pa je pri nekaterih učencih nujno potrebno/(C12). /Učni načrti naj se aktualizirajo/(C13)!

- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

/Vsekakor ne vidim prednosti pri šolanju na domu, saj starši niso strokovnjaki za poučevane/(C14), /otroci so prikrajšani za socializacijo, ki je v tistem obdobju zelo pomembna/(C15). /Prikrajšani so za dejavnosti, ki vzporedno potekajo/(C16). /To vse šolanje v šoli ima/(C17), (C18), (C19).

Stališča odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?

/Če ni razlog bolezni ali nevzdržno delo ostalih učencev je moje stališče proti/(C20).

- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?

/Če ni razlog bolezen ali nevzdržno delo ostalih učencev je moje stališče pritrdilno za šolanje v šoli/(C21).

- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja od doma, kako ste pri tem sodelovali ravnatelj in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj?

/Ravnatelj smo med seboj sodelovali/(C22), /podali strokovna mnenja/(C23), /nekatera so upoštevana/(C24).

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazate v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo od doma in tistih, ki jih šolajo v šoli?

/Socialno–ekonomski status staršev otrok, ki se šolajo od doma je nadpovprečen/(C25), /saj se v našem primeru poslužujejo in plačujejo privatne učitelje/(C26). /Socialno-ekonomski status ostalih staršev je v našem okolju različen/(C27). /Če pogledam povprečje, pa je slabo, saj ima več kot polovica otrok, ki se šolajo v šoli regresirano prehrano/(C28).

8.2.4. Intervju D

Intervju z ravnateljem OŠ Gradec

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole?

/Na naši šoli smo imeli po zaprtju šol in vrnitvi učencev v osnovno šolo 10 učencev, ki so se šolali na domu/(D1). /To so bili primeri, ki so ostali doma izključno zaradi pandemije in ukrepov, ki jih je predpisala vlada (D2). /Naslednje leto so se od doma šolali 4. učenci, letos pa

se šolata na domu 2 učenca/(D3). /V času pandemije je šolanje na domu postalo bolj znano tudi staršem in si se zato odločili za to možnost/(D4). /K vsemu temu pripomore tudi novi Zakon o osnovni šoli, ki bo začel veljati s 1. septembrom 2024 in odreja spremembe pri šolanju na domu, ki nalaga več obveznosti učencem, ter seveda tudi staršem, za katere se starši odločijo, da jih bodo šolali na domu/(D5).

- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

Niti en od navedenih primerov ni razlog za šolanje na domu na naši šoli. /Pri nas so se starši odločili za šolanje na domu, ker niso želeli odložiti vpisa v 1. razred in so se raje odločili, da bodo otroka šolali na domu/(D6).

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Veliko težav bo z novim Zakonom o osnovni šoli rešenih, predvsem tistih, ki zahtevajo znanje učencev/(D7). /Osebnostne prednosti ne vidim, razen v primeru zdravstvenih razlogov/(D8). /To se mi zdi izhod v sili za vrhunske športnike/(D9) in /učence, katerih se starši kratkoročno preselijo v tujino in želijo nadaljevati šolanje v Sloveniji/(D10). /Veliko slabost vidim v socialni izključenosti otrok/(D11). /Doma se lahko otroci učijo matematiko, slovenščino itd. ne morejo pa se naučiti sodelovanja, razreševanja konfliktov, sklepanja prijateljstev itd./(D12) /Rešitev bi bila, da bi se šolali na domu le učenci, ki jim je to res edina možnost in na to ne bi vplivale politične odločitve/(D13).

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Bistvo je, da šolanje poteka v šoli/(D14). /Šole so različne, pogoji so različni zato učenci nimajo enakih predispozicij/(D15). /Tudi vrstniško nasilje in konflikti, ki se pojavljajo na šoli so lahko pozitivni, če šola ukrepa uspešno in uči otroke kako uspešno reševati konflikte/(D16). /V šoli je potrebno veliko stvari prilagajati, vendar mi je trenutno sistem v šolstvu zastavljen primerno/(D17).

- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

/Za šolanje na domu težko rečem, kaj bi bila prednost/(D18). /Izjema so učenci, ki doma ostanejo iz zdravstvenih razlogov/(D19) in /stroka presodi, da je za posameznika boljše, da se šola na domu kot v šoli/(D20)./ V vseh ostalih primerih pa bi učenci morali hoditi v šolo, saj je to vzgojno-izobraževalna institucija, ki je za otroke najprimernejša/(D21), /saj te vzgajajo učitelji in vrstniki/(D22).

Stališča odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?

/Če je to edina možnost za otroka podpiram, v vseh ostalih primerih pa sem proti/(D23).

- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?

/To je smisel, da otroci hodijo v šolo/(D24).

- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja od doma, kako ste pri tem sodelovali ravnatelji in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj?

/Ravnatelji smo v okviru združenja ravnateljev napisali svoje predloge/(D25) in ker je pri vsem /skupaj sodelovalo veliko deležnikov je bilo vse skupaj tako dobro sprejeto/(D26).

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazate v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo od doma in tistih, ki jih šolajo v šoli?

/Ne bi mogel reči, da je kakršnakoli razlika/(D27). /V našem primeru gre bolj za odločitev staršev, da učenci še niso opolnomočeni za šolanje v šoli/(D28). /Ekonomsko stanje v naših primerih ne igra pomembne vloge/(D29).

8.2.5. Intervju E

Intervju z ravnateljem OŠ Litija

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole?

/Pomanjkanje znanja, koncentracije oz. vztrajnosti pri šolskem delu/(E1). /Čakanje na instant informacije o potrebnem znanju posamezne snovi s strani učiteljev in reproduciranje samo le te/(E2), /nezainteresiranost za učenje in delanje domačih nalog/(E3), /pretirana uporaba pametnih telefonov in drugih naprav predvsem za igranje iger in uporaba različnih socialnih omrežij v prostem času/(E4)...

- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

/Glede šolanja na domu že v času pandemije nismo imeli večjega števila primerov/(E5), /vsekakor pa noben ni bil vezan na statute otrok/(E6), ki jih omenjaš. /V glavnem so se šolali na domu otroci katerih starši se niso strinjali z ukrepi, ki smo jih morali v šoli izvajati zaradi navodil vlade oz. Ministrstva za vzgojo in izobraževanje/(E7).

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/V nobenem primeru ne priporočam šolanja na domu/(E8) /v primeru, da učenec ni npr. vrhunski športnik, ki zaradi narave vadbe ne more obiskovati pouka redno/(E9), oz. /bolnega otroka, ki zaradi svojega zdravstvenega stanja ne more obiskovati pouka/(E10). Zato tudi ne morem predlagati rešitev težav in pomanjkljivosti šolanja na domu.

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

Mogoče samo v tem, /da je osnovna šola v bistvu pretežka za velik del populacije otrok/(E11) – /preobsežni učni programi posameznih predmetov, časovnica ne dovoljuje dovolj utrjevanja učne snovi/(E12), /cilji pa so večinoma usmerjeni v populacijo, ki nadaljuje šolanje na gimnazijskih programih/(E13). Rešitev bi bila po moje /prečiščenje programov/(E14), /upoštevanje sposobnosti posameznih učencev, iskanje njihovih močnih področij in usmerjanje (prilagajanje) snovi le tem/(E15). /Več medpredmetnega poučevanja/(E16), /raziskovalnega in izkustvenega učenja/(E17), /razvijanja podjetnosti/(18), /digitalne in finančne pismenosti/(E19).

- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

Šolanje na domu ob primernem pristopu, odnosu do učenja in nadzoru staršev omogoča lahko, da /pridobivanje znanja posameznika poteka strnjeno/(E20), /poglobljeno v krajših časovnih obdobjih in v lastnem tempu posameznega učenca/(E21). Nikakor pa ni šolanje samo šolanje za znanje – gre za precej več – /medsebojni odnosi/(E22), /prilagajanje v družbi/(E23), /medsebojno komunikacijo/(E24), /stike z vrstniki/(E25) in tega dobi več v šoli, /ob pomoči učiteljev mentorjev, sovrstnikov in pravzaprav vseh s katerimi se v tem času srečuje/(E26).

Stališča odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?

/Razen v izjemnih primerih sem proti šolanju na domu/(E27).

- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?

/Glede na to, kaj vse naše šole omogočajo menim, da jih je potrebno izkoristiti v čim večji meri/(E28). /Vsaj dokler bodo »zastoj«/(E29) in /tako kvalitetne kot so/(E30).

- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja od doma, kako ste pri tem sodelovali ravnatelji in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj? /Vsekakor smo nekatera stališča Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje posredovali tudi ravnatelji/(E31). /Koliko so upoštevana pa se bo videlo v prihodnjih letih/(E32).

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazate v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo od doma in tistih, ki jih šolajo v šoli?

/Ne opažam kakšnih posebnih razlik v socialno-ekonomskem položaju staršev/(E33). /Bolj bi lahko opazal svetovno nazorske, tudi politične oz. čisto osebne razloge zakaj se nekateri starši odločajo za to obliko šolanja/(E34).

8.2.6. Intervju F

Intervju z ravnateljem OŠ Toneta Čufarja Jesenice

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole? /Gibanje otrok ne zanima več v takšni meri kot pred pandemijo Covida-19/(F1). /Večja težava je pri socializaciji z drugimi sošolci/(F2). /Poslabšala se je bralna pismenost po celotni državi/(F3). /Samih sprememb pri šolanju na domu na naši šoli ni bilo zaznati/(F4). /Med pandemijo se je od doma šolalo 9 učencev, ker se starši niso strinjali z ukrepi vlade/(F5).

- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

Na to vprašanje ne morem odgovoriti, ker trenutno nimamo šolanja od doma.

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Socializacija je velika težava/(F6). /Otroci so do sedaj morali na domu opravljati le nekaj predmetov, sedaj pa se bo to spremenilo in bodo morali opravljati izpite iz vseh predmetov/(F7). /Upam, da bo to starše sedaj odvrnilo od šolanja na domu/(F8). /Rešitev bi lahko bila, da bi imeli neko šolo, kjer bi se otroci iz doma lahko izobraževali preko zooma oz. teamsov/(F9).

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Preveliki normativi glede števila učencev/(F10). /Ne samo na papirju večja avtonomnost učiteljev ampak tudi v praksi/(F11). /Zaupanje staršev v učitelje, da delamo dobro, saj je trenutno vmešavanje staršev v delo učiteljev problematično/(F12). /Potrebno bi bilo tudi uvesti bolj pošteno ocenjevanje, saj je znanje otrok velikokrat precenjeno./(F13) /Znižujemo kriterije, da imajo otroci dobre ocene/(F14). /Dober primer tega je NPZ, ki realno pokaže znanje učencev/(F15).

- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

Pri šolanju na domu je prednost /individualen pristop, predvsem tam kjer so starši kompetentni/(F16). /Da lahko posvetijo več časa učenju doma/(F17). /Izkustveno

učenje/(F18). /V šoli je prednost socializacija/(F19), /sodelovanje/(F20). /Na šoli dela kompetenten kader/(F21) in je /za otroke bolje, da hodijo v šolo/(F22).

Stališča odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?

/Če je možno, sem v posebnih primerih za/(F23). /V primeru šolanja v tujini/(F24), /vrhunskih športnikov/(F25) itd.

- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?

/Zelo pozitivno stališče/(F26). /Naš šolski sistem je dobro zastavljen in tudi deluje kot je treba/(F27).

- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja od doma, kako ste pri tem sodelovali ravnatelji in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj?

/Lansko leto smo imeli sestanek in smo po regijah opozorili na probleme šolanja na domu/(F28). /Menim, da so nas pri predlogih upoštevali/(F29).

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazate v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo od doma in tistih, ki jih šolajo v šoli?

/V teoriji naj bi si starši z boljšim socialno-ekonomskim položajem lažje privoščili šolanje na domu/(F30). /Je pa socialno-ekonomski status v našem kraju slabši morda zaradi tega nimamo veliko primerov šolanja na domu/(F31). Ker pa s tem nimam izkušenj to težko komentiram.

8.2.7. Intervju G

Intervju z ravnateljem

Sprememba vpisa

- Kakšne spremembe opazate po koncu pandemije Covida-19 in vrnitvi učencev v osnovne šole?

/Pojavile so se želje staršev, da bi poučevali svoje otroke na domu tudi po koncu pandemije/(G1). /V času Covida-19 smo imeli učence, ki so se šolali od doma, ker se starši niso strinjali z ukrepi vlade/(G2). /S časom so se te želje staršev umirile in sedaj nimamo nobenega učenca, ki bi se šolal na domu/(G3).

- Kakšne so spremembe vpisa po koncu pandemije covida-19, se sedaj za šolanje od doma večinoma odločajo tudi starši katerih otroci niso vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino ali so to še vedno poglavitni razlogi za šolanje od doma?

Trenutno nimamo učenca, ki bi se izobraževal na domu in na to vprašanje težko odgovorim

Prednosti in izzivi učencev, ki se šolajo od doma in učencev, ki se šolajo v šoli

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju na domu, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Če se kdo želi šolati na domu bi bilo prav, da pokaže znanje iz vseh predmetov, ki jih imajo v učnem načrtu učenci razreda v katerega bi moral hoditi/(G4). /Določeni starši so s prejšnjim načinom lahko izigravali sistem, saj so se izognili določenim predvsem naravoslovnim predmetom/(G5). /Učenci, ki so imeli odločbe za dodatno strokovno pomoč, so si starši napačno razlagali njihove ugodnosti/(G6). /Z novo zakonodajo upam, da se bo to uredilo/(G7). /Kot izboljšave vidim, to kar sem že omenil, da bi učenci doma obravnavali enake teme kot v šoli/(G8). /Da se izpitno obdobje opravljanja zaključnih testov podaljša, da so testi razporejeni na daljši časovni interval/(G9).

- Kje se po vašem mnenju pojavljajo težave in pomanjkljivosti pri šolanju v šoli, ter katere rešitve predlagate za izboljšanje teh težav in pomanjkljivosti v prihodnosti?

/Na prvo mesto bi postavil vmešavanje staršev v šolski sistem/(G10). /Na ta način se v šolah ruši pedagoški mir, ki je nujno potreben za ustvarjalno, sproščeno delo z učenci/(G11). /Javno bi bilo potrebno podpreti šole/(G12), /da bodo na prvem mestu dolžnosti, ki jih morajo izpolnjevati učenci šele nato se lahko pogovarjamo o pravicah učencev/(G13). /Učni načrti so prenatrpani/(G14) in /opažam premalo medpredmetnega povezovanja/(G15). /Izboljšati bi bilo potrebno izobraževanje učiteljev, kjer bi bil poudarek na sodelovanju in reševanju težav s starši in učenci/(G16). /V šolo bi se pod obvezni program moralo vključiti računalništvo, več tehnike in tehnologije, finančna in medijska pismenost, /več časa bi bilo potrebno nameniti sproščenim pogovorom z učenci, ki jih v tem času še posebej potrebujejo/(G18). /Vsaj 1 polna ura namenjena razredni uri, kjer bi se pogovarjali/(G19).

- Katere prednosti bi izpostavili pri šolanju na domu in katere pri šolanju v šoli?

/Prednost pri šolanju v šoli je zagotovo socializacija/(G20). /Druženje otrok v razredu, med prostočasnimi aktivnostmi, pred in po pouku/(G21). /Učenci imajo možnost sodelovanja z različnimi učitelji/(G22). /Spremljajo lahko svoj napredek v primerjavi z vrstniki/(G23). /Pri šolanju na domu si učenci lahko prilagodijo urnik šolskih obveznosti/(G24).

Pogledi odgovornih oseb za šolstvo do obeh oblik izobraževanja

- Kakšno je vaše stališče do šolanja na domu?

/Po mojem mnenju je šolanje na domu primerno le za učence, ki ne morejo obiskovati šole zaradi zdravstvenih razlogov/(G25), /kratkotrajnih selitev v tujino/(G26), /vrhunski športniki/(G27) itd.

- Kakšno je vaše stališče do šolanja v šoli?

/Po mojem mnenju je prav, da imajo vsi otroci možnost brezplačnega javnega šolstva/(G28).

/Javno šolstvo mora biti kar se da kvalitetno in se spreminjati glede na čas, ki ga živimo/(G29).

- Novi zakon o Osnovni šoli predvideva spremembe na področju šolanja na domu, kako ste pri tem sodelovali ravnatelj in Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje med seboj?

/Na določenih srečanjih ravnateljev smo se o tej temi pogovarjali in svoje predloge podali ministrstvu/(G30). /Določene zadeve so vključili, določene ne/(G31). /Od nas so dobili informacije, kaj bi bilo potrebno spremeniti, sedaj pa je na njih kako bodo to udeležili v praksi/(G32).

Odražanje socialne pravičnosti

- Kakšne razlike opazate v socialno-ekonomskem položaju tistih staršev, ki otroke šolajo na domu in tistih, ki jih šolajo v šoli?

Glede na to, da nismo imeli velik otrok, ki so se šolali na domu bi težko podal konstruktivno opažanje.

8.3. PRILOGA 2 – Odprto kodiranje

8.3.1. Intervju A

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	povečanje vpisa učencev za šolanje na domu	Povečanje vpisa učencev, ki se šolajo na domu takoj po koncu Covida-19.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
A2	Leto kasneje pa ni bilo več nobenega učenca, ki bi se šolal od doma	Po koncu pandemije upad šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
A3	Ali je bilo to modno zaradi Covida-19	Po koncu pandemije upad šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
A4	ali pa je k temu pripomogla nova zakonodaja, ki otroke izenačuje po številu predmetov iz katerih morajo biti ocenjeni z ostalimi otroki, ki se šolajo v šoli	Upanje, da bo nova zakonodaja vplivala na starše, da bodo otroke šolali v šoli.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
A5	Na naši šoli imamo enega učenca, ki se izobražuje od doma in je vrhunski športnik.	Otroci, ki so vrhunski športniki.	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
A6	Za šolanje od doma ostaja poglavitni razlog, da so otroci vrhunski športniki	Otroci, ki so vrhunski športniki.	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
A7	ali dolgotrajno bolni	Zdravstveni razlogi	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
A8	Prva stvar so socialni stiki, ki zagotovo niso takšni kot v šoli	Socialni stiki niso takšni kot jih doživljajo otroci v šoli	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
A9	Kot drugo se mi poraja vprašanje strokovnosti poučevanja staršev	vprašanje strokovnosti poučevanja staršev	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A10	Tretja stvar do nove zakonodaje je, da učenci iz nekaterih predmetov niso imeli izpitov in je vprašanje, če so se jih sploh učili	Učenci niso imeli izpitov iz vseh predmetov	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
A11	Po mojih izkušnjah je tudi pritisk na otroke, ki se na koncu šolskega leta udeleži izpita.	Ob zaključnih izpitih so učenci pod velikim pritiskom	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
A12	Starš po mojem mnenju ni kompetenten za poučevanje, če ni učitelj	vprašanje strokovnosti poučevanja staršev	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
A13	zato bi bilo potrebno uvesti minimalen standard (pedagoške) izobrazbe npr. kakšen tečaj	Potrebno uvesti minimalen standard pedagoške izobrazbe (npr. tečaj)	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
A14	Pomembno je tudi to, da se bo sedaj izenačilo število ocenjevanj z normalno šolajočimi se otroki	Enako število ocenjevanj z otroci, ki se šolajo v šoli.	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
A15	Šolanje na domu bi morali tudi preverjati kako poteka za to bi bili lahko zadolženi na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje, Zavodu za šolstvo itd.	Preverjanje poteka šolanja na domu (npr. Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje, Zavod za šolstvo)	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
A16	Prenatrpanost učnih načrtov	Prenatrpanost učnih načrtov	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A17	Premalo časa za vzgojno in življenjsko problematiko	Premalo časa za vzgojno in življenjsko problematiko	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A18	Preveliki normativi glede števila učencev	Preveliki normativi glede števila učencev	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A19	Premalo medpredmetnega poučevanja	Premalo medpredmetnega poučevanja	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A20	Vedno manj ljudi se odloča za učiteljski poklic	Pomanjkanje strokovnega kadra.	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A21	To bi lahko izboljšali s posodobitvijo učnih načrtov v smislu zmanjšanja življenjsko manj pomembnih vsebin	Aktualiziranje učnih načrtov.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
A22	Medpredmetno povezovanje lahko izboljšamo s projektnim delom znotraj šole	Izboljšanje medpredmetnega povezovanja s projektnim delom znotraj šole	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
A23	Da bi zadržali učitelje bi morali zvišati plačo učiteljem	Zvišanje plače učiteljem, da bi zadržali kader	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
A24	zmanjšati vpliv staršev na šolanje	Zmanjšanje vpliva staršev.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
A25	Pri šolanju na domu je prednost popolna individualizacija	popolna individualizacija	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
A26	Gotovo je prednost tudi samoorganizacija časa, tempa dela in urnika	samoorganizacija časa, tempa dela in urnika	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
A27	V šoli je prednost socializacija	socializacija	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A28	Strokovnost izobraževanja je višja	Višja strokovnost izobraževanja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A29	Enakost pri vsebini, strokovnosti, pristopu za vse učence	Enakost pri vsebini, strokovnosti, pristopu za vse učence	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A30	Primeren tempo ocenjevanja	Primeren tempo ocenjevanja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
A31	Reden urnik in šolska pravila, ki postavljajo učencem nek okvir v katerem se gibljejo	Reden urnik in šolska pravila, ki postavljajo učencem nek okvir	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		v katerem se gibljejo		
A32	Šolanje na domu naj bi bila pravica tistih, ki zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo hoditi v šolo	Pravica tistih, ki šole ne obiskujejo iz zdravstvenih razlogov	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A33	Vrhunskih športnikov	Pravica vrhunskih športnikov	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A34	otrok, ki se zaradi službe staršev šolajo iz tujine	Pravica otrok, ki se zaradi službe staršev šolajo iz tujine	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A35	Da se to ne izkorišča za ostajanje doma zaradi osebnega prepričanja staršev	Osebna prepričanja staršev ne smejo vplivati na odločitev, kje se bo otrok šolal.	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A36	Otroci naj hodijo v institucionalno šolo	Otroci naj hodijo v institucionalno šolo	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A37	kjer imajo več možnosti socializacije	Večja možnost socializacije otroka	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A38	in imajo vsi enake pogoje dela	Enaki pogoji dela za vse otroke	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A39	Poučuje jih kompetenten kader	Otroke poučuje kompetenten kader	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A40	Sodelovanje je bilo dobro	Dobro sodelovanje	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A41	Ravnatelji smo preko Zveze ravnateljev in regionalne	Ravnatelji podajali predloge	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	organiziranosti podajali predloge		za vzgojo in izobraževanje	
A42	Imeli smo možnost podati mnenje na osnutek tega zakona	Možnost podati mnenje na osnutek zakona	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A43	S samim sodelovanjem sem zadovoljen, ker smo bili slišani	Predlogi ravnateljev so bili upoštevani	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
A44	Bolj izobraženi starši se načeloma prej odločajo za šolanje na domu, to pa ni pravilo	Bolj izobraženi starši se prej odločajo za šolanje na domu	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
A45	Tudi boljše ekonomsko situirani, ki si lahko privoščijo morebitno plačilo šolanja v manjših skupinah	Za to obliko šolanja se odločajo ekonomsko boljše situirani starši	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu

8.3.2. Intervju B

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B1	Pri nas na OŠ kašelj nismo imeli veliko primerov pred in po pandemiji Covida-19	Malo primerov šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
B2	V tem trenutku se od doma šolajo trije učenci.	Malo primerov šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
B3	En učenec zaradi zdravstvenih razlogov	Zdravstveni razlogi.	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
B4	Gre za specifično družinsko situacijo,	Šolanje od doma na pobudo CSD.	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	saj se šolata od doma tudi na pobudo CSD			
B5	Opažamo več vlog za odlok šolanja za bodoče prvošolce	Večji odlok vlog za bodoče prvošolce	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
B6	Predvsem pa po Covidu-19 opažamo večjo naklonjenost staršev do vključevanja otrok v sam proces šolanja v šoli	Večja naklonjenost staršev do vključevanja otrok v proces šolanja po Covidu-19.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
B7	starši v času šolanja na domu videli, da je za učence pomembno, da hodijo v šolo in delo učiteljev in šole bolj cenijo	Starši se bolj zavedajo pomena šolanja in cenijo delo učiteljev.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
B8	Odstotek šolanja na domu je zelo nizek	Malo primerov šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
B9	Starši doma težko otrokom nudijo izobraževanje, ki bo otrokom omogočilo trajno in zadovoljivo znanje	Vprašanje strokovnosti poučevanja staršev	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B10	Starši niso strokovno podkovani	Vprašanje strokovnosti poučevanja staršev	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B11	Kot drugo bi izpostavil čustveno navezanost staršev na otroke, ki je večja kot navezanost otrok-učitelj	Neobjektivnost staršev zaradi čustev do svojega otroka	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B12	starši ne morejo objektivno oceniti vrednot dela svojega otroka, zaradi čustev, ki jih gojijo do svojega otroka	Neobjektivnost staršev zaradi čustev do svojega otroka	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B13	Izobraževanje ni zgolj spoznavanje novih	Vprašanje strokovnosti	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	vedenj in informacij ampak gre za socialno izobraževanje in krepitev socialnih veščin in kompetenc	poučevanja staršev		
B14	Predvsem soočanje otrok z neuspehi, frustracijami in sobivanja z drugimi vrstniki je nujno potrebno za uspešno delovanje v družbi	Soočanje otrok z neuspehi, frustracijami in sobivanja z drugimi vrstniki je nujno potrebno za uspešno delovanje v družbi	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B15	nujno potrebno, da se otrok šola s svojimi vrstniki s pomočjo nestarša	Otrok potrebuje šolanje s svojimi vrstniki s pomočjo nestarša	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B16	Otroka moramo naučiti kako lahko funkcionira v družbi brez starša, ker se otrok doma težko nauči socialnih kompetenc za normalno delovanje v skupnosti	Otrok potrebuje šolanje s svojimi vrstniki s pomočjo nestarša	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B17	Trenutno so pomanjkljivosti dela v šoli pomanjkanje časa in kadra, da se otrokom v celoti posvetimo	Pomanjkanje strokovnega kadra	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B18	pomanjkanje strokovnega kadra, da bi se otrokom povsem strokovno posvetili	Pomanjkanje strokovnega kadra	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B19	V šoli imamo tudi negativne vzorce, ki jih lahko prenašamo na otroke	Prenašanje negativnih vzorcev na otroke	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B20	vpliv vrstnikov	Vpliv vrstnikov	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
B21	delamo strokovno in znamo dobro argumentirati naše delo	Zmanjšanje vpliva staršev.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
B22	Za reševanje težav s kadrom lahko delamo na mikroravni in na šoli izboljšujemo klimo	Izboljševanje klime med zaposlenimi na šoli	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
B23	zvišamo renome šole	Zviševanje renomeja šole s strokovnim kadrom	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
B24	Na državni ravni pa je edina pot, da se sprejme družbeni konsenz, da je izobraževanje pomemben del družbe in se izobraževanju nameni več denarja	Več denarja namenjenega izobraževanju.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
B25	popolni individualni pristop	Popolna individualizacija	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B26	fleksibilnost pri času, da otroku prilagodimo urnik in otroka izobražujemo v času, ko vidimo da je za to psihično pripravljen	samoorganizacija časa, tempa dela in urnika	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B27	Lahko bolj krepimo notranjo motivacijo	Krepitev notranje motivacije otroka	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B28	Pri šolanju na domu lahko delamo z otrokom na področjih za katere ocenimo, da to potrebuje	Delo na otrokovih šibkih področjih	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
B29	Za šolanje v šoli je prednost zagotovo socialna kompetenca	socializacija	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B30	objektivnost	objektivnost	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B31	vzgajanje kolektivizma oz.	Sodelovanje učencev.	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	zavedanja, da na svetu nismo sami			
B32	Postavljanje mej	Postavljanje meja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B33	zavedanje otrok, da je potrebno spoštovati določena pravila	Učenje spoštovanja pravil	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B34	v šoli lahko bistveno boljše razvijamo empatijo otroka	Razvijanje empatije otrok	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
B35	šolanje na domu zloraba otroka	Dosedanji način izobraževanja na domu vidijo kot škodljiv za otroka.	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B36	gre za nadvlado želje starša nad pravico otroka, do spodbudnega in kvalitetnega učnega okolja razen v izjemnih okoliščinah, kjer gre za upravičene kratkotrajne odmike iz šolskega prostora	Osebna prepričanja staršev ne smejo vplivati na odločitev, kje se bo otrok šolal.	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B37	Šolanje v šoli je izjemno pomembno	Šolanje v šoli je izjemno pomembno	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B38	nujno za razvoj zdrave kompetentne in zrele osebnosti	Večja možnost socializacije otroka	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B39	pogojeno s tem, da v šoli delajo strokovnjaki, ki vidijo svoje delo kot poslanstvo, če tega ni lahko pride do masovne manipulacije in vzgajanje družbe, ki si jo sistem želi	Otroke poučuje kompetenten kader	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B40	Ravnatelji smo ves čas na Ministrstvo za	Ravnatelji podajali predloge	Sodelovanje med ravnatelji in	Pogledi ravnateljev

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	vzgojo in izobraževanje pošiljali naše predloge in pobude		Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	do obeh oblik izobraževanja
B41	dosedanji način izobraževanja na domu videli kot škodljiv za otroka	Dosedanji način izobraževanja na domu vidijo kot škodljiv za otroka	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B42	Tako z vidika neupoštevanja pravice do izobraževanja	Otroku škodljivo iz vidika neupoštevanja otrokove pravice do izobraževanja	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B43	z vidika enakopravnega položaja pri vpisu v srednje šole kot tudi pri življenju v družbi nasploh	Otroku škodljivo iz vidika enakopravnega položaja pri vpisu v srednje šole kot tudi pri življenju v družbi nasploh	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B44	Ministrstvo je naše predloge vkomponiralo v predlog sprememb	Predlogi ravnateljev so bili upoštevani	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B45	Trenutno sprejet zakon, ki še ni v veljavi je zagotovo napredek ni pa še tisto kar so si šole želele v celoti	Sprejeti zakon, ki še ni prišel v veljavo je napredek, ni pa še tisto kar si želijo šole	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
B46	Starši otrok z nižjim socialno-ekonomskim statusom se za to obliko izobraževanja navadno ne odločajo	Starši otrok z nižjim socialno-ekonomskim statusom se za to obliko izobraževanja navadno ne odločajo	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
B47	kar je povezano z nevedenjem, z nepoznavanjem zakonodaje in pravic, ter strahospoštovanjem šole kot institucije	Za šolanje na domu se starši ne odločijo zaradi nevedenja, nepoznavanja zakonodaje in pravic,	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		strahospoštovanj a do šole kot institucije.		
B48	Višji kot je socialno- ekonomski položaj staršev večja je možnost šolanja na domu	Bolj izobraženi starši se prej odločajo za šolanje na domu.	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
B49	saj se starši čutijo kompetentnejše, da šolajo otroke na domu	Bolj izobraženi starši se prej odločajo za šolanje na domu	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
B50	prav tako si lahko privoščijo zasebne učitelje oz. šole ki jim to šolanje omogočijo	Za to obliko šolanja se odločajo ekonomsko bolje situirani starši	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
B51	Osebnostno bi si želel, da bi družba imela nek varnostni mehanizem s katerim bi lahko željo starša, da otroka izobražuje doma dala na tehniko s pravico otroka do izobraževanja in odločila glede na najboljšo možnost za otroka	Stroka presodi, da je za posameznika boljše, da se šola na domu kot v šoli.	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
B52	Žalosti me, da je trenutno osebno prepričanje starša nad pravico in koristmi otroka z vidika izobraževanja/(B52).	osebno prepričanje starša nad pravico in koristmi otroka z vidika izobraževanja	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu

8.3.3. Intervju C

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C1	Po koncu pandemije, so se starši treh učencev odločili za šolanje na domu	Malo primerov šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
C2	Razlog šolanja na domu, so predvsem verska prepričanja	Razlog šolanja na domu, so predvsem verska prepričanja	Razlogi za šolanje doma	Spremembe vpisa
C3	Eden od učencev v šoli ni bil prav uspešen, v času šolanja na domu, pa ima po preverjanju zadovoljive ocene.	Delo na otrokovih šibkih področjih.	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
C4	Težko je prepričati prepričanega	Osebnostno prepričanje starša nad pravico in koristmi otroka z vidika izobraževanja.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
C5	potrebno opolnomočiti starše z argumenti socializacije	potrebno opolnomočiti starše z argumenti socializacije	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
C6	pozitivnega pristopa do pridobivanja znanja, za katerega smo strokovnjaki v šoli	Višja strokovnost izobraževanja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
C7	Za njih je bilo sedaj lažje, saj so pridobili ocene le iz določenih predmetov	Pridobijo ocene le iz določenih predmetov	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
C8	Upam, da se bodo ob novi zakonodaji »stresnili« in otroke poslali v šolo	Upanje, da bo nova zakonodaja vplivala na starše, da bodo otroke šolali v šoli	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
C9	Dati nam je potrebno večjo avtonomijo	Večja avtonomija učiteljev	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
C10	nas pri predlogih, ki so strokovno opredeljeni, upoštevati	Upoštevanje strokovnih predlogov šole	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
C11	V oddelku je potrebno zmanjšati normativ	Preveliki normativi glede števila učencev	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
C12	saj je težko delati individualno, kar pa je pri nekaterih učencih nujno potrebno	Premalo individualnega dela	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
C13	Učni načrti naj se aktualizirajo	Aktualiziranje učnih načrtov	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
C14	Vsekakor ne vidim prednosti pri šolanju na domu, saj starši niso strokovnjaki za poučevane	vprašanje strokovnosti poučevanja staršev	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
C15	otroci so prikrajšani za socializacijo, ki je v tistem obdobju zelo pomembna	Socialni stiki niso takšni kot jih doživljajo otroci v šoli	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
C16	Prikrajšani so za dejavnosti, ki vzporedno potekajo	Otroci prikrajšani za dejavnosti, ki potekajo vzporedno v šoli.	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
C17	To vse šolanje v šoli ima	socializacija	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
C18	To vse šolanje v šoli ima	Višja strokovnost izobraževanja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
C19	To vse šolanje v šoli ima	Obiskovanje dejavnosti, ki potekajo vzporedno na šoli.	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
C20	Če ni razlog bolezen ali nevzdržno delo ostalih učencev je moje stališče proti	Pravica tistih, ki šole ne obiskujejo iz zdravstvenih razlogov	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
C21	Če ni razlog bolezen ali nevzdržno delo ostalih učencev je moje stališče pritrdilno za šolanje v šoli.	V primeru, da je to za otroka edina možnost.	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
C22	Ravnatelji smo med seboj sodelovali	Sodelovanje ravnateljev med seboj.	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
			za vzgojo in izobraževanje	
C23	podali strokovna mnenja	Ravnatelji podajali predloge	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
C24	nekatera so upoštevana	Predlogi ravnateljev so bili upoštevani	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
C25	Socialno–ekonomski status staršev otrok, ki se šolajo od doma je nadpovprečen	Za to obliko šolanja se odločajo ekonomsko boljše situirani starši.	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
C26	saj se v našem primeru poslužujejo in plačujejo privatne učitelje	Plačujejo si privatne učitelje.	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
C27	Socialno-ekonomski status ostalih staršev je v našem okolju različen	Socialno-ekonomski status staršev otrok, ki se šolajo v šoli je različen	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
C28	Če pogledam povprečje, pa je slabo, saj ima več kot polovica otrok, ki se šolajo v šoli regresirano prehrano	Večina otrok v šoli ima regresirano prehrano.	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu

8.3.4. Intervju

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D1	Na naši šoli smo imeli po zaprtju šol in vrnitvi učencev v osnovno šolo 10 učencev, ki so se šolali na domu	Povečanje vpisa učencev, ki se šolajo na domu takoj po koncu Covida-19.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
D2	To so bili primeri, ki so ostali doma izključno zaradi pandemije in ukrepov, ki jih je predpisala vlada	Ukrepi, ki jih je predpisala vlada	Razlogi za šolanje od doma	Spremembe vpisa
D3	Naslednje leto so se od doma šolali 4. učenci, letos pa se šolata na domu 2 učenca	Po koncu pandemije upad šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
D4	V času pandemije je šolanje na domu postalo bolj znano tudi staršem in si se zato odločili za to možnost	Šolanje na domu postalo poznano tudi staršem	Razlogi za šolanje od doma	Spremembe vpisa
D5	K vsemu temu pripomore tudi novi Zakon o osnovni šoli, ki bo začel veljati s 1. septembrom 2024 in odreja spremembe pri šolanju na domu, ki nalaga več obveznosti učencem, ter seveda tudi staršem, za katere se starši odločijo, da jih	Upad šolanja na domu tudi zaradi novega Zakona o osnovni šoli.	Razlogi za šolanje od doma	Spremembe vpisa

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	bodo šolali na domu			
D6	Pri nas so se starši odločili za šolanje na domu, ker niso želeli odložiti vpisa v 1. razred in so se raje odločili, da bodo otroka šolali na domu	Učenci še niso opolnomočeni za šolanje v šoli.	Razlogi za šolanje od doma	Spremembe vpisa
D7	Veliko težav bo z novim Zakonom o osnovni šoli rešenih, predvsem tistih, ki zahtevajo znanje učencev	Upanje, da bo nova zakonodaja vplivala na starše, da bodo otroke šolali v šoli.	Izkušnje s šolanjem na domu	Šolanje v šoli
D8	Osebnostne prednosti ne vidim, razen v primeru zdravstvenih razlogov	Zdravstveni razlogi	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
D9	To se mi zdi izhod v sili za vrhunske športnike	Otroci, ki so vrhunski športniki.	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
D10	učence, katerih se starši kratkoročno preselijo v tujino in želijo nadaljevati šolanje v Sloveniji.	učenci, katerih starši se kratkoročno preselijo v tujino in želijo nadaljevati šolanje v Sloveniji.	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
D11	Veliko slabost vidim v socialni izključenosti otrok	Socialni stiki niso takšni kot jih doživljajo otroci v šoli.	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
D12	Doma se lahko otroci učijo matematiko, slovenščino itd. ne morejo pa se	Soočanje otrok z neuspehi, frustracijami in sobivanja z drugimi vrstniki	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	naučiti sodelovanja, razreševanja konfliktov, sklepanja prijateljstev itd.	je nujno potrebno za uspešno delovanje v družbi		
D13	Rešitev bi bila, da bi se šolali na domu le učenci, ki jim je to res edina možnost in na to ne bi vplivale politične odločitve	Politične odločitve ne bi smele vplivati na odločitev staršev za šolanje na domu.	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
D14	Bistvo je, da šolanje poteka v šoli	Otroci naj hodijo v institucionalno šolo	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
D15	Šole so različne, pogoji so različni zato učenci nimajo enakih predispozicij	Šole so različne, pogoji so različni zato učenci nimajo enakih predispozicij	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
D16	Tudi vrstniško nasilje in konflikti, ki se pojavljajo na šoli so lahko pozitivni, če šola ukrepa uspešno in uči otroke kako uspešno reševati konflikte	Ob pravilnem pristopu šole so konflikti in vrstniško nasilje lahko pozitivni.	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
D17	V šoli je potrebno veliko stvari prilagajati, vendar mi je trenutno sistem v šolstvu zastavljen primerno	Trenutni sistem v šolstvu zastavljen primerno	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D18	Za šolanje na domu težko rečem, kaj bi bila prednost	Ne vidi prednosti pri šolanju na domu	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
D19	Izjema so učenci, ki doma ostanejo iz zdravstvenih razlogov	Zdravstveni razlogi	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
D20	stroka presodi, da je za posameznika boljše, da se šola na domu kot v šoli	stroka presodi, da je za posameznika boljše, da se šola na domu kot v šoli	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
D21	V vseh ostalih primerih pa bi učenci morali hoditi v šolo, saj je to vzgojno-izobraževalna institucija, ki je za otroke najprimernejša	Otroci naj hodijo v institucionalno šolo	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
D22	saj te vzgajajo učitelji in vrstniki	Večja možnost socializacije otroka	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
D23	Če je to edina možnost za otroka podpiram, v vseh ostalih primerih pa sem proti	V primeru, da je to za otroka edina možnost.	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
D24	To je smisel, da otroci hodijo v šolo	Otroci naj hodijo v institucionalno šolo.	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
D25	Ravnatelji smo v okviru združenja ravnateljev napisali svoje predloge	Ravnatelji podajali predloge	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
D26	skupaj sodelovalo veliko deležnikov je bilo vse skupaj tako dobro sprejeto	Predlogi ravnateljev so bili upoštevani	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
D27	Ne bi mogel reči, da je kakršnakoli razlika	Socialno-ekonomski status ne vpliva na šolanje na domu	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
D28	V našem primeru gre bolj za odločitev staršev, da učenci še niso opolnomočeni za šolanje v šoli	učenci še niso opolnomočeni za šolanje v šoli	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
D29	Ekonomsko stanje v naših primerih ne igra pomembne vloge/(D29).	Socialno-ekonomski status ne vpliva na šolanje na domu	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu

8.3.5. Intervju E

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E1	Pomanjkanje znanja, koncentracije oz. vztrajnosti pri šolskem delu	Po koncu pandemije opazno pomanjkanje znanja, koncentracije oz. vztrajnosti pri šolskem delu	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
E2	Čakanje na instant informacije o potrebnem znanju posamezne snovi s strani učiteljev in reproduciranje samo le te	Osredotočanje le na snovi, ki jih morajo znati	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
E3	nezainteresiranost za učenje in delanje domačih nalog	nezainteresiranost za učenje in delanje domačih nalog	Izkušnje s šolanjem doma	Spremembe vpisa
E4	pretirana uporaba pametnih telefonov in drugih naprav predvsem za igranje iger in uporaba različnih socialnih omrežij v prostem času	Pretirana uporaba pametnih naprav	Izkušnje s šolanjem doma	Spremembe vpisa
E5	Glede šolanja na domu že v času pandemije nismo imeli večjega števila primerov	Število otrok ostalo enako	Izkušnje s šolanjem doma	Spremembe vpisa
E6	vsekakor pa noben ni bil vezan na status otrok	Otroci vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino niso razlogi za šolanje na domu na naši šoli	Razlogi za šolanje doma	Spremembe vpisa
E7	V glavnem so se šolali na domu otroci katerih starši se niso strinjali z ukrepi, ki smo jih morali v šoli izvajati zaradi navodil vlade oz. Ministrstva za vzgojo in izobraževanje	Ukrepi, ki jih je predpisala vlada	Razlogi za šolanje doma	Spremembe vpisa
E8	V nobenem primeru ne priporočam šolanja na domu	Ne vidi prednosti pri šolanju na domu	Stališča do šolanja doma	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
E9	v primeru, da učenec ni npr. vrhunski športnik, ki zaradi narave vadbe ne more obiskovati pouka redno	Otroci vrhunski športniki	Razlogi za šolanje doma	Spremembe vpisa
E10	bolnega otroka, ki zaradi svojega zdravstvenega stanja	Zdravstveni razlogi	Razlogi za šolanje doma	Spremembe vpisa

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	ne more obiskovati pouka			
E11	da je osnovna šola v bistvu pretežka za velik del populacije otrok	osnovna šola pretežka za velik del populacije otrok	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E12	preobsežni učni programi posameznih predmetov, časovnica ne dovoljuje dovolj utrjevanja učne snovi	Prenatrpanost učnih načrtov	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E13	cilji pa so večinoma usmerjeni v populacijo, ki nadaljuje šolanje na gimnazijskih programih	Cilji usmerjeni v populacijo, ki nadaljuje šolanje na gimnaziji	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E14	prečiščenje programov	Aktualiziranje učnih načrtov.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
E15	upoštevanje sposobnosti posameznih učencev, iskanje njihovih močnih področij in usmerjanje (prilagajanje) snovi le tem	upoštevanje sposobnosti posameznih učencev, iskanje njihovih močnih področij in usmerjanje	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
E16	Več medpredmetnega poučevanja	Izboljšanje medpredmetnega povezovanja s projektnim delom znotraj šole.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
E17	raziskovalnega in izkustvenega učenja	Več raziskovalnega in izkustvenega učenja	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
E18	razvijanja podjetnosti	razvijanja podjetnosti	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
E19	digitalne in finančne pismenosti	Več digitalne in finančne pismenosti	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
E20	pridobivanje znanja posameznika poteka strnjeno	pridobivanje znanja	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		posameznika poteka strnjeno		
E21	poglobljeno v krajših časovnih obdobjih in v lastnem tempu posameznega učenca	samoorganizacija časa, tempa dela in urnika	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
E22	medsebojni odnosi	socializacija	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E23	prilagajanje v družbi	socializacija	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E24	medsebojno komunikacijo	socializacija	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E25	stike z vrstniki	socializacija	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E26	ob pomoči učiteljev mentorjev, sovrstnikov in pravzaprav vseh s katerimi se v tem času srečuje	Višja strokovnost izobraževanja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
E27	Razen v izjemnih primerih sem proti šolanju na domu.	V primeru, da je to za otroka edina možnost.	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
E28	Glede na to, kaj vse naše šole omogočajo menim, da jih je potrebno izkoristiti v čim večji meri	Šole je potrebno izkoristiti v čim večji meri	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
E29	Vsaj dokler bodo »zastonj«	Brezplačno šolanje je potrebno izkoristiti	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
E30	tako kvalitetne kot so	Visoka kvaliteta znanja, ki ga dobijo otroci v šolah	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
E31	Vsekakor smo nekatera stališča Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje posredovali tudi ravnatelji	Ravnatelji podajali predloge	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
E32	Koliko so upoštevana pa se bo videlo v prihodnjih letih	Kako bodo predlogi upoštevani se bo	Sodelovanje med ravnatelji in	Pogledi ravnateljev

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
		videlo v prihodnosti	Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	do obeh oblik izobraževanja
E33	Ne opažam kakšnih posebnih razlik v socialno-ekonomskem položaju staršev	Socialno-ekonomski status ne vpliva na šolanje na domu.	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
E34	Bolj bi lahko opazal svetovno nazorske, tudi politične oz. čisto osebne razloge zakaj se nekateri starši odločajo za to obliko šolanja	Starši se za šolanje na domu odločajo iz drugih razlogov (svetovno nazorski, politični, osebni razlogi)	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa

8.3.6. Intervju F

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F1	Gibanje otrok ne zanima več v takšni meri kot pred pandemijo Covid-19	Otroci nimajo interesa za gibanje.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
F2	Večja težava je pri socializaciji z drugimi sošolci.	Po pandemiji več težav pri socializaciji z drugimi sošolci.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
F3	Poslabšala se je bralna pismenost po celotni državi	Slaba bralna pismenost.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
F4	Samih sprememb pri šolanju na domu na naši šoli ni bilo zaznati	Število otrok ostalo enako.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
F5	Med pandemijo se je od doma šolalo 9 učencev, ker se starši niso strinjali z ukrepi vlade	Ukrepi, ki jih je predpisala vlada	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
F6	Socializacija je velika težava.	Socializacija.	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F7	Otroci so do sedaj morali na domu opravljati le nekaj predmetov, sedaj pa se bo to spremenilo in bodo morali opravljati izpite iz vseh predmetov	Učenci niso imeli izpitov iz vseh predmetov	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
F8	Upam, da bo to starše sedaj odvrnilo od šolanja na domu	Enako število ocenjevanj z otroci, ki se šolajo v šoli	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
F9	Rešitev bi lahko bila, da bi imeli neko šolo, kjer bi se otroci iz doma lahko izobraževali preko zooma oz. teamsov	Ustanovitev šole, kjer bi se otroci, ki se šolajo od doma lahko izobraževali preko zooma oz. teamsov	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
F10	Preveliki normativi glede števila učencev	Preveliki normativi glede števila učencev	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
F11	Ne samo na papirju večja avtonomnost učiteljev ampak tudi v praksi	Večja avtonomija učiteljev.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
F12	Zaupanje staršev v učitelje, da delamo dobro, saj je trenutno vmešavanje staršev v delo učiteljev problematično	Zmanjšanje vpliva staršev	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
F13	Potrebno bi bilo tudi uvesti bolj pošteno ocenjevanje, saj je znanje otrok velikokrat precenjeno	Bolj pošteno ocenjevanje.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
F14	Znižujemo kriterije, da imajo otroci dobre ocene	Zniževanje kriterija za boljše ocene otrok.	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
F15	Dober primer tega je NPZ, ki realno pokaže znanje učencev	NPZ, ki realno pokaže znanje učencev	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F16	individualen pristop, predvsem tam kjer so starši kompetentni	Popolna individualizacija	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
F17	Da lahko posvetijo več časa učenju doma	Učenju lahko posvetijo več časa.	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
F18	Izkustveno učenje.	Izkustveno učenje.	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
F19	V šoli je prednost socializacija	Socializacija.	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
F20	sodelovanje	sodelovanje	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
F21	Na šoli dela kompetenten kader	Višja strokovnost izobraževanja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
F22	za otroke bolje, da hodijo v šolo	Otroci naj hodijo v institucionalno šolo.	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
F23	Če je možno, sem v posebnih primerih za	V primeru, da je to za otroka edina možnost	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
F24	V primeru šolanja v tujini	Pravica otrok, ki se zaradi službe staršev šolajo iz tujine.	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
F25	vrhunskih športnikov	Pravica vrhunskih športnikov	Stališča ravnateljev do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
F26	Zelo pozitivno stališče	Šolanje v šoli je izjemno pomembno	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
F27	Naš šolski sistem je dobro zastavljen in tudi deluje kot je treba	Trenutni sistem v šolstvu zastavljen primerno.	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
F28	Lansko leto smo imeli sestanek in smo po regijah opozorili na probleme šolanja na domu	Ravnatelji podajali predloge.	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
F29	Menim, da so nas pri predlogih upoštevali	Predlogi ravnateljev so bili upoštevani.	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
F30	V teoriji naj bi si starši z boljšim socialno-ekonomskim položajem lažje privoščili šolanje na domu	Za to obliko šolanja se odločajo ekonomsko bolje situirani starši.	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu
F31	Je pa socialno-ekonomski status v našem kraju slabši morda zaradi tega nimamo veliko primerov šolanja na domu	Starši otrok z nižjim socialno-ekonomskim statusom se za to obliko izobraževanja navadno ne odločajo	Odražanje socialne pravičnosti	Šolanje na domu

8.3.7. Intervju G

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G1	Pojavile so se želje staršev, da bi poučevali svoje otroke na domu tudi po koncu pandemije	Povečanje vpisa učencev, ki se šolajo na domu takoj po koncu Covid-19.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
G2	V času Covid-19 smo imeli učence, ki so se šolali od doma, ker se starši niso strinjali z ukrepi vlade	Ukrepi, ki jih je predpisala vlada.	Razlogi za šolanje na domu	Spremembe vpisa
G3	S časom so se te želje staršev umirile in sedaj nimamo nobenega učenca, ki bi se šolal na domu	Po koncu pandemije upad šolanja na domu.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
G4	Če se kdo želi šolati na domu bi bilo prav, da pokaže znanje iz vseh predmetov, ki jih imajo v učnem	Enako število ocenjevanj z otroci, ki se šolajo v šoli.	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	načrtu učenci razreda v katerega bi moral hoditi			
G5	Določeni starši so s prejšnjim načinom lahko izigrali sistem, saj so se izognili določenim predvsem naravoslovnim predmetom	Učenci niso imeli izpitov iz vseh predmetov.	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
G6	Učenci, ki so imeli odločbe za dodatno strokovno pomoč, so si starši napačno razlagali njihove ugodnosti	Starši so si napačno razlagali ugodnosti učencev z dodatno strokovno pomočjo.	Pomanjkljivosti šolanja na domu	Šolanje na domu
G7	Z novo zakonodajo upam, da se bo to uredilo	Upanje, da bo nova zakonodaja vplivala na starše, da bodo otroke šolali v šoli.	Izkušnje s šolanjem na domu	Spremembe vpisa
G8	Kot izboljšave vidim, to kar sem že omenil, da bi učenci doma obravnavali enake teme kot v šoli	Enako število ocenjevanj z otroci, ki se šolajo v šoli.	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
G9	Da se izpitno obdobje opravljanja zaključnih testov podaljša, da so testi razporejeni na daljši časovni interval	Daljše obdobje opravljanja zaključnih testov, da so testi razporejeni na daljši časovni interval.	Predlogi za izboljšave	Šolanje na domu
G10	Na prvo mesto bi postavil vmešavanje staršev v šolski sistem	Vmešavanje staršev v šolski sistem.	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
G11	Na ta način se v šolah ruši pedagoški mir, ki je nujno potreben za ustvarjalno, sproščeno delo z učenci	Vmešavanje staršev v šolski sistem.	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G12	Javno bi bilo potrebno podpreti šole.	Javno je potrebno podpreti šole.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
G13	da bodo na prvem mestu dolžnosti, ki jih morajo izpolnjevati učenci šele nato se lahko pogovarjamo o pravicah učencev	Na prvem mestu morajo biti dolžnosti učencev, šele nato se lahko pogovarjamo o njihovih pravicah.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
G14	Učni načrti so prenatrpani.	Prenatrpanost učnih načrtov.	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
G15	opažam premalo medpredmetnega povezovanja	Premalo medpredmetnega poučevanja	Pomanjkljivosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
G16	Izboljšati bi bilo potrebno izobraževanje učiteljev, kjer bi bil poudarek na sodelovanju in reševanju težav s starši in učenci	Izobraževanje učiteljev za delo s starši in učenci.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
G17	V šolo bi se pod obvezni program moralo vključiti računalništvo, več tehnike in tehnologije, finančna in medijska pismenost,	Več digitalne in finančne pismenosti	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
G18	več časa bi bilo potrebno nameniti sproščenim pogovorom z učenci, ki jih v tem času še posebej potrebujejo	Upoštevanje sposobnosti posameznih učencev, iskanje njihovih močnih področij in usmerjanje.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
G19	Vsaj 1 polna ura namenjena razredni uri, kjer bi se pogovarjali.	Vsaj 1 polna ura namenjena razredni uri, kjer bi se pogovarjali.	Predlogi za izboljšave	Šolanje v šoli
G20	Prednost pri šolanju v šoli je zagotovo socializacija	Socializacija.	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
G21	Druženje otrok v razredu, med prostočasnimi aktivnostmi, pred in po pouku	Vpliv vrstnikov.	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
G22	Učenci imajo možnost sodelovanja z različnimi učitelji.	Višja strokovnost izobraževanja	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
G23	Spremljajo lahko svoj napredek v primerjavi z vrstniki	Spremljajo lahko svoj napredek v primerjavi z vrstniki	Prednosti šolanja v šoli	Šolanje v šoli
G24	Pri šolanju na domu si učenci lahko prilagodijo urnik šolskih obveznosti	Samoorganizacija časa, tempa dela in urnika.	Prednosti šolanja na domu	Šolanje na domu
G25	Po mojem mnenju je šolanje na domu primerno le za učence, ki ne morejo obiskovati šole zaradi zdravstvenih razlogov	Pravica tistih, ki šole ne obiskujejo iz zdravstvenih razlogov	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
G26	kratkotrajnih selitev v tujino	Pravica otrok, ki se zaradi službe staršev šolajo iz tujine	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
G27	vrhunski športniki	Pravica vrhunskih športnikov.	Stališča do šolanja na domu	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
G28	Po mojem mnenju je prav, da imajo vsi otroci možnost brezplačnega javnega šolstva	Brezplačno šolanje je potrebno izkoristiti.	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
G29	Javno šolstvo mora biti kar se da kvalitetno in se spreminjati glede na čas, ki ga živimo	Javno šolstvo mora biti kvalitetno in se spreminjati glede na čas, ki ga živimo	Stališča ravnateljev do šolanja v šoli	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
G30	Na določenih srečanjih ravnateljev smo se o tej temi pogovarjali in svoje	Ravnatelji podajali predloge.	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
	predloge podali ministrstvu		za vzgojo in izobraževanje	
G31	Določene zadeve so vključili, določene ne	Sprejeti zakon, ki še ni prišel v veljavo je napredek, ni pa še tisto kar si želijo šole	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja
G32	Od nas so dobili informacije, kaj bi bilo potrebno spremeniti, sedaj pa je na njih kako bodo to udejanjili v praksi	Kako bodo predlogi upoštevani se bo videlo v prihodnosti.	Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje	Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

8.4. PRILOGA 3 – Osno kodiranje

Spremembe vpisa

Izkušnje s šolanjem na domu

- Povečanje vpisa učencev, ki se šolajo na domu takoj po koncu Covida-19. (A1), (D1), (G1)
- Po koncu pandemije upad šolanja na domu. (A2), (A3), (D3), (G3)
- Malo primerov šolanja na domu. (B1), (B2), (C1), (B8)
- Večji odlok vlog za bodoče prvošolce. (B5)
- Večja naklonjenost staršev do vključevanja otrok v proces šolanja po Covidu-19. (B6)
- Starši se bolj zavedajo pomena šolanja in cenijo delo učiteljev. (B7)
- Upanje, da bo nova zakonodaja vplivala na starše, da bodo otroke šolali v šoli. (C8), (G7), (D7), (A4)
- Po koncu pandemije opazno pomanjkanje znanja, koncentracije oz. vztrajnosti pri šolskem delu. (E1)
- Osredotočanje le na snovi, ki jih morajo znati. (E2)
- Nezainteresiranost za učenje in delanje domačih nalog. (E3)
- Pretirana uporaba pametnih naprav. (E4)
- Število otrok ostalo enako. (E5), (F4)
- Otroci nimajo interesa za gibanje. (F1)
- Po pandemiji več težav pri socializaciji z drugimi sošolci. (F2)
- Slaba bralna pismenost. (F3)

Razlogi za šolanje na domu

- Otroci, ki so vrhunski športniki. (A5), (A6), (D9), (E9)
- Zdravstveni razlogi. (A7), (B3), (D8), (D19), (E10)
- Šolanje od doma na pobudo CSD. (B4)
- Razlog šolanja na domu, so predvsem verska prepričanja. (C2)
- Ukrepi, ki jih je predpisala vlada. (D2), (E7), (F5), (G2)
- Šolanje na domu postalo poznano tudi staršem. (D4)

- Upad šolanja na domu tudi zaradi novega Zakona o osnovni šoli. (D5)
- Učenci še niso opolnomočeni za šolanje v šoli. (D6), (D28)
- Učenci, katerih starši se kratkoročno preselijo v tujino in želijo nadaljevati šolanje v Sloveniji. (D10)
- Otroci vrhunski športniki, otroci z ovirami ali preseljeni v tujino niso razlogi za šolanje na domu na naši šoli. (E6)
- Starši se za šolanje na domu odločajo iz drugih razlogov (svetovno nazorski, politični, osebni razlogi). (E34)

Šolanje na domu

Prednosti šolanja na domu

- Popolna individualizacija. (A25), (B25), (F16)
- Samoorganizacija časa, tempa dela in urnika. (A26), (B26), (E21), (G24)
- Krepitev notranje motivacije otroka. (B27)
- Delo na otrokovih šibkih področjih. (B28), (C3)
- Pridobijo ocene le iz določenih predmetov. (C7)
- Učenju lahko posvetijo več časa. (F17)
- Izkustveno učenje. (F18)

Pomanjkljivosti šolanja na domu

- Socialni stiki niso takšni kot jih doživljajo otroci v šoli. (A8), (C15), (D11)
- Vprašanje strokovnosti poučevanja staršev. (A9), (A12), (B9), (B10), (B13), (C14)
- Učenci niso imeli izpitov iz vseh predmetov. (A10), (F7), (G5)
- Ob zaključnih izpitih so učenci pod velikim pritiskom. (A11)
- Neobjektivnost staršev zaradi čustev do svojega otroka. (B11), (B12)
- Osebno prepričanje starša nad pravico in koristmi otroka z vidika izobraževanja. (B52), (C4)
- Otroci prikrajšani za dejavnosti, ki potekajo vzporedno v šoli. (C16)
- Socializacija. (F6)
- Starši so si napačno razlagali ugodnosti učencev z dodatno strokovno pomočjo. (G6)

Predlogi za izboljšave

- Potrebno uvesti minimalen standard pedagoške izobrazbe (npr. tečaj). (A13)
- Enako število ocenjevanj z otroci, ki se šolajo v šoli. (A14), (F8), (G4), (G8)
- Preverjanje poteka šolanja na domu (npr. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod za šolstvo). (A15)
- Potrebno opolnomočiti starše z argumenti socializacije. (C5)
- Politične odločitve ne bi smele vplivati na odločitev staršev za šolanje na domu. (D13)
- Stroka presodi, da je za posameznika boljše, da se šola na domu kot v šoli. (D20), (B51)
- Ustanovitev šole, kjer bi se otroci, ki se šolajo od doma lahko izobraževali preko Zooma oz. Teamsa. (F9)
- Daljše obdobje opravljanja zaključnih testov, da so testi razporejeni na daljši časovni interval. (G9)

Odražanje socialne pravičnosti

- Bolj izobraženi starši se prej odločajo za šolanje na domu. (A44), (B48), (B49)
- Za to obliko šolanja se odločajo ekonomsko boljše situirani starši. (A45), (B50), (C25), (F30)
- Starši otrok z nižjim socialno-ekonomskim statusom se za to obliko izobraževanja navadno ne odločajo. (B46), (F31)
- Za šolanje na domu se starši ne odločijo zaradi nevedenja, nepoznavanja zakonodaje in pravic, strahospoštovanja do šole kot institucije. (B47)
- Plačujejo si privatne učitelje. (C26)
- Socialno-ekonomski status staršev otrok, ki se šolajo v šoli je različen. (C27)
- Večina otrok v šoli ima regresirano prehrano. (C28)
- Socialno-ekonomski status ne vpliva na šolanje na domu. (D27), (D29), (E33)

Šolanje v šoli

Prednosti šolanja v šoli

- Socializacija. (A27), (B29), (C17), (E22), (E23), (E24), (E25), (F19), (G20)
- Višja strokovnost izobraževanja. (A28), (C6), (C18), (E26), (F21), (G22)

- Enakost pri vsebini, strokovnosti, pristopu za vse učence. (A29)
- Primeren tempo ocenjevanja. (A30)
- Reden urnik in šolska pravila, ki postavljajo učencem nek okvir v katerem se gibljejo. (A31)
- Obiskovanje dejavnosti, ki potekajo vzporedno na šoli. (C19)
- Soočanje otrok z neuspehi, frustracijami in sobivanja z drugimi vrstniki je nujno potrebno za uspešno delovanje v družbi. (B14), (D12)
- Otrok potrebuje šolanje s svojimi vrstniki s pomočjo nestarša. (B15), (B16)
- Vpliv vrstnikov. (B20), (G21)
- Objektivnost. (B30)
- Sodelovanje učencev. (B31), (F20)
- Postavljanje meja. (B32)
- Učenje spoštovanja pravil. (B33)
- Razvijanje empatije otrok. (B34)
- Ob pravilnem pristopu šole so konflikti in vrstniško nasilje lahko pozitivni. (D16)
- NPZ, ki realno pokaže znanje učencev. (F15)
- Spremljajo lahko svoj napredek v primerjavi z vrstniki. (G23)

Pomanjkljivosti šolanja v šoli

- Prenatrpanost učnih načrtov. (A16), (E12), (G14)
- Premalo časa za vzgojno in življenjsko problematiko. (A17)
- Preveliki normativi glede števila učencev. (A18), (C11), (F10)
- Premalo medpredmetnega poučevanja. (A19), (G15)
- Pomanjkanje strokovnega kadra. (A20), (B17), (B18)
- Prenašanje negativnih vzorcev na otroke. (B19)
- Premalo individualnega dela. (C12)
- Šole so različne, pogoji so različni zato učenci nimajo enakih predispozicij. (D15)
- Osnovna šola pretežka za velik del populacije otrok. (E11)
- Cilji usmerjeni v populacijo, ki nadaljuje šolanje na gimnaziji. (E13)
- Zniževanje kriterija za boljše ocene otrok. (F14)
- Vmešavanje staršev v šolski sistem. (G10), (G11)

Predlogi za izboljšave

- Izboljšanje medpredmetnega povezovanja s projektnim delom znotraj šole. (A22), (E16)
- Zvišanje plače učiteljem, da bi zadržali kader. (A23)
- Zmanjšanje vpliva staršev. (A24), (B21), (F12)
- Izboljševanje klime med zaposlenimi na šoli. (B22)
- Zviševanje renomeja šole s strokovnim kadrom. (B23)
- Več denarja namenjenega izobraževanju. (B24)
- Večja avtonomija učiteljev. (C9), (F11)
- Upoštevanje strokovnih predlogov šole. (C10)
- Aktualiziranje učnih načrtov. (A21), (C13), (E14)
- Upoštevanje sposobnosti posameznih učencev, iskanje njihovih močnih področij in usmerjanje. (E15), (G18)
- Več raziskovalnega in izkustvenega učenja. (E17)
- Razvijanja podjetnosti. (E18)
- Več digitalne in finančne pismenosti. (E19), (G17)
- Bolj pošteno ocenjevanje. (F13)
- Javno je potrebno podpreti šole. (G12)
- Na prvem mestu morajo biti dolžnosti učencev, šele nato se lahko pogovarjamo o njihovih pravicah. (G13)
- Izobraževanje učiteljev za delo s starši in učenci. (G16)
- Vsaj 1 polna ura namenjena razredni uri, kjer bi se pogovarjali. (G19)

Pogledi ravnateljev do obeh oblik izobraževanja

Stališča do šolanja na domu

- Pravica tistih, ki šole ne obiskujejo iz zdravstvenih razlogov. (A32), (C20), (G25)
- Pravica vrhunskih športnikov. (A33), (F25), (G27)
- Pravica otrok, ki se zaradi službe staršev šolajo iz tujine. (A34), (F24), (G26)

- Osebna prepričanja staršev ne smejo vplivati na odločitev, kje se bo otrok šolal. (A35), (B36)
- Dosedanji način izobraževanja na domu videli kot škodljiv za otroka. (B35), (B41)
- Otroku škodljivo iz vidika neupoštevanja otrokove pravice do izobraževanja. (B42)
- Otroku škodljivo iz vidika enakopravnega položaja pri vpisu v srednje šole kot tudi pri življenju v družbi nasploh. (B43)
- Ne vidi prednosti pri šolanju na domu. (D18), (E8)
- V primeru, da je to za otroka edina možnost. (D23), (E27), (C21)

Stališča ravnateljev do šolanja v šoli

- Otroci naj hodijo v institucionalno šolo. (A36), (D14), (D21), (D24), (F22)
- Večja možnost socializacije otroka. (A37), (B38), (D22)
- Enaki pogoji dela za vse otroke. (A38)
- Otroke poučuje kompetenten kader. (A39), (B39)
- Šolanje v šoli je izjemno pomembno. (B37), (F26)
- Trenutni sistem v šolstvu zastavljen primerno. (D17), (F27)
- Šole je potrebno izkoristiti v čim večji meri. (E28)
- Brezplačno šolanje je potrebno izkoristiti. (E29), (G28)
- Visoka kvaliteta znanja, ki ga dobijo otroci v šolah. (E30)
- Javno šolstvo mora biti kvalitetno in se spreminjati glede na čas, ki ga živimo. (G29)

Sodelovanje med ravnatelji in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje

- Dobro sodelovanje. (A40)
- Ravnatelji podajali predloge. (A41), (B40), (C23), (D25), (E31), (F28)
- Možnost podati mnenje na osnutek zakona. (A42)
- Predlogi ravnateljev so bili upoštevani. (A43), (B44), (C24), (D26), (F29)
- Sprejeti zakon, ki še ni prišel v veljavo je napredek, ni pa še tisto kar si želijo šole. (B45), (G31)
- Sodelovanje ravnateljev med seboj. (C22)
- Kako bodo predlogi upoštevani se bo videlo v prihodnosti. (E32), (G32)